

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра суспільних наук

О. О. Сікорська, О. С. Шаніна

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**
Практикум

Одеса — 2022

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра суспільних наук

О. О. Сікорська, О. С. Шаніна

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Практикум

Для студентів I курсу
фармацевтичного факультету

Одеса — 2022

УДК 811.161.2(076.5)

Автори:

О. О. Сікорська — к. філол. н., доцент, завідувач кафедри суспільних наук Одеського національного медичного університету МОЗ України,

О. С. Шаніна — к. філол. н., старший викладач, завуч кафедри суспільних наук Одеського національного медичного університету МОЗ України

Рецензент:

О. А. Коваленко — к. філол. н., доцент кафедри української та іноземних мов Одеського державного аграрного університету

Рекомендовано

*Центральною Координаційно-методичною радою
Одеського національного медичного університету*

*як навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних
навчальних закладів IV рівня акредитації.*

Протокол № 4 від 19.04.2022 р.

Сікорська О. О., Шаніна О. С.

Українська мова за професійним спрямуванням : практикум : для студентів I курсу фармацевтичного факультету / О. О. Сікорська, О. С. Шаніна. — Одеса : Одес. нац. мед. ун-т, 2022. — 84 с.

Практикум є інтенсивним комунікативним курсом української мови за професійним спрямуванням для студентів фармацевтичного факультету. Містить теоретичний матеріал, завдання, вправи, а також завдання в тестовій формі у відповідності з матеріалом чинного правопису. Укладений співробітниками кафедри суспільних наук Одеського національного медичного університету. Розрахований на 90 навчальних годин. Зміст практикуму відповідає робочій програмі з дисципліни.

УДК 811.161.2(076.5)

© О. О. Сікорська, О. С. Шаніна, 2022

© Одеський національний медичний
університет МОЗ України, 2022

ПЕРЕДМОВА

Українська мова є державною мовою України, вільне володіння якою сприяє реалізації творчих можливостей людей в усіх сферах життя, духовному вдосконаленню та розвитку національної самосвідомості. Критерієм освіченості й вихованості кожної людини є висока мовна культура, яка включає в себе поняття мови і мовлення, розуміння природи мови, знання норм літературної мови та її різновидів, володіння багатством виражальних мовних засобів.

Представлена методична модель розроблена на основі комунікативного та свідомо-практичного методів, доповнених низкою новацій, що дало змогу створити навчально-методичний комплекс, який повністю відповідає меті курсу.

Пропонований практикум з української мови за професійним спрямуванням знайомить студентів з культурою писемного й усного ділового мовлення, дає змогу сформувати здатність спілкуватися державною мовою на фаховому рівні з використанням усього багатства лексичних, фонетичних, морфологічних, синтаксичних та стилістичних засобів, зокрема й термінологічного запасу. В результаті виконання конкретних завдань, студенти отримують стійкі знання про специфіку усної та писемної форм української мови в науковому й офіційно-діловому стилях із урахуванням фахової спрямованості; вміння писати, перекладати й редагувати тексти медичної спрямованості та укладати основні види документів.

У межах кожної теми подаються завдання, вправи та тестові завдання. Вправи розраховані на закріплення вивченого матеріалу, вироблення здатності вільно говорити і грамотно писати державною мовою. Творчі вправи сформулюють навички для здійснення фахової науково-дослідницької роботи.

Практикум призначено як для роботи в аудиторії, так і для самостійного опрацювання тестових завдань.

Тема 1. ЧЕРГУВАННЯ ГОЛОСНИХ. ЧЕРГУВАННЯ ПРИГОЛОСНИХ

Завдання 1. Визначте характер дієслівної семантики слів, поясніть написання в них кореневих голосних, складіть з цими словами речення.

Беру — брати — вибирати; завмер — завмирати; стер — зітри — стирати; стелю — слати — вистилати; перемагати — перемогти; зломити — зламати; гонити — ганяти; могти — вимагати, помагати; скочити — скакати; вигребти — вигрібати; випекти — випікати; почепити — чіпляти; застерегти — застерігати; зберегти — зберігати; чекати — очікувати;

Завдання 2. Вставте пропущені літери *e, u, i*. Поясніть свій вибір.

Сп..котний, півд..нь, справ..длиий, н..чка, п..чка, пов..рнутись, плом..нів, к..шеня, ос..ні, ош..л..шено, ш..л..стіти, в..черяти, пох..лилась, ч..пурний, коч..ргою,

ш..почуть, здр..гнувшись, пр..з..дентський, п..с..мізм, л..йт..нант, ..ксп..р..мент, ..нт..л..гентний, д..р..гент, р..ж..сер, пал..ць, груд..нь, вел..тень, карбован..ць, сон..чко, стріч..чка, уч..нь, віт..р, рем..ня, н..си, тер..н, бер..жок, бер..зень, п..нок, з..л..ніти, пром..єні, в..чори, д..мок, сп..нитись, бл..скучий, з..мля, хлоп..ць, гл..бокий, поч..пив, в..сокість, в..рхівці, к..нджал, д..ржавний, зач..щати.

Завдання 3. Замість крапок вставте пропущені літери, поясніть їх написання. Візьміть сім слів із вправи і складіть з ними речення.

Ж..ст, пащ..кувати, дж..рело, щ..бінь, ш..стиденка, щ..тина, бдж..ла, щ..гла, щ..ка, ж..втий, бой..вий, копій..к, лій..к, лож..чка, чаш..чка, менш..сті, веч..ріє, ч..рніти, ч..твертий, ч..тири, пш..ниця, пш..но, зна..мо, ж..ну, груш..вий, озбро..но, Іванч..нко, гайоч..к.

Завдання 4. Від поданих прикметників утворіть, де це можливо, вищий і найвищий ступені порівняння різними способами.

А) Дерев'яний, приємний, пізній, дитячий, дорослий, рибний, чудовий, близький, срібний, високий, малиновий, зимовий, рожевий, різний, кислуватий, вечірній, ручний, дубовий, сосновий, тугий.

Б) Місячний, зелений, грушевий, кремовий, заячий, тутешній, зайвий, бордовий, гарячий, крижаний, гірський, могутній, крутий, порожній, залізний, здоровий, дзвінкий, весняний, гострий.

Завдання 5. Доберіть іменники до поданих прикметників і утворіть просту форму вищого і найвищого ступенів порівняння.

Солодкий, тяжкий, ніжний, блакитний, глухий, щасливий, теплий, важкий, далекий, милий, темний, дрібний, тонкий, білий, докладний, цінний, чистий, відповідальний, дивовижний, далекоглядний, заможний, вигідний, малий, низький, щасливий, довгий, великий, високий, короткий, товстий, міцний, глибокий, старий, молодий, близький, добрий, гарний, смачний, дешевий, вузький, дорогий.

Завдання 6. Від поданих прикметників утворіть складену форму вищого і найвищого ступенів порівняння. Складіть два речення.

Низький, щасливий, чорний, бурхливий, чесний, здібний, сумний, говіркий, дотепний, дзвінкий.

Завдання 7. Утворіть від поданих іменників прикметники, поясніть їх правопис.

Користь, кореспондент, захист, інтелігент, Карпати, злість, кількість, заздристь, пристрасть, інститут, антифашист, жалість, проїзд, щастя, турист, тиждень, честь, невістка, швидкість, область, перехрестя, гігант.

Завдання 8. Перепишіть слова, вставте, де треба, пропущені букви, поясніть правопис.

Гіган..ський, аспіран..ський, безвартіс..ний, піз..ній, наміс..ний, якіс..ний, турис..ський, ненавис..ний, альпініс..ський, почес..ний, безсмер..ний, об'їз..ний,

контрас..ний, доблес..ний, форпос..ний, безвиїз..но, безкорис..ливий, учас..ник, совіс..ний, кіс..лявий, пристрас..ний, полезахис..ний, надкіс..ниця, свис..нути, шелес..нути, пес..ливий, перс..ні, улес..ливий, ціліс..ний.

Завдання 9. Підберіть однокореневі слова і форми того самого слова, у яких відбулося б чергування приголосних, наприклад: *книга* — *книзі* — *книжечка*.

Кібернетика, рушниця, колиска, увага, луг, тайга, льох, епоха, райдуга, логіка, нога, дорога, каталог, друг, шпак, фізика, історик, чоловік, горох, пух, колега, техніка, електрика, парубок, запах, нюх.

Завдання 10. Запишіть слова, вставте потрібні букви. Поясніть їх вимову і правопис.

(З/ш/с)шити, про(з/с)ьба, во(х/г)ко, пі(ш/ч/щ)аний, ї(ж/ш)те, ві(д/т)хилитись, ро(с/з)сада, моло(д/т)ший, лі(дж/ч)ба, пі(д/т)мести, бу(д/т)ка, шви(д/т)ко, бе(с/з)илля, ду(ж/ш)че, ле(х/г)кість, доро(ш/ж)чий, сере(ш/ж)ка, ві(д/т)чутний, (з/с)чепити, сте(ж/ш)ка, небе(з/с)печний,

Тестові завдання

1. Позначте рядок, у всіх словах якого можливе чергування *о*, *е* з нулем звука:

- а) кроїти, ломити, скочити, схопити, поганий, зозуля;
- б) хлопець, квітень, смужечка, крапелька, справедливий;
- в) слово, школа, перина, береза, Київ, Канев;
- г) розумний, холодний, вовк, порт, атом, човен;
- д) гачечок, ложечка, щедрий, черствий, печера, чепурний.

2. Позначте рядок, у якому в усіх словах на місці крапок слід писати літеру *а*:

- а) б..гатий, ..ренда, кл..нятися;
- б) г..рячий, ..таман, к..ркас;
- в) р..бота, к..зак, ф..брика;
- г) зл..мати, допом..гати, знем..гати;
- д) п..ром, пл..вець, сл..в'яни.

3. Вкажіть рядок, у всіх словах якого рядка неможливе чергування голосних:

- а) пролежень, клітина, шлунок, сік;
- б) апетит, стимуляція, секреція, кислий;
- в) якість, білок, родовід, ростомір;
- г) плід, зародок, згусток, блідість;
- д) молоко, слабкість, безпліддя, палець.

4. Позначте рядок, у якому в усіх словах при словозміні відбувається чергування [o] — [a]:

- а) перемогти, гонить, качається;
- б) проводити, кроїти, монастир;
- в) скошувати, крокувати, скочити;
- г) гаразд, солдат, котушка;
- д) скакати, багаття, хапати.

5. Позначте рядок, у якому в усіх словах спрощення на письмі не відбувається:

- а) сер..це, капос..ний, щас..ливий;
- б) плюс..нути, піс..ний, кіс..лявий;
- в) балас..ний, хвас..ливий, турис..ський;
- г) тиж..невий, перехрест..ний, облас..ний;
- д) чес..ний, корис..ний, виіз..ний.

6. Вкажіть, у якому рядку в усіх прикметниках при утворенні вищого ступеня порівняння відбуваються зміни приголосних:

- а) легкий, боязкий, слизький, ковзкий, різний;
- б) довгий, сторожовий, в'язкий, кавказький, тугий;
- в) вологий, важкий, високий, вагомий, старезний;
- г) дорогий, близький, низький, дужий, вузький;
- д) свіжий, довжелезний, порожній, важкий, дорожній.

7. У якому рядку в усіх словах відбулося спрощення приголосних?

- а) тріснути, тижневик, контрастний, пестливий, улесливий;
- б) рідкісний, ненависний, комендантський, якісний, захисний;
- в) форпостний, пісний, кількісний, баластний, обласний;
- г) шістсот, кістлявий, гігантський, студентський, чесний;
- д) улесливий, цілісний, серце, шелеснути, власний.

8. У якому рядку допущено помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників?

- а) більш влучний, вужчий, менш приємний, тепліший, менш вдалих;
- б) менш старанний, переконливіший, нижчий, важчий, більш здібний;
- в) більш відомий, веселіший, здоровіший, тугіший, багатший;
- г) гірший, кривіший, менш вживаний, більш кістлявий, дешевший;
- д) більш ефективний, більш вимогливіший, мудріший, дорожчий, вищий.

9. Виберіть рядок, у якому в усіх прикметниках проста форма вищого ступеня порівняння твориться за допомогою суфікса **-и-**:

- а) солодкий, швидкий, легкий, дешевий, рідкий;
- б) короткий, довгий, модний, широкий, мудрий;

- в) чорний, солоний, гіркий, дотепний, багатий;
- г) сухий, вологий, жаркий, прохолодний, лагідний;
- д) злий, поганий, хитрий, підступний, кумедний.

10. У якому рядку всі слова записані правильно?

- а) тижневий, якісний, облесливий, серцевий, чесний;
- б) пестливий, гігантський, форпосний, тиждневий, пістний;
- в) корисний, якісний, пропускний, баласний, невісчин;
- г) туриський, перехресний, капосний, корисливий, хваснути;
- д) кістлявий, аванпосний, диригентський, нациський, тоскно.

Тема 2. ПРАВОПИС ПРЕФІКСІВ ТА СУФІКСІВ У СЛОВАХ — МЕДИЧНИХ ТЕРМІНАХ

Завдання 1. Від назв населених пунктів утворіть назви мешканців у чоловічому роді. Позначте суфікси.

Київ, Кіровоград, Корсунь-Шевченківський, Луганськ, Луцьк, Миколаїв, Моринці, Одеса, Руська Поляна, Севастополь, Харків, Алушта, Бахмач, Біла Церква, Вінниця, Горлівка, Донецьк, Запоріжжя, Золотоноша, Івано-Франківськ, Черкаси.

Завдання 2. Запишіть слова відповідно до норм українського правопису.

Безталан..ий, лебедин..ий, невпин..о, священ..ий, бездоган..ий, окраїн..ий, несподіван..ий, намальован..ий, збережен..я, дан..ий, буквен..ий, цін..ий, страшен..ий, буквен..ий, лимон..ий, жадан..ий, старан..ий, тварин..ий, притаман..ий, гостин..о, благословен..ий.

Завдання 3. Вставте пропущені літери *е, є, и* та поясніть правопис суфіксів іменників.

Тіст..чко, стеж..чка, міс..во, свіж..на, кач..чка, блюд..чко, вікон..чко, вар..во, лож..чка, мереж..во, книж..чка, буз..на, серед..на, намист..чко, город..на, всяч..на, велич..на, печ..во, бат..чко, діж..чка, далеч..на, пряд..во, мороз..во, мел..во, мар..во, петруш..чка.

Завдання 4. Утворіть прикметники та дієприкметники. Поясніть правопис суфіксів.

Кварц, знесилити, присвятити, робити, організувати, завоювати, морозити, купити, медицина, хірург, біологія, пластика, адаптація, масаж, смерть, чуття, ізоляція, дистиляція, артерія, операція, виконання, колектив, палата, лікар, діагностика, калина.

Завдання 5. Доберіть антоніми. З'ясуйте правила написання префіксів.

Присипляти, збільшувати, розсувати, розширювати, предобрий, знизу, заперечувати, доводити, привезти, виправити, віддалення, виникнення, вилазити, виправданий, промовчати, прегіркий, здалека, зменшувати.

Завдання 6. Перепишіть речення, добираючи з дужок потрібні букви. Префікси підкресліть, поясніть правопис.

Якщо у людини все гаразд і вдома, і на роботі, то вона, бе(з/с)перечно, ві(д/т)чуває потребу в (с/з)пілкуванні з іншими. Не відносьтесь до людей з ві(д/т)критим пр(е/и)зирством. Якщо ви (з/с)тримаєте себе, коли хтось лютує й лається, ви обе(з/с)зброїте його своєю витриманістю і (з/с)хилите до спілкування. Ніколи не пі(д/т)креслюйте своєї зверхності. Пр(и/е)вітність (с/з)піврозмовника ро(з/с)ковує напруженість у стосунках. Нашу пр(е/и)хильність викликають люди, які ро(з/с)діляють наші інтереси. Пр(е/и)красно (з,с)зближують людей розмови про (з/с)пільні інтереси.

Завдання 7. Утворіть усі можливі нові слова за допомогою префіксів роз-, без-, при-, перед-, пере-, пред-, воз-, над-. З утвореними словами складіть речення.

Критика, стріляти, писати, цензурний, причинний, нести, держава, оформлений, тягти, зброя, єднати, ядерний, партійний, помилковий, мова, закладання, зарядження, суд, кріпак, історичний, право, застава, власник, посередній, проблемний.

Завдання 8. Поясніть написання префіксів у термінах-словосполученнях медичного фаху.

Розлад травного тракту, загострення хвороби, перебувати на обліку, запобігання карієсу зуба, виділення з носа, ввести до складу, прооперований хворий, перебувати під наглядом лікаря, зважати на обставини, долікарський огляд, призначений час, за давнина хвороба, вимірювати температуру, вживати ліки, дотримуватися порад лікаря, продовжувати листок непрацездатності, приходити до лікаря у призначений час, дотримуватися режиму.

Завдання 9. Виправте допущені помилки, запишіть правильно, поясніть свою правку.

Отступити, вітсипати, незхитний, зкам'яніти, призидія, придалеко, пітстрелена, прим'єр, призирливість, зпізнитися, зцементований, зкривлений, бесслідно, привітно, роцтанути, призвище, вітчайдушний, бесперечно, престаркуватий, прегорілий.

Завдання 10. Користуючись словником іншомовних слів, поясніть, що означають префікси де-, ре-, ди-, дез-, диз-, дис-, деци-, анти-. Доберіть по кілька слів з Вашого фаху із кожним запропонованим префіксом.

Тестові завдання

1. Оберіть рядок, у якому в усіх словах пишеться префікс з-:

- а) ..рівняти, ..цідити, ..жарити, ..сунути, ..бирати;
- б) ..чепити, ..сохнути, ..косити, ..носити, ..хибити;
- в) ..рівняти, ..чесати, ..шити, ..цілити, ..кривдити;
- г) ..творювати, ..бороти, ..щепити, ..руйнувати, ..вити;
- д) ..пнутися, ..звати, ..чистити, ..крутити, ..радник.

2. Укажіть, у яких двох рядках всі слова написано правильно:

- а) стишити, зіткнення, зледащити, зотліти, зціпити;
- б) ззиратися, зговір, зчісування, счищений, зідраний;
- в) з'їжджений, стьмарений, зхвалений, зізнання, збір;
- г) стягнення, зцупити, зістаритися, зчитувати, схаменутися;
- д) зфотографувати, зхибити, зрівняти, зірвати, зігріти.

3. Зазначте, який суфікс пишеться в іменниках середнього роду, що утворюються від дієслів із голосними основи *и* та *і*:

- а) -инн(я);
- б) -інн(я);
- в) -енн(я);
- г) -анн(я);
- д) -єнн(я).

4. Оберіть рядок, у якому в усіх словах у суфіксах пишеться літера *и*:

- а) начальн..к, прихильн..к, прапорщ..к, мел..во, садівн..к;
- б) мед..к, механ..к, зар..во, постачальн..к, пал..во;
- в) помічн..к, газівн..к, добр..во, мар..во, каменщ..к;
- г) рятівн..к, мереж..во, барвн..к, зар..во, мороз..во;
- д) пломб..р, афор..зм, команд..р, повод..р, вамп..р.

5. З'ясуйте, у яких іменниках пишеться суфікс *-ив(о)*:

- а) що означають абстрактні поняття;
- б) що означають матеріал або продукт праці;
- в) іншомовного походження;
- г) прикметникового походження;
- д) в усіх випадках.

6. Зазначте, у яких двох рядках всі слова написані правильно:

- а) одхід, розімкнути, підселити, надшитий, міжкрайовий;
- б) безцінь, підігнати, відчепити, міжщелепний, надпити;
- в) безкрай, надпліччя, відчаюга, розкольниця, міжпланетний;
- г) вроздріб, отхилити, безсилий, підчепити, передпілля;
- д) возкресіння, розіслати, розпитав, безшумно, безформний.

7. Оберіть рядок, у якому всі слова пишуться з префіксом *с-*:
- а) ..пекти, ..крутити, ..плющити, ..хилити, ..цілити;
  - б) ..кропити, ..твердити, ..фабрикувати, ..подобатися, ..хватка;
  - в) ..чепити, ..фальшивити, ..палахнути, ..повіщати, ..хмурніти;
  - г) ..хололий, ..тягнення, ..чудуватися, ..цупити, ..фокусований;
  - д) ..хибити, ..цілити, ..драти, ..формований, ..псувати.

8. З'ясуйте, у якому рядку в усіх суфіксах пишеться літера *о*:
- а) кварц..вий, святк..вий, бой..вий, замш..вий, ялинк..вий;
  - б) дуб..вий, слив..вий, мальв..вий, шарж..вий, матч..вий;
  - в) душ..вий, ромашк..вий, шовк..вий, дощ..вий, реч..вий;
  - г) верб..вий, ставк..вий, смуш..вий, стал..вий, код..вий;
  - д) груш..вий, спарж..вий, казк..вий, ясен..вий, гай..вий.

9. Укажіть два рядки, в яких від усіх іменників утворюються присвійні прикметники жіночого роду за допомогою суфіксів *-ов(а)*, *-ев(а)*:

- а) Назар, панич, майстер, Шевченко, Андрійко;
- б) Микола, Андрій, товариш, учень, Кирило;
- в) Віктор, муляр, Петрик, студент, учитель;
- г) сторож, дід, батько, Олекса, Кобзар.

10. Віднайдіть, у якому рядку допущено помилку в правописі чоловічих та жіночих імен по батькові:

- а) Сергіївна, Луківна, Кузьмич, Юрієвич, Савич;
- б) Іллівна, Анатоліївна, Ігорович, Олексійович, Антонович;
- в) Хомівна, Хомович, Василівна, Єлиферович, Якович;
- г) Андріївна, Григорович, Лукич, Миронівна, Овсійович;
- д) Олександрівна, Михайлівна, Ігорівна, Дмитрович.

Тема 3. ПОДВОЄННЯ ТА ПОДОВЖЕННЯ ПРИГОЛОСНИХ

Завдання 1. Сформулюйте до рядів слів правила правопису подвоєних та подовжених приголосних.

- 1. Рілля, стаття, суддя.
- 2. Виллемо, зіллемо, наллють.
- 3. Сіллю, міццю, ніччю.
- 4. Священний, невблаганно, непримиренний.
- 5. Знання, життя, читання.
- 6. Навманья, спросонья, зранья.
- 7. Відданий, законний, розрісся.

Завдання 2. Перепишіть, вставляючи, де треба, пропущені букви. Визначте, на межі яких морфем відбувається подвоєння приголосних. Поясніть правопис кожного слова.

Пі..добрюватись, розрі..ся, війсь..комат, за..ві..ділом, шален..ий, здоровен..ий, напас..я, пі..данство, ві..дзвеніти, буден..ий, вітрян..ий, хрещен..ий, на..випередки, юн..ат, балкон..ий, пісен..ик, напі..відчинений, ро..зброєн..ий, натря..ся, щоден..ик, ран..ій, місь..ком, за..вишки, безсон..ий, ві..далений, о..бризкати, підвікон..я, вимушен..ий, бе..застережний.

Завдання 3. Перекладіть українською мовою слова. Поясніть орфограми. З п'ятьма словами складіть п'ять речень.

Старательно, отделить, статьей, мудростью, печью, Полесье, бездорожье, желание, Запорожье, Голландия, Ницца, Алла, Геннадий, Шиллер, Поволжье, болью, советие, листья, Керчью, знания, усилия, коллектив, грипп, огненный, скатертью, разружение, желчью, воссоединенный, Закарпатье, деталью, местоимение, отдать, внешне, чувства, удовлетворение, нарисованный, предупрежденный, честью, ежедневно, барокко.

Завдання 4. Запишіть іменники III відміни у формі орудного відмінка однини. Поясніть їх правопис.

Нехворощ, заполоч, смерть, сіль, честь, верф, радість, вічність, сталь, фальш, дотепність, в'язь, жовч, совість, височінь, любов.

Завдання 5. Утворіть за допомогою префіксів і суфіксів слова з подвоєнням або подовженням приголосних.

Походити, сполучати, судити, населяти, оздоблювати, мільйон, чути, берег, вікно, дах, єднати, зрівняти, знати, передбачити, визнати, земля, дзеркало, питати, сила, читати, тварина, корінь.

Завдання 6. Вставте пропущені букви. Згрупуйте слова відповідно до правил правопису.

Інноваційний потенціал, карантин...ий сертифікат, примусове стягнен...я податків, відкриття рахунку, бездоган...а ділова репутація, банківське регулювання, антисубсидійне розслідування, банківська холдингова груп...а, апеляційне узгоджен...я, бюджетна програм...а, цін...ий папір, валютні цін...ості, первин...ий облік, електрон...ий гаманець.

Завдання 7. Перепишіть речення, розкриваючи дужки.

1. Здоров'я — найці(н)іший капітал, що має людина. Якщо воно є — світ наших можливостей безмежний, немає його — наше існува(н)я перетворюється на клубок болю, страждань, обмежених нашим тілом чи окремим органом.
2. Рухаючись, людина ніби сама заводить годи(н)ик свого жи(т)я.
3. Здобутки фізичної досконалості — це не тільки ідеал, але й повсюкде(н)а практична ді-

яльність кожної людини, яка піклується про вдосконале(н)я своєї фізичної культури. 4. Нині як ніколи гостро стоїть проблема зміцне(н)я здоров'я населе(н)я за допомогою засобів фізичної культури. 5. Фізична культура і масовий спорт набувають першочергового значе(н)я у загальному комплексі умов, які визначають оптимальний рівень жи(т)єдіяльності організму людини. 6. Уряд України здійснив низку заходів з формува(н)я державної політики у сфері фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності шляхом створе(н)я відповідних державних органів, фінансового матеріально-технічного, нормативно-правового та іншого забезпече(н)я розвитку фізичної культури і спорту.

Завдання 8. Запишіть слова з подовженими та подвоєними приголосними. З'ясуйте правила написання цих орфограм.

Доктрина стримування, воєнно-промисловий комплекс, ахіллесова п'ята, Десятинна церква, інтернування, Яський мирний договір, первіснообщинний лад, булла, двовладдя, Забужжя, повинності, білль, Еллада, вірування, Наддніпрянина, Закарпаття, повстання, Священне писання, Хрещення Русі, коронний гетьман, козаччина, політика умиротворення.

Завдання 9. Замість крапок поставте пропущені літери. Згрупуйте слова відповідно до правил їх правопису.

Знан..я, жит..я, якіст..ю, совіст..ю, невід..ільний, щаст..я, гордіст..ю, напруженіст..ю, від..аністю, задоволен..я, завзят..я, стомлен..ий, переконан..я, обран..я, зібран..ий, зібран..я, питан..я, прохан..я, визнан..я, чут..я, гнучкіст..ю, л..ється, безліч..ю, мудріст..ю, бездоган..о, злагожден..о, безімен..ий, детал..ю, підсилен..я, безсмерт..я, повноліт..я, повніст..ю, виготовлен..я, навман..я, відтворен..я, звучан..я, гран..ю, мудріст..ю, спросон..я, мит..єво, зображен..я, військ..омат, енергоспоживан..я, ніч..ю, жовч..ю, повин..ю, радіомовлен..я, настроєн..я, покликай..я, захоплен..я.

Завдання 10. За словником іншомовних слів витлумачте значення поданих пар слів і поясніть різницю в правописі. Складіть речення.

Бона — бонна, Віла — вілла, міра — мірра, мото — мотто, біль — білль, мана — манна.

Тестові завдання

Варіант 1

1. Укажіть, у якому рядку наведено літери, які в позиції між голосними подовжуються:

- а) р, л, м, н, в, й;
- б) д, т, з, с, л, н, ж, ш, ц, ч;
- в) б, п, в, м, ф;
- г) ж, ч, ш.

2. Поясніть, за якої умови відбувається подовження у словах *зрання, навмання, спросоння, попідвіконню, попідтинню*:

- а) на межі кореня і суфікса;
- б) перед *ю, я* в прислівниках;
- в) це винятки;
- г) у позиції між голосними.

3. Укажіть, у якому відмінку відсутнє подовження у слові *стаття*:

- а) у родовому однини;
- б) у родовому множини;
- в) у місцевому множини;
- г) у місцевому однини.

4. Оберіть два рядки, у яких у всіх словах відбувається подовження приголосних звуків:

- а) *галуз...я, волос...я, знаряд...я, знаряд...ь, почут...я*;
- б) *жит...я, гіл...я, під...аш...я, сторіч...я, знан...я*;
- в) *збіж...я, колос...я, жит...єпис, угід...я, угід...ь*;
- г) *Поділ...я, затиш...я, чут...я, облич...я*.

5. З'ясуйте, у яких двох рядках в орудному відмінку всі слова пишуться з подвоєними приголосними:

- а) *емаль, єдність, міць, любов, подорож*;
- б) *галузь, жовч, відстань, повінь, річ*;
- в) *вісь, лань, заповідь, папороть, розкіш*;
- г) *зелень, молодь, путь, синь, мазь*.

6. Укажіть рядок, у якому допущено помилку при подвоєнні приголосних:

- а) *безголосся, Забужжя, узлісся, рілля, слабовілля*;
- б) *Ілля, відкриття, суддя, попаддя, роздоріжжя*;
- в) *ллю, ллемо, ллеться, виллю, наллю*;
- г) *Прикарпаття, дозвілля, ломачця, зілля, стоголосся*.

7. З'ясуйте, у яких двох рядках в орудному відмінку всі слова зазнають подовження:

- а) *бандероль, доповідь, матір, ніжність, пам'ять, сповідь*;
- б) *діагональ, гордість, проповідь, мужність, осінь*;
- в) *акварель, велич, деталь, заполоч, мігрень, педаль*;
- г) *грань, даль, сіль, постать, тінь, паморозь*.

8. Оберіть рядок, у якому допущено помилку при подвоєнні приголосних:

- а) *вволокти, беззоряний, ззаду, коріння, співвітчизник*;
- б) *ввімкнення, заввишки, беззвучність, нез'явлення, подання*;

- в) безземелля, ввіпхнутися, небачений, роззявляти, скошений;
- г) бурячиння, накреслення, медальйонний, обговорення, погодження.

9. Зазначте, у яких двох рядках у всіх словах наявне подвоєння приголосних:

- а) о(б/бб)ивка, війсь(к/кк)омат, о(т/тт)епер, зако(н/нн)ість, кі(н/нн)ота;
- б) (в/вв)ічливість, де(ф/фф)ак, о(б/бб)ігти, о(т/тт)оді, тума(н/нн)ість;
- в) во(з/зз)'єднання, письме(н/нн)ик, ціли(н/нн)ик, ю(н/нн)ат, ві(д/дд)аність;
- г) заверше(н/нн)я, бе(з/зз)убий, вдяга(н/нн)я, підвіко(н/нн)я, відмі(н/нн)ик.

10. Оберіть рядок, у якому в усіх словах подвоюється літера *н*:

- а) скля..ий, передвоє..ий, лату..ий, карда..ий;
- б) гормо..ий, навчаль..ий, зако..ий, причи..ий, камі..ий;
- в) змі..ий, ешелю..ий, дев'ятиде..ий, лимо..ий, осі..ій;
- г) балкон..ий, гречан..ий, дерев'ян..ий, криміноген..ий, стін..ий.

Тема 4. ПРАВОПИС СКЛАДНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Завдання 1. Запишіть, знімаючи ризик.

Клино/подібна, кубо/подібна, серцево/судинний, мікро/організм, навколо/глотковий, праце/здатність, резус/фактор, сліпо/глухо/німий, життє/здатний, важко/хворий, лікар/онколог, лейб/медик, бактерія/донор, анатоמו/клінічний, жовчно/кам'яний, тазо/стегновий, рауш/наркоз, резус/антитіло, альфа/промені, крово/теча, інфаркт/міокарда, мікро/хірургія, човнико/подібна.

Завдання 2. Випишіть із термінологічного словника Вашого фаху 20 складних термінів, що пишуться разом, окремо або через дефіс. Поясніть їх правопис.

Завдання 3. Перекладіть російською мовою, поясніть правопис складних слів.

Саморегуляція, природознавство, біокаталізатор, мікроорганізм, самовідтворення, кровоносний, хіміотерапевтичний, місцевоанестезувальний, напіврідкий, жироподібний, азотовмісний, кровопостачання, нервовохворий, нервово збуджений, стравохід, жовчнокам'яний, жарознижувальний, серцебиття, міжклітинний, кислотостійкий, кровотворний, жовчовиділення, протимікробний, сльозоносова, вершкоподібна, кровообіг, кровотеча, теплоутворення, слиновиділення.

Завдання 4. Розподіліть слова у три колонки: 1) прості; 2) складні; 3) складені.

Альфа-промені, інфаркт міокарда, шлунок, хребет, черепно-мозковий, попереk, анатоמו-клінічний, шкіра, адамове яблуко, хвороба Аддісона, пухир,

бронхіальна астма, м'яз, виразка Мозок, нирка, резус-антитіло, ниркова коліка, кістка, низькомолекулярний, жовчна протока, мікрохірургія, гомілка, гострий холецистит, тазостегновий, проба Бурденка.

Завдання 5. Утворіть складні слова від словосполучень (по 7–10 прикладів).

- а) прикметника та іменника (жарознижувальний);
- б) прикметника і прикметника (нервовохворий);
- в) іменника та іменника (резус-фактор)
- г) іменника та дієслова (серцебиття).

Завдання 6. Запишіть, знімаючи ризику.

Блок/система, купівля/продаж, батько/мати, міні/автомобіль, шоу/бізнес, фото/робот, пів/години, максі/мода, контр/баланс, радіо/зв'язок, шлако/блок, блок/пост, лісо/повал, жень/шень, мікро/міліметр, лісо/степ, прем'єр/міністр, євшан/зілля, жар/птиця, трудо/день, Ново/біличі, учитель/хімік, житло/кооперація, пів/Києва, пів/острів, полин/трава, драм/театр, Мало/катеринівка, водо/грай, гори/цвіт, чорно/зем, чужаниця/чужина.

Завдання 7. Запишіть, знявши ризику.

Фізико/хімічний, анатоמו/клінічний, опорно/руховий, нервово/хронічний, альфа/промені, лікар/онколог, міні/операція, бактерія/донор, блок/система, науково/дослідний, черепно/мозковий, щелепно/лицьовий, вегетативно/судинний, військово/медичний, лейб/медик, крос/реакція, водно/оздоровчий, гамма/глобулін, гнійно/слизистий, зорово/слуховий, кістково/фіброзний, клініко/діагностичний, колі/інфекція, курортно/лікувальний, лікар/практик, медико/судовий, нуклеїново/білковий.

Завдання 8. Складіть речення з поданими нижче словами та словосполученнями.

Підшлункова залоза, травматологічний пункт, загально клінічні лабораторні аналізи, стравохід, реєстратура, огляд, консультація, напад, скарга, запаморочення, отруєння, лікар-терапевт, суглоб, ротова порожнина, прискорене серцебиття, миготіння в очах.

Завдання 9. Користуючись словником іншомовних слів, поясніть, що означають морфеми: авіа-, авто-, вело-, екстра-, макро-, мікро-, моно-, мото-, теле-, турбо-. Доберіть із кожною запропонованою морфемою по 5 слів, що стосуються Вашої спеціальності. Зверніть увагу на написання.

Завдання 10. Словниковий диктант із коментуванням.

Психотерапевт, глухонімий, санлікар, серцево-судинний, тахікардія, жовчнокам'яна, стравохід, газообмін, міні-операція, анатоמו-клінічний, рауш-нар-

коз, нервово збуджений, водолікування, нервовохворий, нервово-хронічний, низькомолекулярний, тазостегновий, черепно-мозковий, мечеподібний, напіврідкий, хіміотерапія, півдози, бактерія-донор, кровообіг, кровотеча, мікроорганізм, тепловіддача, хіміотерапевтичний, жироподібний, слиновиділення, резус-фактор, внутрішньо шкірний, стрес-реакція, мікроскоп, нейрохірургія, пів'язика.

Тестові завдання

1. Позначте рядок, у якому за будовою всі медичні терміни є простими:

- а) антивірусний, інсульт, діабет, півдози, ін'єкція, сітківка;
- б) симптом Шарко, інфаркт міокарда, хронічна пневмонія;
- в) анатомо-клінічний, резус-антитіло, сліпоглухонімиї, день-другий;
- г) медогляд, мазь Вишневського, нітрогліцерин, монокристал;
- д) око, лікар, жовчнокам'яний, зір, мускул.

2. Оберіть рядок, у якому допущено помилку в правописі складних слів:

- а) рута-м'ята, близько-близько, повік-віків, врешті-решт, на віки вічні;
- б) без кінця-краю, рано-вранці, більш-менш, одним єдине, день-другий;
- в) зроду-віку, раз за разом, честь-честю, сухо-насухо, сто-двісті;
- г) ледь-ледь, сяк-так, давним-давно, чин чином, срібло-золото;
- д) великий-превеликий, ходив переходив, одним одна, вверх-вниз, мед-пиво.

3. Знайдіть рядок, в якому трапляються помилки у написанні складних слів:

- а) резус-антитіло, водолікування, хіміотерапія, біологічно активний;
- б) лікувально-профілактичний, електро-кардіограма, півдози, рентген-кабінет.
- в) ультрафіолетовий, мікроскоп, місцево анестезувальний, напіврідкий;
- г) серцево-судинний, жироподібний, міні-операція, жовтогарячий;
- д) противірусний, душ-масаж, гідротерапія, гірко-солоний.

4. Позначте рядок, у якому за будовою всі медичні терміни є складеними:

- а) антивірусний, інсульт, діабет, півдози, ін'єкція, сітківка;
- б) анатомо-клінічний, резус-антитіло, сліпоглухонімиї, день-другий;
- в) медогляд, мазь Вишневського, нітрогліцерин, монокристал;
- г) око, лікар, більш-менш, зір, мускул.
- д) симптом Шарко, інфаркт міокарда, хронічна пневмонія.

5. Яка група слів складається з термінів, утворених на власне українському мовному ґрунті?

- а) хребець, щиколотка, кишка, крововилив;
- б) попереk, гайморит, кокаїн, грип;

- в) скарга, хвороба, мозок, лікоть;
- г) хрип, коклюш, стрес, суглоб;
- д) хрящ, рана, бинт, ліжко, кров, дослідження.

6. У якому рядку трапляються помилки у правописі складних слів:

- а) медико-санітарний, абсолютно сухий, пів-апельсина, діаметрально протилежний;
- б) рентген-кабінет, сільськогосподарський, високорозвинений, віце-президент;
- в) чітко виражений, врешті-решт, міні-ЕОМ, хіміотерапія, задньопіднебінний;
- г) східносибірський, південно-східний, гідродинаміка, відеоапаратура, мати-й-мачуха;
- д) білосніжний, давно відомий, хвилевідбійний, правопорушник, двометровий.

7. У якому рядку всі складні слова записано правильно:

- а) білосніжний, сніжно-білий, тазо-стегновий, ультразвук;
- б) спинно-мозковий, півложки, жовто-зелений, анатома клінічний;
- в) південно-західний, південно-український, гамма-глобулін, сон-трава;
- г) лимоннокислий, лимонно-жовтий, кисломолочний, жовтогарячий;
- д) молочнокислий, молочно-білий, сліпо-глухонімиий, альфа-промені.

8. Знайдіть рядок, де всі слова записані правильно:

- а) чотири-разовий, темношкірий, темно-зелений, нервово-хворий, нервово збуджений;
- б) рентгено-урологічний, рауш-наркоз, швидкорослий, масляногліцериновий, онкохворий;
- в) крижово-тазовий, голковколювання, шкірно-підшкірний, пів-دوزи, пів-огірка;
- г) кисло-молочний, блідо-рожевий, опукло-ввігнутий, ультрафіолетовий, грушоподібний.
- д) щелепно-лицьовий, пів'язика, сільськогосподарський, чорноземоподібний, каменедроблення.

9. Позначте рядок, у якому всі медичні терміни є іншомовними, на позначення понять яких існують власне українські відповідники:

- а) коклюш, виразка, геморої, вакцина, мікстура, лімфоцит;
- б) кардіолог, шприц, дальтонізм, артерія, карієс, офтальмологія;
- в) анемія, симптом, гепатит, апатія, індикатор, генезис;
- г) діагностика, терапія, нежить, електрокардіограма, фактор, циркуляція;
- д) лікування, зіниця, сказ, куприк, правець, молоко.

10. З'ясуйте, у яких двох рядках всі слова написано правильно:

- а) промкомбінат, бульбоцибулина, чотиривалентний, мілівольт, стереоекран;
- б) Семипалатинськ, украгросервіс, контрудар, всюдисущий, псевдонаука;
- в) двох'ярусний, однопроцентний, ветслужба, суперагент, масмедія;
- г) трьохтисячний, автопортрет, заввідділом, термоізоляція, двоатомний;
- д) крючоктвір, бронетранспортер, льодоспуск, ідолопоклонник, багатозарядний.

Тема 5. АПОСТРОФ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Завдання 1. Перепишіть слова, вставляючи, де треба, апостроф, поясніть написання.

Б.юджет, б.юрократичний, об.єкт, дит.ясла, Лук.янівка, подвір.я, бур.ячиння, цв.ях, без.ядерний, м.який, в.юнитися, торф.яник, св...ятковий, брукв.яний, тьм.яно, гар.яче, від..їхати, Св.ятослав, напів.яскравий, двох.ярусний, сер.йозний, комп.ютер, Григор.єв, ін...екція, Х.юстон, пів.ящика, під.йом, пів.ясена, роз.яснення, Руж.є, Мар.їн, Монтеск.є, від..ємний, міжгір.я, пор.ядок, любов.ю, м.ята, з.економити, р.юкзак, б.язь, медв.яний, роз.ятрений, розіб.єш, Б.юкенен, Ш.єр, Г.ята, арф.ярка, напів.ява, здоров.я, мад.яр.

Завдання 2. Спишіть, поставивши потрібні розділові знаки, підкресліть слова з апострофом, поясніть його вживання. Витлумачте зміст прислів'їв та приказок.

1. Скільки вб'єш стільки й в'їдеш. 2. Ранні пташки росу п'ють а пізні слізки ллють. 3. Пташка красна своїм пір'ям а людина своїм знанням. 4. Нащо й клад коли в сім'ї лад. 5. Доброму добра й пам'ять. 6. Добре ім'я найкраще багатство. 7. Таке говорить що й собака з маслом не з'їсть. 8. Пам'ятаю як нині що торік десятий понеділок був у п'ятницю. 9. Музика без'язика а людей збирає.

Завдання 3. Перекладіть і запишіть українською мовою, поясніть правопис виділених слів.

1. Не стыдись говорить, когда правду хочешь **объявить**. 2. Долг перед **матерью** трудно оплатить. 3. Не учи орла летать, а **соловья** петь. 4. На **безрыбье** и рак рыба. 5. За большим **подъёмом** и спуск большой. 6. Пословицу не обойти, не **объехать**. 7. Счастье в воздухе не **вьётся**, а руками достаётся. 8. **Объединённая** сила двигает скалу.

Завдання 4. Запишіть слова у дві колонки: 1) з апострофом; 2) без апострофа.

Без.язикий, цв.ях, духм.яний, черв.як, Лук.ян, Себаст.ян, роз..їзд, пір.я, б.язь, Р..єпін, В..ячеслав, дит.ясла, пів..яблука, зв..язок, верб..я, мавп..ячий, по-

лум..я, св..ято, над..яр..я, торф..яний, моркв..яний, медв..яний, реп..ях, арф..яр, з..економити, сер..йозний, від..їзд, п..ятсот, Солов..йов, з..ясовано, бур..ян, з..ятрений, під..яр..я, за озер..я, Григор..єв, Багр..яний, об..їсти.

Завдання 5. Перепишіть слова іншомовного походження, вставляючи, де треба апостроф, поясніть написання.

Миш..як, пан..європейський, кол..є, п..єса, ател..є, вар..єте, Н..ю-Йорк, Рив..єра, В..єтнам, Рейк..явік, П..єр, ал..янс, ф..юзеляж, ф..ючерсний, г..юрза, к..янті, Руж..є, О..Кейсі, Жанна д..Арк, інтерв..ю, порт..єра, фокстер..єр, він..єтка, Віл..ям, Н..ютон, інтер..єр, ін..єкція, кар..єра, кон..юнктивіт, кур..йоз, кур..єр, п..юре, б..юлетень, прем..єра, п..єдестал, бар..єр, комп..ютер, ад..ютант.

Завдання 6. Розподіліть слова на групи за правилами написання. Поясніть наявність чи відсутність апострофа у словах.

Зобов'язаний, між'ярусний, з'єднати, зім'ятий, з'юрмитися, любов'ю, невід'ємний, цвяшок, бур'ян, порядок, святкування, різьбярство, розв'язати, надвечір'я, бряжчати, пів'ящика, валер'янка, Святослав, Лук'янівка, хutorянин, реп'ях, рум'янець, пом'янути, слов'янин, бязь, зм'якшити, кав'ярня, ряска, тім'я, зв'язківець, дев'ятсот, п'янкий, пуп'янок, пір'я, кам'яніти, обів'є, Соловійов, розп'ясти, в'язовий, рятівний, ім'я, медвяний, полум'яний, надвечір'я, різьбяр, В'ячеслав, черв'як, під'їжджати, безслав'я, нав'язливий, нав'ючений, рутвяний, різнотрав'я, дзвякнути, підребер'я, торф'яний, в'ється, дит'ясла, цвях, пів'ями.

Завдання 7. Виправте допущені помилки, поясніть правку.

1. Будинок у п'ять поверхів стояв на околиці місця. 2. Моркв'яний сік корисний для всіх і для дітей. 3. Картопляне п'юре — це улюблена страва багатьох. 4. Сер'йозні проблеми в своєму житті зустрічає кожен. 5. У верхіві дерев гудів вітер. 6. До кімнати зайшов знайомий товариша Мурав'йова. 7. Духм'яні пахощі лугового сіна п'янили своїм запахом.

Завдання 8. Перепишіть, знявши ризик.

Від'ємник, ін'єкція, скр'ючений, інтерв'ю, в'язкість, фотоз'йомка, п'юре, бур'я, п'ю, п'єса, р'яд, дев'ять, впор'ядкований, трьох'ярусний, роз'єм, повітр'я, очікуванн'я, взаємозв'язок, мавп'ячий, суб'єкт, ім'я, от'маритися, кур'єр, старослов'янський, безхліб'я, прислів'я, моркв'яний, вп'ятьох.

Завдання 9. Випишіть підкреслені слова, вставляючи апостроф.

1. У газу, наприклад повітр..я, немає ні форми ні фіксованого об..єму.
2. Діагоналі — це прямі лінії, які з..єднують протилежні кути.
3. Сонячний годинник з..явився у 3500 р. до н.е.
4. Першим зразком техніки були примітивні кам..яні інструменти.
5. Датчики робота запам..ятовують всі необхідні рухи, а комп..ютер вносить їх у пам..ять, щоб повторювати їх знову й знову.

6. Фотоапарат Н..єпса являє собою дерев..яний ящик з лінзою спереду.
7. Рентгенівське проміння пронизує м..які тканини тіла, але не може пройти крізь тверді кістки.
8. Офіційно вважається, що сузір..їв на нашому небосхилі 88.

Завдання 10. Користуючись підручниками Вашої спеціальності, запишіть 10–15 слів-термінів з орфограмою на вживання апострофа. Поясніть значення виписаних слів.

Тестові завдання

Варіант 1

1. Виберіть рядок, у якому всі слова слід писати з апострофом:
- а) з..юрмитися, миш..як, верхів..я, п..єдестал, п..юре;
  - б) Б..єлгород, Захар..їн, Монтеск..є, Руж..є, В..язьма;
  - в) мавп..ячий, тьм..яний, з..ясувати, роз..яснити, пів..яблука;
  - г) голуб..я, подвір..я, бур..ян, довір..я, дит..ясла;
  - д) духм..яний, прислів..я, полум..я, зв..язковий, Р..ябко.
2. Знайдіть рядок, в якому трапляються порушення орфографічних норм:
- а) ін'єкція, рельєф, медальйон, лосьйон, кольє, інтер'єр;
  - б) компанйон, ательє, Ньютон, Рив'єра, п'єса, вар'єте;
  - в) об'єкт, віньєтка, грав'юра, валюта, порт'єра, модельєр;
  - г) кон'юнктивіт, бульйон, прем'єра, Мольєр, кур'єр, миш'як;
  - д) бюджет, Омелян, рюкзак, сеньйор, адюльтер, місьє.
3. З'ясуйте, у якому випадку в словах іншомовного походження перед *я, ю, є, ї* пишеться апостроф:
- а) після *б, п, в, м, ф*;
  - б) після *д, т, з, с, л, н*;
  - в) після *б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш*;
  - г) після *б, п, в, м, ф, г, к, х*;
  - д) після префіксів із кінцевим приголосним перед наступними *о, у*.
4. Укажіть два рядки, у яких у всіх словах пишеться апостроф:
- а) безхліб'я, м'ята, жаб'ячий, Лук'янець, в'ясьонь;
  - б) солов'ї, духм'яний, слов'янський, зав'язка, безправ'я;
  - в) хом'як, риб'ячий, моркв'яний, кав'ярня, знічев'я;
  - г) безхмар'я, м'якосердий, бур'ян, арф'яр, роз'яснити;
  - д) цв'ях, сузір'я, вечір'я, св'ятковий, кур'йоз.
5. Оберіть рядок, у якому допущено помилку при написанні слова:
- а) дерев'яний, львів'янин, полум'яніти, порядок, затямити;

- б) зобов'язання, брукв'яний, присвячений, в'ється, реп'ях, в'ялий;
- в) морквяний, мавпячий, м'який, п'ятниця, тім'я;
- г) зап'ястний, зів'ялий, багряний, узгір'я, довір'я;
- д) м'язами, в'юн, медвяний, буря, фюрер.

6. Зазначте, у якому рядку лише одне слово пишеться з апострофом:

- а) любов/ю, м'ясо, Мар/яна, дев'ять, бур/ян;
- б) врятувати, В'ячеслав, пор'ядний, різьб'ярство, хутор/янин;
- в) верхів/я, м'язи, кам'яний, пам'ять, жираф/ячий;
- г) бур/ячиння, двох/ярусний, трав'яний, під'юдити, зор/яний;
- д) бур/як, р'ясно, р'ябий, ін'єкція, к'янті.

7. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з апострофом:

- а) міжгір'я, р'яст, бур/ян, Лук/янчук, перемир'я;
- б) бур/як, під'їзд, Глив/як, Мурав'йов, брукв'яний;
- в) п'янкий, бур/ян, риб'ячий, сурм'яний, двох/ярусний;
- г) Дем/ян, голуб'ята, трав'яний, під'яремний, пов'язати;
- д) пів'ями, п'юре, різдв'яний, від'ємний, ад'ютант.

8. Знайдіть рядок з порушенням орфографічних норм:

- а) ад'ютант, рельєф, шампінйон, маляр, кольє, фокстер'єр;
- б) компанйон, ательє, Ньютон, В'єтнам, п'єдестал, вар'єте;
- в) пеньюар, Стефюк, Афанас'єв, морквяний, духмяний, цвях.
- г) об'єм, віньєтка, бюджет, валюта, порт'єра, модельєр;
- д) кон'юнктура, мільйон, прем'єра, Мольєр, кур'єр, миш'як.

9. Укажіть два рядки, у яких усі слова пишуться без апострофа:

- а) св'ятість, багр'янець, Зор'яна, бур/я, лижв/яр;
- б) рутв'яний, вар/яг, помор'янин, присв'ячений, тьм/януватий;
- в) зат'ямити, дріб'язковість, звір'ячий, перед/осінній, переджнив'я;
- г) забур'янений, круп'яний, Б'єлград, безвітр'яний, пор'ядок;
- д) риб'ячий, ін'єкція, св'ятість, р'ябий, об'єднати.

10. Зазначте рядок, у якому допущено помилку в написанні слова:

- а) львів'янин, присвята, варшав'янка, довір'я, сім'янин;
- б) бурячиння, зав'язка, лихослів'я, верф'яний, Валер'ян;
- в) Святослав, моркв'яний, прив'ялений, рам'я, мертвяк;
- г) плоскогір'я, полум'я, рум'янець, освячений, п'янкий;
- д) пів'ями, пюре, мюзикл, дит'ясла, курйоз.

Тема 6. НАПИСАННЯ СЛІВ-ТЕРМІНІВ З М'ЯКИМ ЗНАКОМ

Завдання 1. Поставте іменники у формі родового відмінка множини. Обґрунтуйте вживання м'якого знака.

Суцвіття, сонце, пригасання, сповідання, щастя, птиця, фортеця, господиня, таємниця, вулиця, пшениця, молодиця, застереження, звільнення, столиця, паляниця, вишня, полуниця, кузня, будівля, питання, казання, моління.

Завдання 2. Перепишіть слова, на місці крапок поставте, де потрібно, знак м'якшення. Позначте в словах орфограму на позначення сполучення літер -ться, -ися у дієсловах.

Шкребет..ся, являєш..ся, зживеш..ся, гасит..ся, ллет..ся, роблять..ся, народжуют..ся, дивит..ся, перечіпаєт..ся, знімают..ся, пишаєш..ся, зливаєт..ся, боїш..ся, спускаєт..ся, ідеш.., побачиш..ся, краєш..ся, піднімет..ся, сміют..ся, навчаєш..ся, посієт..ся, зазернит..ся, сріблит..ся.

Завдання 3. Поясніть уживання м'якого знака в іменах та прізвищах видатних українців. Що вам відомо про цих людей?

Павло Чубинський, Стефан Яворський, Дмитро Яворницький, Василь Сухомлинський, Богдан Хмельницький, Павло Скоропадський, Максим Рильський, князь Ігор, Іван Нечуй-Левицький, Михайло Коцюбинський, Данило Галицький, Агатангел Кримський, Олександр Олесь, княгиня Ольга, Михайло Грушевський, Василь Симоненко.

Завдання 4. За допомогою суфікса -ськ-(ий) утворіть від іменників прикметники і поясніть їх правопис.

Черкаси, Лохвиця, Полтава, Рівне, Севастополь, Тернопіль, Одеса, Умань, Ірпінь, Київ, Світязь, Ніжин, Ужгород, Донецьк, Дніпропетровськ, Луганськ, Хмельницьк, Луцьк, Кіровоград, Гданськ, Чикаго, Грузія, Індія, Молдова, Алжир, Токіо, Італія, Шотландія, Перу, Непал, Корея, Марокко, Цюрих, Гамбург, Мюнхен, Париж.

Завдання 5. Перепишіть слова, вставляючи, де необхідно, знак м'якшення.

Носил..ник, здаєт..ся, камін..ня, брен..кіт, ковал..с..кий, близ..кий, їздит.., кін..цівка, л..он, швец.., молод.., ковз..кий, нян..чити, розмал..овка, сортувал..ник, зган..бити, одес..кий, уман..с..кий, трипіл..с..кий, пил..ніст.., жаліс..т.., журнал..чик, козац..кий, тон..ший, Хар..ків, радіс..т.., сторін..ці, шіст..десят, біл..шіс..т.., тітон..чин, повіс..тю, лял..чин, жит..тя, Михал..чук, вуз..кий, у скрин..ці, камін..чик, Кавказ..кий, вишен.., сер..йозний, україн..ський, гол..ці, нян..чин, гір..кий, Гор..кий, громадян..ство, першіст.., кул..туризм, ретел..ніст.., гал..мо, освітян..с..кий, потурбуют..ся, участ.., кін..ця, еднос..ті, пил..но, ход..ба,

лікт..овий, річ.., тон..ше, Омел..чук, марафонец.., фехтувал..ник, чверт..фінал, початківець.., дев'ят..сот, відстан.. .

Завдання 6. Запишіть слова у дві колонки: 1) зі знаком м'якшення; 2) без м'якого знака.

Накопичувал..ний, якнаймен..ший, авал.., розподіл..ний, кредитор.., зобов'язан..ня, аудитор.., об'єднувал..ний, діял..ніст.., вагон..чик, Ян..ченко, спіл..ний, контрол.., жін..ці, аудиторс..кий, жмен..ці, економіч..ний, експостачал..ник, оболон.., нен..чин, сніжин..ці, дз..об, секретар.., змен..шений, звідкіляс.., жен..шен.., приз..ба, промін..чик, збіговис..ко, читал..ня, вітерець.., камін..чик, з..їзд, ін..ший, українс..кий, найбіл..ший, зміст.., мит.., рибал..ці, дніпровс..кий, низ..ко.

Завдання 7. Запишіть, знявши риску.

Фел/дшер, алкоголь/.., непрохідніст/.., хребець/.., ал/фа-промені, лікарс/кий, жовч/нокам'яний, дол/тонізм, недокрів/я, туберкул/оз, пал/ці, вагітніст/.., спадковіст/.., біл/.., шприць/.., консул/тація, ліж/ковий, нежит/.., кашел/.., слаб/кіст/.., загал/неклінічний, внутрішн/ошкірна, артеріал/ний, дишал/ний, жен/шен/... .

Завдання 8. Перепишіть речення, поставивши, де потрібно, знак м'якшення. Поясніть його вживання.

1. Найбіл...ше ус.ого славит...ся поміж люд...ми той народ, у якого його мова широко розвинута і збагачена творами всякого пис...мен...ства (Панас Мирний). 2. Відомо було досі, що вкраїн...с...ка мова своєю доброзвучністю (милозвучніс..тю) займає одно з перших міс...ц... між усіма європейс.кими мовами (В. Самійленко). 3. Навіт... квітка квітує для того, щоб залишити після себе насін...ня, щоб знову відтворити свій квіт у майбутньому (О. Гончар). 4. Гіпотези про найдавніші, дописемні періоди існуван...ня україн...с...кої мови особливо активізуют...ся у зв'язку з тим, що на території сучасної України визначають... прабат...ківщину індоєвропейців, виявляють... шляхи їхн..ого розселен...ня (С. Єрмоленко).

Завдання 9. Перепишіть прислів'я, вставте, де треба, м'який знак. Поясніть правила вживання.

1. Не плюй в криницю, знадоби..ся води напйт..ся. 2. Бат..ком-матір..ю не хвалис.., а хвалис.. чес..тю. 3. З ким поведеш..ся, від того й набереш..ся. 4. Шануй бат..ка й нен..ку, буде тобі скрізь.. гладен..ко. 5. Хто біл..ше читає, той біл..ше знає. 6. Біл..ше діла — мен..ше слів. 7. Молодець.. проти овед.., а проти баран..ця і сам як вів..ця. 8. Янгол..с..кий голосок — та чортова думка. 9. Козаць..кому роду нема переводу. 10. Їж.. борщ.. з грибами і тримай язик за зубами.

Завдання 10. Поясніть, чому не пишеться м'який знак після виділених літер.

Боязкий, бажанння, добрість, воротарр, кінччик, відважте, насипте, тюррмою, Харрків, тоннший, свято, рибалчин, у тарілці, галлчення, малдярія, паннщина, віддячити.

Тестові завдання

Варіант 1

1. Знайдіть рядок, в якому трапляються порушення орфографічних норм:

- а) олівець, шприц, тонший, уманський, женьшень, чотирма;
- б) бринчати, кузня, нянчин, на гілці, на черешенці, Гурев, вознісся;
- в) у скриньці, Уманщина, секретар, вріжте, лікар, Дьяков;
- г) конференсьє, альбінос, Маньчжурія, Ньютон, миш'як, Рейк'явік;
- д) ін'екція, перед'ювілейний, дит'ясла, пів'ядра, Рішельє, рельєф.

2. Знайдіть рядок, в якому усі слова записані правильно:

- а) викиньте, близький, різкий, вчителчин, на бруньці, кузня;
- б) тоньший, сьогодні, близькість, цілісність, Зорька, панщина;
- в) людський, цвях, Афанасьєв, кінці, сільський, Сибір;
- г) кров, п'ятсот, вибачте, Ульянов, кварц, Марусьчин;
- д) камінчик, на вишенці, кров, степ, Харків, сіль.

3. Зазначте, у яких випадках пишеться *ь*:

- а) після *н* перед *ж, ч, ш, щ*;
- б) після м'яких *д, т, з, с, дз, ц, л, н* у кінці слова і складу;
- в) після *н* перед суфіксом *-ськ-*;
- г) у буквосполученнях *-льц-, -льч-, -ньц-, -ньч-, -сьц-, -сьч-*, якщо вони походять від *-льк-, -ньк-, -ськ-*.

4. Укажіть, у яких двох рядках усі слова пишуться з *ь*:

- а) витяз..., багат..ма, літ...ні, джерел...це, гедз...;
- б) брен...кіт, різ...бяр, брун...ка, борот...ба, пис.мо;
- в) буз...ки, хвац...кий, тіл...це, чудотворец..., посол...ський;
- г) прияз...н..., тес.ляр, радіст..., сім...сот, вчител...ка.

5. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з *ь*:

- а) л...онар, т...опнути, с.орбати, д...огтярня, ц...омкати;
- б) сл...озинка, л...ох, завтрашн...ому, чотир...ох, сіт...овий;
- в) мал...ований, с...омга, дз...об, з...омка, бад...орий;
- г) втр...ох, с.огосвітній, л...одяник, сер...ознішати, т...охкати.

6. Знайдіть рядок, в якому усі слова записано правильно:
а) кров, шістсот, узбіч, Омелян, кварц, Вальчин, Марусчин;
б) прони́ся, близький, різкий, рибалчин, на бруньці, лазня, підно́сься;
в) Харькі́в, Донченко, людські́сть, Касян, Горький, різба;
г) Карпюк, кузня, Дем'янов, кінці, стільці, волинський;
д) врі́жте, виба́чте, чоти́рьма, панцир, сиди́ш, диви́ться.

7. Знайдіть рядок, в якому усі слова записані правильно:
а) вині́ся, Улянов, дерзкий, рибалчин, на бруньці, лазня;
б) міхур, Донченко, близькі́сть, Омелян, Горький, бринчати;
в) морський, кузня, Дем'янов, кінці, стільці, волинський;
г) голу́б, вісі́мсот, розно́сься, Тетяна, кварц, Наталчин;
д) портьє́ра, ма́дьяр, ніч, сме́шся, сядьте, ї́жте.

8. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з ь:
а) поді́л...с...кий, домен...щик, черешен...ці, гіл...ці, ковз...кий;
б) гри́л...яж, ін...жир, зачі́с...ці, Натал...чин, близ...ко;
в) рі́з...бяр, брен...кати, пісен...ка, т...мяний, л...няний;
г) гост...овий, трин...кати, брин...чати, т...мяний, Луц...к.

9. Укажіть два рядки, у яких усі слова пишуться без ь:
а) двоко́л...ці, рі́з...ні́сть, пун...шевий, рогачил...но, свят...ці;
б) тон...ший, в тан...ці, Мирон...чук, бас...кий, весел...ці;
в) япон...с...кий, лан...цюжок, пужал...це, бджі́л...ці, Хар...ків;
г) л...ле, з...омка, с.ого́дення, дев'я́т...сот, камі́н...чик.

10. Зазначте, у яких двох рядках у всіх словах пишеться ь після н:
а) батен...ко, ріднесен...кий, уман...ський, сиротин...ці, татун...цьо;
б) нен...чин, дружен...ка, брин...чати, в жмен...ці, на яблун...ці;
в) япон...ський, тон...ший, маті́й...чин, зі́рон...ці, я́снесен...кий;
г) Ман...ці, всен...кий, госпо́дин...ці, ст...марити, Прі́с...чин;
д) ган...чі́р'я, дон...чак, жен...шеневий, лі́н...куватий, мен...ші́сть.

Тема 7. РОДОВИЙ ВІДМІНОК **ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ П ВІДМІНИ**

Завдання 1. Поясніть правопис закінчень родового відмінка однини іменників II відміни.

а) міста, плеча, зня́ряддя, студента, учителя, Володими́ра, коня, гвинта, Терно́поля, Орла, жо́втня, до́лара, Дуна́ю, висло́ву, руко́пису, паро́плава, хоке́ю, сти́лю, режі́му, стето́скопа, психо́зу, новока́їну, тра́ктора, екза́мену, спорту, бо́лю, во́гню, і́менника, моду́ля, надло́му, інсу́льту;

б) прізвища, знання, промовця, ферменту, ультразвука, антибіотика, ножа, Лондона, Іртиша, грама, понеділка, мільйона, Байкалу, побуту, суходолу, тенісу, аналізу, роману, комбайна, токсину, звуку, міражу, гніву, ромба, лиману, клубу, чисельника, звука, суглоба, рубця;

в) обличчя, села, робітника, Франка, язика, ведмедя, малюнка, циститу, шоку, Луцька, Дністра, місяця, процента, мільярда, заробітку, живопису, танцю, тромбу, синтезу, журналу, автомобіля, бігу, мінімуму, страху, туману, атома, краю, інституту, ферменту, фурункула.

Завдання 2. Запишіть іменники у формі родового відмінка.

Гіпноз, елемент, дальтонізм, антисептик, алкоголізм, бронхоспазм, нагляд, індикатор, нашатир, рецептор, перетин, розтин, удар, геморой, артрит, голос, анабіоз, біосинтез, варикоз, маразм, пінцет, паразит, укол, експеримент, імунітет, сон, хрип, апендикс, гастрит, ультразвук, акушер, водень, телефон, бальзам, ректор, вік, центр, долар, атом, дощ, конус, фініш, плач, тиф, шприц, гіпс, мозок, стравохід, окис, наркоз, опік, балет, бюлетень, вірус, плід, нежить, полин, короїд, спориш, кофеїн, анабіоз, аналітик, флегматик, хінін, токсикоз, розвиток, композитор, хліб, Туман, квартет, стілець, барвінок, ренклюд, Миргород, карат, час, поверх, шинок, поршень, штаб, карниз, снігопад, поперек, берег, майданчик, аудит, імпульс, отит, нарис, фейлетон, баскетбол, інтерес, світогляд, фашизм, телефон, шум, поштовх, зародок, зачаток, діатез, ген, вірус, застій, отит, ідеал, засіб, фахівець.

Завдання 3. Поставте іменники, що в називному відмінку, у родовому відмінку, поясніть закінчення.

Не було на занятті (Вітер Ілля), ректор (інститут, університет), боятися (дощ), виїхати з (Донбас), не чути (сміх), інструмент (стоматолог), не вистачає одного (папір), глибина (Байкал), береги (Дунай), вулиці (Рим), історія стародавнього (Рим (державу)), спалахи (гнів), артисти (балет), купили пачку (папір), не боюся (мороз).

Завдання 4. Виправте помилки, якщо це потрібно, у написанні слів.

Адресу, аеропорта, атласу, боргу, будинка, вакууму, вчинка, дипломанта, ермітажа, епіцентру, епіграфу, Кабулу, кефіра, метражу, монтажу, паперу, ордеру, папера, органу, гаражу, пасажиропотока, сектору, Парижу, таланту, театра, проекту, аборту, аденіта, білірубіна, бронхоспазму, викидня, зуда, інсуліну, кашлюка, калія, гепатиту.

Завдання 5. Запишіть іменники у родовому відмінку і запишіть у дві колонки 1) із закінченням –а (-я), 2) із закінченням –у (-ю).

Гіпоталамус, дисбаланс, дефект, ганглій, горб, гірчичник, воротар, професор, берег, вітер, Вітер, сантиметр, верстат, Балхаш (місто), Балхаш (озеро), дощ, дощик, грім, маркетинг, графік, бензин, арбітраж, вплив, бланк, шприц,

штам, шаблон, ураган, квітень, рис, старт, туризм, Острог, ювілей, синус, електрон, Арарат (гора), гіпс, Алжир (держава), циферблат, інстинкт, листопад, алюміній, герпес, гібрид, коліт, зоб, ізохронізм, дотик, гній, шансон, шезлонг, чагарник, чемпіон, чемпіонат, цикорій, цитрус, храм, хроноскоп, фенотип, фібрин, уротропін, скальпель, різець, рефлексолог, риніт, ревмокардит, остов, мікрофаг.

Завдання 6. Від поданих іменників утворіть форми родового відмінка однини, поясніть, чому деякі з іменників можуть мати паралельні форми.

Грудень, гумор, дарунок, двигун, вибух, виграш, вимикач, додаток, доказ, заклик, вирій, вислів, відділ, апарат, бал, більярд, детектив, буряк, пояс, шаблон, ячмінь, вплив, контроль, арбітраж, синтез, млин, бензин, гектар, протокол, журнал, штаб, абзац, рік, берег, стіл, швець, папір, міст, студент, майдан, акт, агрус, активіст, байкар, бігун, борг, боягуз, бузок, вертеп, вечір, готель, грабіж, трамвай, лист, об'єкт, формуляр, експерт, ваучер, атестат, маркетинг, острів, сад, ринок, зоопарк, шлях, комиш, плач, сум.

Завдання 7. Наведені власні географічні назви запишіть у формі родового відмінка і складіть з ними речення.

Ізмаїл, Відень, Гамбург, Іллінойс, Манчестер, Курдистан, Казантип, Іран, Кіпр, Лондон, Рим, Канів, Буг, Єгипет.

Завдання 8. Випишіть словосполучення, у яких правильно утворено форму родового відмінка в іменниках чоловічого роду.

Відкриття рахунку — відкриття рахунка, до акта додається — до акту додається, вручення диплома — вручення диплому, пам'ятного знаку — пам'ятного знака, до призначеного терміну — до призначеного терміна, структурного підрозділу — структурного підрозділа, переїхати до Нового Бугу — переїхати до Нового Буга, направити до Львова — направити до Львова, політичного блоку — політичного блоку, незаперечного факту — незаперечного факта, працівники апарату — працівники апарата, важливого об'єкта — важливого об'єкту, своєчасного контролю — своєчасного контролю, ділового паперу — ділового папера.

Завдання 9. Подані іменники II відміни поставте у родовому відмінку. Доберіть до них синоніми, які були б іменниками I відміни.

Поштар, амбар, яр, плац, зруб, сніг, успіх, бій, футляр, горе, друг, дощ, фальш, ательє, центр, розвиток, життєпис, вік, ледар.

Завдання 10. Запишіть іменники в родовому відмінку однини українською і російськими мовами. Зіставте закінчення.

Вітер, звук, інститут, вокзал, мед, факультет, кабінет, журнал, шум, стіл, завод, експеримент, знак, Санки-Петербург, Дон, Крим, конгрес, спорт, апарат, камінь, полк, том, порт, портрет, голос, оркестр, виш, поїзд, тюльпан, міст, обеліск.

Тестові завдання

1. Зазначте, у якому рядку допущено помилку при відмінюванні:

- а) цинізму, даху, життепису, квасу, недоліку;
- б) гарбуза, скутера, спиртометра, сувеніра, юнната;
- в) акомпанементу, вінегрету, ґрунту, імпічменту, платану;
- г) декору, держфонду, ворсу, волейболу, військкомату.

2. Вкажіть рядок, у якому допущено помилку при відмінюванні:

- а) авторефрижератора, ад'ютанта, гаймориту, імунодефіциту, диспансеру;
- б) синдрому, шампуню, яхт-клубу, медальйона, комп'ютера;
- в) Йоганнесбурга, пюпітра, рюкзака, кон'юнктивіта, контр-адмірала;
- г) заморозку, з'їзду, естрагону, іміджу, заповнювача.

3. Оберіть рядок, у якому всі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення –а/-я:

- а) годинник, брат, Ірпінь, синус, центнер;
- б) олівець, товариш, Іртиш, Кривий Ріг, префікс;
- в) ніж, пісняр, Донець, модуль, Уругвай;
- г) звукоприймач, Інтернет-провайдер, вагон-бункер, фільтр, женьшень.

4. Зазначте, у яких двох рядках усі іменники у родовому відмінку однини мають паралельні закінчення –а/-я й –у/-ю:

- а) карниз, сарай, апарат, стид, синтаксис;
- б) листопад, лист, камінь, стіл, центнер;
- в) фактор, Алжир, Вашингтон, Кабул, паркан;
- г) індикатор, детектив, дереворит, диван, гастроном.

5. Оберіть рядок, у якому всі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення –у/-ю:

- а) Байкал, Сибір, вислів, живопліт, теніс;
- б) Дунай, Дністер, Зелений Гай, борщ, чай;
- в) листопад (процес), дизель, синтаксис, березняк, барвінок;
- г) невроз, кисень, варваризм, велюр, важкоатлет.

6. Оберіть два рядки, у яких усі іменники у родовому однини написані правильно:

- а) апендициту, фронту, депоненту, цементу, норд-весту;
- б) документа, комбінезона, ліфта, віце-президента, торта;
- в) селекціонера, Страсбурга, херувима, щавля, гріха;
- г) потенціалу, фосфату, брифінгу, грильязу, дефолту.

7. Оберіть рядок, у якому допущено помилку:

- а) афериста, торшера, мецената, картопляника, міліметра;
- б) лимону, розчину, муніципалітету, арахісу, сюрреалізму;
- в) рапорту, ярмарку, інсуліну, дальтонізму, водограю;
- г) індивіда, гектара, гормона, ганглія, децибела.

8. З'ясуйте, у яких двох рядках усі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення –а/-я:

- а) учитель, яшень, малюнок, Харків, барвінок;
- б) Вітер (прізвище), Кабул (місто), Кабул (річка), відмінок;
- в) гараж, карниз, майданчик, гіпоталамус, хутір, стрибок;
- г) лімфоцит, дальтонік, символ, дукат, нікотин.

9. Вкажіть, у яких двох рядках подано правильні форми родового відмінка:

- а) Сімферополя, видавця, здобутку, етносу, явору;
- б) компромісу, відблиску, вісника, апокрифа, бур'яну;
- в) клапана, арбітража, горба, всесвіту, вантажу;
- г) воєнкара, катета, займенника, рефлексу, менінгіту.

10. З'ясуйте, у якому рядку всі іменники у родовому відмінку однини мають паралельні закінчення –а/-я й –у/-ю:

- а) орган, вихор, житняк, клин, бартер;
- б) ріг, пролісок, плюс, орден, рахунок;
- в) ячмінь, шип, чин, феномен, сардонікс;
- г) піщаник, падолист, плавник, звук, верболіз.

Тема 8. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ **У ПРОСТОМУ І СКЛАДНОМУ РЕЧЕННЯХ**

Завдання 1. Визначте, у яких реченнях прямий порядок слів, у яких — зворотній.

1. За Мостилице лине луна. 2. Степовий орел знявся в піднебесся . 3. Пішов смерком я за село. 4. Сонце заходить, гори чорніють, пташечка тихне, поле німіє... 5. Творити хочу я. 6. Парубок був розвідником. 7. Три тополі в орнім полі посадили школярі. 8. Чорна хмара наступає, дрібен дощик накрапає. 9. Дикою і неспокійною ніч обізвалась мовою. 10. Уперед біг невеличкий хлопчик літ восьми. 11. Жайворон віддзвонює вгорі так переливно, солодко і тонко. 12. Вранці-рано на калині пташка щебетала. 13. По залізо для кузні їхали кіньми.

Завдання 2. Відредагуйте речення, де порушений порядок слів.

1. Сторони за взаємною згодою достроково мають право розірвати договір.
2. Під час перебування делегації з офіційним візитом неофіційні зустрічі орга-

нізуюють також. 3. За взаємною домовленістю визначається місце і час проведення переговорів. 4. Якщо цього вимагає ситуація, ділові листи не повинні бути надто довгими. 5. Наведені в цьому розділі, типові форми документів використовуватися можуть для укладання науково-технічної продукції. 6. За цим договором несе відповідальність за неналежне виконання обов'язків орендар. 7. Через свого представника з числа співавторів ознайомитися з усіма матеріалами мають право автори.

Завдання 3. Випишіть з підручника анатомії 5 речень з відокремленими обставинами й 5 речень з відокремленими означеннями.

Завдання 4. Поставте, де потрібно, тире в простому реченні.

1. Понад моря, океани, всупереч кривді, імлі, сяє зоря полум'яна берег моєї землі. 2. Людське життя це книги чорновик, не вирвеш слова звідтіля ніяк. 3. Споконвічний супутник людської оселі ластівка. 4. Останні дні мов з книги візерунки на теплому трояндовому тлі. 5. Поетичний символ України хліб на вишитому рушнику. 6. Кожна мить як бальзам, мов ковток живої води. 7. Земля це витвір природи, найвища її досконалість, явище унікальне. 8. Три блакитних стіни хати цвіли і одцвітали дивовижними рушниками, а четверта полив'яними мисками і полумисками. 9. Данило має в душі велику віру, а в очах оте, що одні зуть наївністю, другі поезією. 10. Праця основа людського життя і культури.

Завдання 5. Запишіть речення, поставте, де потрібно, розділові знаки при прикладках. Поясніть.

1. Як учений М. Грушевський об'єктивно досліджував історію України. 2. Справжній самородок хлопчик дивував своїми знаннями з різних галузей знань. 3. Рифми дочки безсонних ночей покидають мене. 4. В роки війни з гітлерівськими загарбниками як кореспондент фронтових газет він вів репортажі безпосередньо з поля бою. 5. Павло Попович як зоряний син України став відомим на весь світ. 6. Отак і він Данило ще неоперений залишився без батька-матері. 7. Ім'я видатного офтальмолога громадського діяча Володимира Петровича Філатова відоме всій світовій науці. 8. То була студентка родом з Полтави. 9. Лаконізм тобто гранично стисле вираження думки повинен бути характерний для кожного наукового визначення об'єкта чи явища. 10. Людське життя може здійснюватися як стихійний процес або свідомо і творчо спрямований шлях.

Завдання 6. Допишіть речення, ставлячи розділові знаки.

1. Відповідно до статуту університету... . 2. У зв'язку з дощовою погодою ... . 3. Завдяки наполегливій праці ... . 4. Незважаючи на великі морози ... . 5. Згідно з розкладом ... . 6. Завдяки незвичайній працелюбності ... . 7. Внаслідок нещасного випадку. ... . 8. За згодою однокласників ... .

Завдання 7. Поставте іменники *земля, місяць, вітер, син, мати, дочка, Київ, Одеса, Дніпро, пісня* у кличній формі і введіть їх у речення як звертання. Поясніть розділові знаки при звертаннях.

Завдання 8. На місці крапок поставте потрібне за змістом вставне слово.

1. Білясте море ... потягається в сонній млості й ніжно викидає перші хвили на берег. 2. План був простий і ... реальний. 3. Це ви, Тарасе Даниловичу? Заходьте ...!. 4. Анатолій захоплено поглядав то на мене, то на Ніну і ... заздрих нашої дружбі. 5. Сашко ... ніколи не пропускав нагоди допомогти матері.

Слова для довідок: будь ласка, здається, мабуть, бувало, здавалося.

Завдання 9. Визначте, у яких реченнях сполучники сурядності з'єднують однорідні члени речення, а в яких — частини складносурядного речення. Поясніть розділові знаки.

1. Була гроза, по горах в'ється дим і сивими струмує ручаями. Повітря склом виблискує ламким, і тиша ніжно дзвонить над гаями. 2. Слова одні нам тішать зір і слух, А інші нас відштовхують раптово, В одних — огонь і істина жива, А є й мертвотні, крижані слова. 3. Яке ж це слово приязне: Карпати! Його з дитинства серцем я злюбив, У нім і грому майського розкати, і сива далечінь гірських шпилів, і співанки русявого дівчати, і голосні трембіти пастухів, і сум утрат, і мідний поклик слави... 4. Не радий хрін тертці — проте на кожній танцює. 5. Темніє обрій. Добродушний грім спросоння заgrimів, — але над нами Ще ясно й синьо. 6. Прив'яла папороть ще зеленіє, Та вже горять, як свічі, дерева, і памороззю криється трава уранці-рано. 7. Метнулось гайвороння край дороги — і простяглась пустиня навкруги.

Завдання 10. У поданих реченнях поставте розділові знаки. Поясніть.

1. За все за все призначена ціна за радість треба треба заплатити мукою за зустрічі ми платимо розлукою нікого ця розплата не мина. 2. І досі сниться під горою Між вербами та над водою Біленька хаточка... 3. Хай осінь в очі загляда мої я на собі несучу весну прекрасну. 4. Білі акації будуть цвісти в місячні ночі жагучі промінь морями залле золотий річку і верби і кручі... 5. Засієш вчасно вродить рясно. 6. Прокидалось усе та цвіло навкруги синій пролісок вився з-під снігу розлилася вода пойняла береги з гуком шумним проносило кригу. 7. Ця любов була мабуть найголовнішим джерелом його творчості вона щоразу повертала йому натхнення і нагадувала в ім'я чого він працює вона була і сенсом його схвильованості і суттю мислення. 8. Коровай мав глибокий символічний зміст єднання молодих у сім'ю єднання двох родин продовження роду. 9. Високо над нами підняв Шевченко поетичне слово своє і стало видно по всій Україні куди з нас кожен мусить простувати. 10. Неймовірні коїлись речі Ягнич для якого медицина була суцільним обманом зараз без спротиву підставляв себе під ніж.

Тестові завдання

1. У якому реченні неправильно поставлено розділові знаки при однорідних членах речення?

- а) Злим людям не заздри, не бажай їх товариства.
- б) Хоч у лісі, хоч у полі шукатиму долі.
- в) Любов не має ні кінця, ні краю.
- г) Благородні олені оселяються як у гірських лісових масивах, так і в хвойних рівнинних лісах.

2. Знайдіть речення, в якому наявна прикладка.

- а) Життя — не прогулянка, не забава, а важка праця.
- б) Підростає людина, вимовляє перше чарівне слово «мама», робить перші кроки в житті.
- в) Ми — народ! Шлях наш повен дерзаннями.
- г) Між тернищами густими пасма кіс перебирала Мавка — лісу господиня і русалчина сестра.

3. У якому реченні не ставиться тире?

- а) Плід людини її милосердя.
- б) Я не кобзар і не співець.
- в) Сиротою жити сльози лити.
- г) А книги то святе причастя.

4. У якому реченні правильно поставлено розділові знаки?

- а) Вік прожити, не ниву пройти гомінливу.
- б) Ластівка повертається до свого гнізда, людина — додому.
- в) З другої хати доносилися сумна журлива пісня.
- г) Київський князь Володимир заклав фортеці на річках: Десні, Острі, Сулі, Стугні.

5. Перед виділеним сполучником треба ставити кому:

- а) Ще ні світ *ні* зоря а вже ходить гомін від двору до двору.
- б) То буде переміна *або* злам.
- в) Розмовляли мало ми *однак* прощались боляче.
- г) Умитий місяць-молодик займеться жовтнем *а* чи квітнем.

6. Перед однорідними членами треба поставити двокрапку:

- а) На жаль, не всім відомі байки Бориса Грінченка «Чабан та Вівці», «Учений Ведмідь».
- б) А ще було зготовлено руками пані радникової крученики волинські, січеники полтавські, курчата в сметані.
- в) Колись над центром височіли церкви Успенська, Спаська, Миколаївська.
- г) Вона не знала ні кіно, ні концертів, ні театру, ні опери жодних видовищ.

7. Поширене означення не треба відокремлювати:

- а) Виводить лісова стежинка до верб заснулих край села.
- б) Стоять налиті сонцем дні.
- в) Отак завжди чогось чекаю закоханий в красу життя.
- г) Лінивого дорога колюча немов устелена терням.

8. Правильно поставлені розділові знаки у реченні:

- а) Біля ставу тремтить поріділе золото верб а між ними дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.
- б) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними, дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.
- в) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.
- г) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке, осіннє павутиння.

9. Між частинами складносурядного речення не треба ставити кому:

- а) Чи вдарить смерть у серце співом чи упаду в безодню я?
- б) Тікає ніч у нетрі таємничі і торжествує вранішня зоря.
- в) За тополями сонце встає і зозуля кує правічна.
- г) Маленька наша планета а підлість не має міри.

10. Між частинами безсполучникового складного речення треба поставити двокрапку.

- а) Не бійтесь заглядати в словники це пишний яр, а не сумне провалля.
- б) Листя обліта услід за вітром навесні зашелестить нове.
- в) Прийде вечір вже ранка жду.
- г) Мало прожити життя треба життя зрозуміти.

Тема 9. ВИКОРИСТАННЯ ЧИСЛІВНИКОВИХ ФОРМ У МЕДИЧНИХ ДОКУМЕНТАХ

Завдання 1. Запишіть словосполучення українською мовою, числівники запишіть словами.

На 8 таблетках асперина, 1 мл 0,5–1 % розвора, 30–40 капель на приєм 2-3 раза в день, 250 г. мезалазина, 50 таблеток в упаковке, 5-аминосалициловая кислота, давление повысилось до 170/110, с семидесяти четырех граммов алтея лекарственного, шестью таблетками кофеина, 3 зародышевых листка, 4 осевых органа, 4 провизорных органа.

Завдання 2. Назвіть різноманітну кількість наведених нижче хімічних речовин.

Зразок: 1 грам спирту, 2 (3, 4) грами спирту, 5 (6) грамів спирту; 1 атом кисню...

Спирт, кисень, гліцерин, хлор, йод, ефір, срібло, золото, свинець, марганець, алюміній, натрій, водень.

Завдання 3. Запишіть речення, замінивши числівники словами.

1. Глобуліни випадають в осад при 50 %, а альбуміни — при 100 % насиченні розчину сульфатом амонію. 2. Гістони містять 20-35 % основних амінокислот, а протаміни ще більше (50-80 %). 3. Опір свіжої кістки на розрив такий же, як у міді, і в 9 разів більший, ніж у свинцю. 4. Кістка витримує стискування 10 кг/мм² (подібно до чавуну). 5. Щоб переламати ребро необхідна сила в 110 кг/см². 6. По ходу спинного мозку є два потовщення: шийне (на рівні 3 шийного — 3 грудного хребців) і поперекове (10 грудний — 2 поперековий хребці). 7. Стравохід (esophagus) — дещо сплющена у спинно-черевному напрямку трубка довжиною 25-30 см. 8. Починається на рівні середини між 6 і 7 шийними хребцями, закінчується отвором у шлунок на рівні 11 грудного хребця. 9. Тонка кишка поділяється на 3 відділи: 12-пала кишка (25–30 см), порожня (2–2,5 метри) і клубова (2,5–3,5 метри). 10. Альбуміни складають від 40 до 50 г/л, що становить від 52 до 65 %.

Завдання 4. Утворіть складні прикметники, де перша частина — числівникова.

52 хвилини, 345 гектарів, 22 поверхи, 45 центнерів, 9 поверхів, 45 років, 120 літ, 356 метрів, 226 вулиць, 4000 літ, 5 тонн, 389 літрів, 2000 рук, 786 кілометрів, 189 днів, 78 років, 90 кілограмів.

Завдання 5. Напишіть числівникові одиниці буквами.

125-кілометровий, 23-хвилинний, 456-метровий, 621 000-й, 134 000-й, 50-й, 870-й, 430-й, 456-й, 70 000 000-й, 234-й, 234-й, 6000-й, 430-й, 89000-й, 345000000-й, 127-денний, 87-хвилинний, 5000-й, 563-й, 7000-й, 3-тонний, 3-елементний.

Завдання 6. Поясніть написання складних порядкових числівників. Запишіть їх.

Двох/тисячний, двадцяти/п'яти/тисячний, п'ят/десяти/трьох/мільйонний, шести/сотий, дев'яносто/тисячний, сто/мільйонний, двох/мільйонний, трьох/тисячний, сорока/семи/тисячний, сто/двадцяти/п'яти/мільйонний, чотирьох/сотий, багато/мільйонний.

Завдання 7. Провідмініяйте нижченаведені словосполучення.

П'ять хворих, два відділення, шість лікарів, одна пацієнтка, третій в черзі, десять пальців, вісім зубів, п'ятнадцять рецептів.

Завдання 8. Запишіть словосполучення, замінивши цифри словами та поставивши у відповідній формі іменники.

3 (лікар), 2 (день), 4 (фронт), 73 (хлопець), 92 (будинок), 3 (стілець), 4 (брат), 2,5 (місяць), 2 (тиждень), 3 (грам), 2(ом), 3 (атом), 2 (директор), 23 (грам), 4 (план), 30 (стаття), 6 (медсестра), 25 (рецепт), 8 (відділення).

Завдання 9. Запишіть подані числівники і поставте їх у родовому та орудному відмінках. Обґрунтуйте ваш вибір.

Восьмеро; $5^3/10$; 2,6; 55648; двоє; 16; кілька; 183; кільканадцять; півтора; обоє; 7; мільйон; 40; скільки.

Завдання 10. Перекладіть українською мовою.

1. Это было в семидесятых годах (Л. Толстой). 2. Мать с четырехлетним мальчиком переходила улицу (Л. Павленко). 3. Двухмачтовая фелюга лениво покачивается с боку на бок (А. Куприн). 4. Лагуна отделена от моря двухъярусным валом (А. Арсеньев). 5. Сечь состояла из шестидесяти с лишним куреней (Н. Гоголь). 6. В сажнях пятидесяти от нас, там, где ухабы и ямы, ямы и кучи сливались в сплошную с ночной мглой, мигал тусклый огонек (А. Чехов). 7. Гроза продолжалась около двух часов (А. Пушкин). 8. Живет Балда в поповом доме, спит себе на соломе, ест за четверых, работает за семерых (А. Пушкин).

Тестові завдання

1. З'ясуйте, які особливості відмінювання мають числівник *півтора*, *півтори*, *півтораста*:

- а) відмінюються як інші дробові числівники;
- б) відмінюються як складені кількісні числівники;
- в) не відмінюються;
- г) відмінюється числівник, що сполучається з іменниками жіночого роду.

2. Укажіть, які числівники пишуться окремо:

- а) складні порядкові, останнім компонентом яких є *-сотий*, *-тисячний*, *-мільйонний*;
- б) складні кількісні числівники;
- в) порядкові числівники, до складу яких входять слова з половиною й под.;
- г) складені кількісні та порядкові.

3. Оберіть два рядки, у яких усі кількісні числівники пишуться разом:

- а) вісім/десят, п'ятдесят/чотири, чотири/ста, шість/надцять, тисяча/сто;
- б) семи/сот, дев'ят/надцять, п'ят/десят, шість/десятьма, два/надцятьом;
- в) сорок/п'ять, сім/десяти, вісьма/стами, три/надцять, три/ста;
- г) п'ят/сот, чотирьом/стам, вісім/надцяти, дев'яно/сто, сім/десятьма.

4. З'ясуйте, у якому рядку допущено помилку в правописі складних та складених кількісних і порядкових числівників:

а) кільканадцять, двомстам, п'ятдесятьом трьом, сімдесятитисячний, тисяча вісімсот сорок перший;

б) чотири з половиною мільйонна армія, кількадесятьма, п'ятисотий, сто сорок дев'ятий, багатотисячний;

в) восьми-сотий, двадцятип'ятитисячний, семистам, триста сім, вісімдесятьох;

г) ста двадцяти п'яти, п'ятьмастами, кількасот, трьомстам сімдесяти, тридцять сьомий.

5. Віднайдіть два рядки, у яких усі числівники пишуться разом:

а) сім/надцятий, дев'яно/сто, шість/десяти/п'яти/мільйонний, тисяча/п'ят/сот, вісім/десят;

б) восьми/сотим, сім/десятьма, багато/тисячний, п'ят/десятий, трьох/сот/двадцяти/тисячний;

в) дев'яти/сотий, чотири/з/половиною/мільйонний, кілька/тисячний, шістьма/стами, вісім/надцятий;

г) кілька/мільйонний, семи/тисячний, трьох/сотий, двох/сот/ п'ят/десяти/мільйонний, шість/десяти.

6. З'ясуйте, у якому рядку допущено помилку в правописі числівників:

а) тридцять перший, дев'яносто, чотирьохсотий, сімдесятьма, тридцять два з половиною мільйони;

б) півторапта, восьмисот, одній цілій і двом третім, тисячаотридцятій, семитисячний;

в) сто двадцять шостому, кількадесят, десяти з половиною тисячне місто, дванадцятий, тисяча сімдесят сім;

г) трьохмільярдний, вісімдесят п'ятий, дев'ятистам, сімсот сорок п'ятий, сім десятих.

7. Оберіть рядок, у якому всі числівники пишуться разом:

а) сто/надцять, півтора/ста, двох/сот/тисячний, сім/надцять, семи/сотий;

б) дві/треті, дві/сті/п'ятий, кілька/десятеро, де/кілька, п'ятдесят/сотих;

в) п'яти/мільйонний, тридцять/другий, кілька/сот, одно/мільярдний, шість/десятьом/чотирьом;

г) триста/двадцять, чотирьох/сотого, два/надцять, кілька/тисячний, п'ятьма/стами.

8. Віднайдіть рядок, у якому допущено помилку в правописі числівників:

а) шістьдесят сьомий, трьомастами, двохсоттисячний, вісімдесятих, сімсот п'ятдесят чотири;

б) вісімдесяти чотирьох, тисяча п'ятсот тридцятьдев'ятий, двадцятичотирьох-тисячний, сто сімдесят два, шестистам;

- в) 21-ша, 53-му, 4-сотий, 100-мільйонна, кільканадцять;
г) півтораста, одна п'ята, трьомстам, сто два, семисотий.

9. Оберіть два рядки, у яких усі числівники написано правильно:

- а) дві цілих і три дев'ятих, півтораста, сорока п'яти тисячний, сімнадцятеро, трьомстам вісімдесяти;
б) двохсот, стодвадцятимільйонний, сімомастами, триста перший, 4-тисячний;
в) трьохтисячного, дев'ятсот п'ять, сімсот сімдесят сьомий, 2-мільярдний, багатотисячний;
г) 17-ти-мільйонний, два з половиною тисячний, сто двадцять другий, кілька-сотий, сімдесятьма двома.

10. Укажіть речення, у якому числівники (якщо їх записати словами) пишуться разом:

- а) У 1937 році з Київської області до новоствореної Житомирської області відійшло 28 районів («Київ»);
б) Підраховано, що серце протягом одного року може скорочуватись до 40 мільйонів разів (3 журн.);
в) Незабаром на знак протесту на вулиці міста вийде вся 145-тисячна робітнича армія (3 газ.);
г) За своє творче життя Левко Боровиковський написав понад 250 байок, 24 балади й думи... (В. Святовець).

Тема 10. НАПИСАННЯ И ТА І В ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛОВАХ

Завдання 1. Вставте пропущені букви. Поясніть правопис.

С...стемат...чний, поз...ц...я, ін-т...нкт, ц...вілізований, ім...грант, суф...кс, шосе, Ч...лі, такс..., д...спансер, Р...м, ательє, тонна, Агент...на, пац...єнт, Адр...ат...ка, ру...на, Лейпц...г, Л...сабон, дез...нформація, автор...тет, кювет, курйоз.

Завдання 2. Вставте пропущені букви. Поясніть правопис.

Д...ректор, ц...фра, М...сс...сіпі, Іл...ада, Флор...да, ауд...єнц...я, шпр...ц, Цюр...х, д...якон, ру...на, Алж...р, Ч...лі, Кр...т, Ват...кан, С...рія, сп...рт, к...пар...с, ст...мул, с...луєт, гр...п, Ш...ллер, індустр...я, с...луєт, Д...дро, Росс...ні, Д...єго, М...ч...ган.

Завдання 3. Вставте пропущені букви. Сформулюйте правила правопису букв И, І, Ї у словах іншомовного походження.

Алюм...н...й, маг...страль, з...гзаг, флегмат...к, артер...альний, г...льза, еф...р, реал...зм, д...зель, с...луєт, гр...п, ш...ллерівський, фабр...ка, Балт...ка,

Ваш...нгтон, Брат...слава, Атлант...ка, електр...ка, аг...тац...я, іон...затор, академ...к, л...ман, без...дейний, Алж...р, пац...єнт, п...люля, кор...фей, г.г...єна, Д...дро, лог...чний, сп...рт, по...нформувати, ш...фр, Ч...лі, Пак...стан, рац...ональний, велос...пед, генет...ка, м...грац...я, м...лярд, матер...ал, Гр...мм, х...рург, м...тропол...т, реч...тат...в, Адр...атика, анти...стор...чний, хр...стіянство, Ізма...л, Р...в'єра, Лейпц...г, Гельс...нкі, С...р...я, Флор...да, Ч...каго, маг...страль, ате...ст., моза...ка.

Завдання 4. На місці крапок у власних географічних назвах іншомовного походження напишіть букви И, І, Ї, поясніть правопис.

Капр..., Л...сабон, Ка...р, Ене...да, Балт...ка, Великобр...тан...я, Лейпц...г, Сан-Фран...ско, Кр...т, Атлант...ака, Аф...ни, Афр...ка, Аппен...ни, Антракт...да, Ант...охія, Бермуд..., Б...рма, Б...сау, Б...шкек, Брат...слава, Ват...кан, Цюр...х, Віраж...нія, Мекс...ка, Корс...ка, Гал акт...ка, Гв...нея, Г...бралтар.

Завдання 5. На місці крапок у власних особових назвах напишіть літери И, І, Ї. Поясніть правопис.

Шексп...р, Ш...ллер, Ваш...нітон, Р...голетто, Дж...гарханян, Ж...льєрон, Ц...церон, Ч...ковані, Т...ц...ан, Ч...нг...схан, Росс...ні, Д...дро, Ф...рдоусі, Гр...мм, Гал...лей, Голсоуорс..., Горац...й, Ф...л...пп., В...ардо, Цец...лія, Мар гар...та, Ал...на, В...льгельм.

Завдання 6. Поясніть усно правопис *i* та *и* у наведених словах ?

Гуманізм — патріотизм, академік — історик, академічний — історичний, баталіст-пейзажист, банкір — башкир, бинт — бідон, Дізель — дизель, скипидар — скіф, символ — місіс, белетристика — мартіні, анотація — Цицерон, шкіпер — Китай.

Завдання 7. Вставте пропущені букви. Поясніть правопис.

1. Частіше траплялися гаї й куці к...зилу та тамариску. (З. Тулуб.). 2. Кр...шталем заіскрилася роса по зеленій траві. (Панас Мирний). 3. Поїзд ішов степом, минав зелені к...шлаки (Іван Ле). 4. К...парис уквітчала гірляндами чайна троянда. (А. Кримський). 5. Через три роки вояка знекровленої французької армії, розбитої англійським флотом, змушений був покинути єг...петський берег. (Д. Степовик). 6. Довкола них купи рушниць, пістолетів, дамаські шаблі, курдські к...нджали, кії і палиці з кавказького залізного дерева. (П. Загребельний). 7. У 1051 році собором єп...скопів м...трополитом був поставлений Іларіон. (За С. Висоцьким). 8.

Завдання 8. Запишіть слова українською мовою і поясніть в них правопис *и, і*.

Аквамарин, аксіома, акціонер, алгоритм, альтруїзм, амбіція, Дидро, Іерусалим, Хиросима, дистанція, інфінитив, Кіплінг, Крит, циркуляр, ларингіт, ла-

рингоскопия, анемія, фарингіт, грип, адаптація, гіперсомнія, Таллінн, диссертація, фізіологія, мозаїка, критерій, Ватикан, митрополит, скипидар, химера, кипарис, позиція, діаспора, Сицилія, Чикаго, диффузія, принтер, дисперсія, архівація, Тибет, Россіни, діабет, Алжир, диплом, позиція, Вавилон, аудієнція, Австрія, асистент, хірург, монітор, Каїр, Енеїда, мікроінфаркт, руїна, Дидро, Грімм, Сідней, нафтизин, інсульт, ортопедія, нікель, оксид, офтальмохірургія.

Завдання 9. Вставте пропущені букви.

Ате...зм, дез...нформація, п...рат, конф...денц...йний, г...потеза, Л...сабон, кл...єнт, херув...м, шп...нат, граф...н, В...флеєм, Сераф...м, З...мбабве, С...р...я, Д...ккенс, Цюр...х, Ч...лі, Мекс...ка, д...логія, с...ті, агност...ц...зм, А...да, аквар...ум, ам...доп...р...н, антагон...зм, ант...б...от...к, бук...н...ст., кол...з...я, колов...ум, п...рам...дон, мульт...пл...кац...я, сто...ц...зм, шк...пер, шов...н...зм, к...пар...с, афор...зм, ар...тм...я, д...в...з...он, д...с...м...ляц...я, шр...фт, альв...оли, анестез...я, анг...на, б...цепс, б...осфера, в...там...н, м...гдаль, Г...ппократ, сп...кер, автор...тет, рейт...нг, г...стам...н, кело...д, кард...омон...тор.

Завдання 10. Доберіть 10-15 слів іншомовного походження, пов'язаних з професією медика. Запишіть їх, поясніть правопис *и* та *і*.

Тестові завдання

1. Укажіть, у яких двох рядках в поданих географічних назвах та похідних від них пишеться *и* згідно з традиційною вимовою:

- Ваш...нгтон, Єг...пет, л...сабонський, Афіни, Палест..на;
- Вав...лон, Т...бет, аргент...нський, єрусал...мець, Ед...нбург;
- Бр...танія, Мадр...д, М...уссурі, т...бетський, сканд...знавець;
- Аргент...на, Корд...льєри, К...тай, С...ц...лія, С...лакузи.

2. Вкажіть, у якому рядку на місці пропущеної літери слід писати *и*:

- р...нг, експер...мент, д...сципліна, д...спут, Браз...лія;
- Д...зель, к...ргиз, ж...лет, ж...раф, б...лет;
- в...траж, к...парис, ф...ніш, т...тан, Ч...каго;
- рад...ус, к...сет, к...нджал, к...но, граф...к.

3. Укажіть, у яких двох рядках у всіх загальних назвах іншомовного походження слід писати літеру *і*:

- з...гзаг, с...луєт, ц...клон, к...лограм, д...алог;
- к...шлак, к...беретика, г...мн, н...котин, сп...рт;
- х...рург, л...тера, академ...я, мерс..., к...парис;
- бургом...стр, г...пербола, матер...ал, лог...ка, тр...умф.

4. Оберіть рядки, у яких у всіх словах слід писати літеру *ї*:

- а) кл...єнт, кол...брі, ф..нанси, логар...тм;
- б) арха...зм, Ене...да, его...зм, кофе...н, За...р;
- в) моза...ка, А...да, флю...ди, старо...ндійський, альту...зм;
- г) беду...н, ате...ст, Адела...да, Ізма...л, ру...на.

5. У якому рядку відсутні орфографічні помилки?

- а) джигіт, Алжир, Скандинавія, Пакистан, динаміт;
- б) гільза, калмик, дезинтеграція, Братислава, Вавілон;
- в) інструкція, спирт, шифр, Чилі, Дідро, тріумф;
- г) генетика, артерия, Грімм, хірург, Сардинія.

6. Знайдіть рядок з порушенням орфографічних норм:

- а) металургія, Галілей, флегматик, інновація, артеріальний;
- б) магістраль, аудієнція, силует, цистерна, кісет, сюіта;
- в) староіндійський, харакірі, диякон, лиман, Серафим;
- г) Мадрид, Сіменс, теїн, Чикаго, вітраж, фіксаж.

7. Позначте рядок, у якому всі слова записані правильно:

- а) диригент, Австрія, вимпел, аритмія, скіпідар;
- б) диплом, мельхіор, нотаріус, бинт, гіпотонія;
- в) Мексика, дискурс, інфекція, міома, мієліт;
- г) спирт, цистит, ремісія, синдром, флебіт, ерозія.

8. Позначте рядки, у яких допущено орфографічні помилки:

- а) бацили, алергія, хлорофіліпт, апендицит, єхідна, християнство;
- б) гігієна, дісахариди, Архимед, архів, діаспора, Міссісіпі;
- в) архів, Флорида, ритуал, місія, ідилія, дикція, діорама;
- г) мікроінфаркт, поліетилен, Рив'єра, прогресія, полімери.

9. З'ясуйте, у якому рядку на місці пропущеної літери слід писати *и*:

- а) з...гзаг, с...луєт, ц...клон, к...лограм, д...алог;
- б) ш...фер, ц...стерна, к...парис, к...моно, ф...рма;
- в) д...зель, с...мпатія, к...ргиз, ж...лет, ж...раф, Ч...каго;
- г) ц...клон, ід...лія, т...тан, ф...ніш, реж...м, сп...рт.

10. Укажіть, у якому рядку у всіх словах слід писати букву *і*:

- а) аморти...зація, антиб...отик, бук...ніст, субстант...вація;
- б) ате...зм, ...єрогліф, альтру...зм, альб...нос, реж...сер;
- в) аж...отаж, д...адема, дип...гментація, дифуз...я, б...летристика;
- г) кум...с, А...да, алегор...я, жур..., абор...ген, д...фузія.

Тема 11. ПРАВОПИС ПРИСЛІВНИКІВ

Завдання 1. Поясніть творення та правопис прислівників.

Віднині, наавтра, повсюди, позавчора, позаторік, завидна, вручну, допізна, нарізно, нашвидку, зліва, потихеньку, вчетверо, вп'ятьох, вдруге, водно, заодно, поодиноці, абикуди, аніскільки, безперестанку, взимку, впереміш, вшир, завчасу, голіруч, задалегідь, звідусюди, зненацька, мимохідь, мимохіть, наверху, навколішках, навперейми, післязавтра, попереду, подекуди, повсякчас, нівроку, попідвіконню, принагідно, щоразу, якнайдовше, по-білоруськи, позимовому, ледве-ледве, рано-вранці, всього-на-всього, коли-не-коли, не сьогодні-завтра.

Завдання 2. Знявши ризик, перепишіть прислівники і прислівникові сполучення. Для перевірки користуйтеся орфографічним словником.

З/боку/на/бік, по/черзі, до/біла, за/любки, з/від/далік, за/тісно, на/в/дивовижу, на/виворіт, на/винос, на/в/скіс, один/в/один, в/цілому, так/сяк, звіку/правіку, звідки/небудь, мимо/хіть, десь/не/десь, на/віки/вічні, на/віки/віків, десь/інде, пліч/о/пліч, на/прощання, на/в/тікача, з/на/двору, в/ні/чию, так/то, бозна/куди, чого/небудь, врешті/решт, в/розтіч, о/полудні, тишком/нишком, чим/швидше, таким/чином, тет/а/тет, ва/банк, де/факто.

Завдання 3. Напишіть прислівники в три колонки: разом, окремо, через дефіс.

В/гору, в/цілому, до/щенту, на/виліт, по/під/віконню, що/разу, на/споді, по/одиноці, натщесерце, до/речі, у/сто/крат, з/рештою, за/пані/брата, в/шир, чим/дуж, без/ліку, по/совісті, до/обіду, по/латині, до/лиха, по/троє, видимо/невидимо, без/кінця/краю, хоч/не/хоч, будь/що/будь, по/десяте, по/французьки, рік/у/рік, якомсь/то, по/вашому, по/пів/ночі, не/сьогодні/завтра, чим/раз, на/приклад, до/вподоби, стрім/голов, на/вшпиньки, до/пуття, на/нівець.

Завдання 4. Випишіть прислівники, утворені від: 1) іменників, 2) прикметників, 3) числівників, 4) займенників, 5) дієслів, 6) словосполучень. Зверніть увагу на правопис.

Тричі, дружньо, дружно, сп'яну, спросоння, скраю, спершу, потихеньку, посередині, грайливо, догори, влітку, поодиноці, нашвидку, безжурно, напоказ, вранці, учотирьох, злегка, допізна, надвечір, назустріч, безжально, по-демократичному, день при дні, по-друге, з ранку до вечора, втретє, знов, замолоду, навесні, насилу, пригнічено, по-товариськи, вдесьтеро, заповзято, ніжно, скраю, звисока, врівень, удвох, коло, близько, поруч, стомлено, мовчки, пішки, темно, багато, восени, змолоду, спершу, наосліп, мимоволі, насамперед, праворуч, по-друге, тричі, жартома, по-моєму, крадькома, насилу, споконвіку, по-новому, надвечір, голіруч, ліворуч, навхрест, щосили, сам-насам, залюбки.

Завдання 5. Складіть і запишіть речення з поданими прислівниками і співзвучними з ними словами.

Назустріч — на зустріч, доволі — до волі, нарешті — на решті, по-своєму — по своєму, утрюх — у трюх, напам'ять — на пам'ять, вголос — в голос, навіки — на віки, збоку — з боку, по-батьківському — по батьківському, чимало — чи мало, втім — у тім, всередині — у середині, востаннє — в останнє, поперше — по перше, знизу — з низу, догори — до гори, насилу — на силу, до купи — до купи.

Завдання 6. Утворіть прислівники від поданих слів.

Двір, зустріч, високий, босі ноги, ліва рука, з обох боків, місяць, правда, свій, ніч, молодий, нічий, пам'ять, північ, дім, четверо, страх, присідати, хотіти, самостійний, власноручний, добрий, доброзичливий, м'який, два, дешевий, солодкий, верх, жарт, осінь.

Завдання 7. Випишіть прислівники, поясніть їх правопис.

Від ранку до вечора працювати у полі; повернутися не вдень, а ввечері; в день свята веселились; ставитись по-батьківському, пройти по батьківському подвір'ю; вийшло по-твому, по твому обличчю; повторювати раз у раз; тим часом темніло; ідіть утрюх, вода у трюх відрах; відповідаю вдруге, це слово вставляємо в друге речення; по-іншому сказати, піти по іншому провулку; щоб не трапилося, розраховуй на мою допомогу; щоб багато знати, треба багато працювати; якби не поспішив, помилки не допустив би; як би не хитрував злочинець, однак не втече.

Завдання 8. Замініть словосполучення прислівником, пояснивши утворення і правопис їх.

З далеких країн, з певним наміром, дуже розсердившись, французькою мовою, кожної суботи, у два рази, у всіх місцях, не поміркувавши, останнім разом, у десять разів.

Для довідок: востаннє, вдсятеро, повсюди, згарячу, щосуботи, навмисно, спересердя, вдвічі, по-французьки, здалеку.

Завдання 9. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння прислівників.

Холодно, тепло, гаряче, твердо, м'яко, щедро, добре, весело, ясно, бадьоро, боляче, охайно, привабливо.

Завдання 10. Запишіть речення, розкривши дужки.

I. Поширений у нашому краї барвінок з/давна. Значне місце займав він у віруваннях давніх слов'ян, на/сам/перед у Київській Русі. З того/чася вічно/зелений чагарничок на/постійно увійшов у побут, звичаї та обряди нашого народу. Най/перше барвінок символізує віру в свої сили, все/переможність при-

роди. На/про/весні дівчата починали співати веснянки, серед яких чи/мало про барвінок. (З,с)/споконвіку вважалося, що рослина дарує дівчині вроду. З/давніх/давен барвінок був відомий як над/звичайно цілюща трава, приворотне зілля, символ пам'яті (З часопису).

II. На/весні квітнуть яблуні. Білими метелицями займаються сади, і здається, що те гілля в цвіту лине перед очима в/далечінь, далеко/далеко, від/кіля ніщо й ні/коли не вертається. Яблуні квітнуть не довго, кілька днів вони стоять в цвіту, а потім падають до/долу їхні ніжні пелюстки (За Б. Антонечком-Давидовичем).

Тестові завдання

1. У якому рядку всі прислівники з часткою не завжди пишуться разом?

- а) не/стямно, не/порушно, не/самовито, не/втямки, не/вгамовано;
- б) не/вигідно, не/вдало, не/розумно, не/давно, не/можна;
- в) не/рухливо, не/даремно, не/потрібно, не/гаразд, не/густо;
- г) не/до/вподоби, не/зграбно, не/зле, не/варто.

2. У якому рядку всі словосполучення містять прислівники:

- а) зібрати до/купи, вивчити на/пам'ять, за/багато відпочиваєш, за/багато років;
- б) сидіти по/руч, поводитись по/доброму, побачити в/друге, видно з/верху;
- в) поводитись по/доброму звичаю, піти в/друге село, вийшло по/твоєму, зал на/багато місць;
- г) по/твоєму дворі, з/верху гори, кинути до/купи сміття, жити по/новому.

3. У якому рядку допущено помилку в правописі прислівників?

- а) день у день, без кінця-краю, віч-на-віч, не до вподоби, казна-де;
- б) на зло, зозла, час від часу, без упину, безперестанку;
- в) у стократ, по-друге, як-небудь, рік у рік, навиворіт;
- г) по-моєму, по-зимовому, хтозна-коли, будь-де, рік-у-рік.

4. Укажіть випадки написання складних прислівників окремо:

- а) словосполучки, що мають значення прислівників і складаються з двох іменників та одного або двох прийменників;
- б) складні прислівники, утворені повторенням слова або основи без службових слів або зі службовими словами;
- в) складні прислівники, утворені сполученням прийменника з коротким прикметником;
- г) складні прислівники, утворені сполученням прийменника з прислівником.

5. Зазначте, як пишуться прислівники один/в/один, раз/за/разом, день/від дня:
- а) разом;
  - б) окремо;
  - в) через дефіс.
6. Укажіть рядок, у якому всі складні прислівники пишуться окремо:
- а) на/яву, зо/зла, на/віки, на/випуск;
  - б) до/речі, на/жаль, уві/сні, тим/часом;
  - в) у/купі, за/очі, хитро/мудро, голі/руч;
  - г) лице/в/лице, в/обріз, по/п'ятеро, по/п'яте.
7. У якому рядку допущено помилку в правописі прислівників?
- а) казна-як, з боку на бік, один в один, хоч-не-хоч, як-не-як;
  - б) будь-коли, в обмін, десь-то, рік у рік, десь-інде;
  - в) раз по раз, день у день, давним-давно, по-друге;
  - г) де-не-де, раз у раз, доречі, до вподоби, деінде.
8. Оберіть рядок, у якому всі складні прислівники пишуться разом:
- а) з/зусібч, поза/вчора, по/одинці, ані/телень;
  - б) з/роду/віку, стрім/голов, в/ні/чию, до/пізна;
  - в) от/от, за/дня, на/біс, по/віце/президентськи;
  - г) час/від/часу, з/переляку, не/слід, після/завтра.
9. Зазначте, у яких двох рядках усі складні прислівники пишуться окремо:
- а) один/за/одним, до/побачення, на/поруки, на/швидкуруч, по/півночі;
  - б) з/боку/на/бік, по/під/віконню, на/весну, раз/по/раз, по/письменному;
  - в) в/основному, тим/разом, день/при/дні, в/цілому, по/семеро;
  - г) плече/в/плече, за/світла, ні/на/гріш, один/в/один, до/речі.
10. Вкажіть, у якому рядку всі прислівники пишуться через дефіс:
- а) по/перше, будь/що/будь, коли/не/коли, раз/у/раз, на/дворі;
  - б) часто/густо, пліч/о/пліч, по/українськи, по/латині, на/сміх;
  - в) на/радість, по/нашому, кінець/кінцем, аби/де, на/бік;
  - г) по/німецьки, любо/дорого, де/не/де, коли/небудь, по/третє.

Тема 12. НАПИСАННЯ НЕ ТА НІ **З РІЗНИМИ ЧАСТИНАМИ МОВИ**

Завдання 1. Перепишіть, розподіливши слова і словосполучення на три групи в яких *не, ні*: а) частина кореня; б) префікси; в) частки.

Нептун, нерви, негатив, неокласицизм, нейлон, нефрит, некрополь, несе-сер, неординарний, нігілізм, нікелювання, нітрати, нівелювання, нітрофоска,

нітролаки, ні перука ні шиньйон, не реглан, не сопрано, не фортунить, некодований, незашифрований, не метод, не новатор, нейтралітет.

Завдання 2. Запишіть окремо словосполучення з НЕ з прикметниками і словосполучення з НЕ з дієприкметниками.

Нескінчений запис, нескінченний шлях, незлічена худоба, незліченні скарби, неоціненна допомога, неоцінений виступ, не оцінений належно вклад, не сказане другом слово, неказання радість, нездоланий батальйон, нездоланий народ, незрівняна поверхня, незрівнянна перспектива, не вблаганий товариш, не вблаганий ніким брат, невпізнанне місто, не впізнана бабуся вулиця.

Завдання 3. Поясніть правопис НЕ, НИ з різними частинами мови.

Невтоленна спрага, невтолена допитливість, недозволена поїздка, не допущений до змагань спортсмен, недоторкана цілина, недоторканна особа, незбагнена подія, незбагненна мудрість, нездійснений задум, не здійснений до сьогодні захід, неописана знахідка, неописаної краси дівчина, ніким не пояснений матеріал, непояснений вчинок, незчисленні помилки, неприміренні сторони, непроторений шлях непрошений гість, непростена образа, непростена зрада.

Завдання 4. Запишіть, знявши ризик.

Не/года, не/дуга, не/жить, не/ук, не/дотепа, не/досяжність, не/доладність, не/воля, не/досяжний, не/малий, не/письменний, не/впинний, не/доторканний, не/самовитий, не/гайний, не/дооцінений, не/виконане доручення, не/перевірені факти, не/ржавіюча сталь, не/спростована причетність, не/почуте щойно слово, не/написаний від учора лист, не/здужати, не/славити, не\волити, недочевати, не\долюблювати, не\скоритися, не\гнівити, не/працювати, не/далеко, не/вже, не\мов, не/наче, не/гайно, не/вдовзі, не/забаром, не/самовито, не/дуже, не/зовсім, не/одинок, не/сто, не/перший, не/зелений, не/він, не/моя, не/свій, не/сам, ні/що, ні/який, ні/де, ні/коли, ні/трохи, ні/як, ні/з/ким, ні/за/що не/хочу міняти, ні/защо, не/читаючи, не/зважаючи на, не/обдумавши, не/перечитуючи, не/привернувши.

Завдання 5. Перепишіть речення, розкриваючи дужки, поясніть написання НИ з різними частинами мови.

1. (Ні)де (ні)рибалки, (ні)мисливця (М. Хвильовий). 2. Приколені тополями за крила, (ні)як не позлітають хутори (Л. Костенко). 3. (Ні)хто не питає, куди мандруєш, Лиш промайне, привітається птиця (М. Сингаївський). 4. Пропаде він з нею ні(за)що (Б. Грінченко). 5. І Здавалосьь, (ні)би я вбирив з чистими краплинами водиці пахощі густих цілющих трав, що росли в гаю біля крамниці (Д. Луценко).

Завдання 6. Перекладіть українською мовою.

1. Условия хранения: в сухом, прохладном, не доступном для детей месте.
2. Длительность препарата не ограничена.
3. Капсулы нисконитрина не предназначены для купирования приступов стенокардии.
4. Более высокая дозволена зона, которая может быть и незаполненной, называется зоной проводимости.

Завдання 7. Спишіть, розкриваючи дужки, поясніть НЕ з різними частинами мови.

1. Тільки мав талант до віршів (не) позичений, а власний (Леся Українка).
2. Видатний учений довго й наполегливо йде до свого відкриття, йде (не) повторними шляхами (З газ.).
3. (Не) щасна, (не) правдива людина, що добровільно й легко зрікається рідної мови; щаслива, праведна людина, що в радості й горі будує слово своєї землі (Б. Харчук).
4. (Не) дивні шовки, (не) коштовний сервіз, (не) чашу мережано-срібну — мій дядько із фронту додому привіз на згадку баклажку похідну (Д. Луценко).
5. То (не) щастя, як дощ у жнива вдасться (Нар. тв.).
6. (Не) далеко вже нам до Європи, це Європі далеко до нас (В. Мордань).
7. Я світ обійшов, я своїми руками (не) правду борю, на двобої йдучи (Я. Славутич).
8. Як (не) розумно випрошувати те, чого можеш сам досягти! (Г. Сковорода).

Завдання 8. Напишіть НЕ зі словами разом чи окремо, поясніть правопис.

Не/збагнений, не/вміють, не/дуга, не/дочуває, не/має, не/сьогодні/завтра, не/навмисний, не/абиякий, зовсім не/старий, не/до/смаку, не/доспілий, не/вперше, не/впору, не/до/вподоби, не/догадливий, не/догодований, не/дозрілий, не/друг, не/досить, не/спокій, не/твій, не/перший, не/дурний, а розумний, не/начебто, не/зважаючи на, не/здужати, не/з/руки, не/доносити, не/доречний, не/добросовісний, не/абихто, не/звідси, не/близький, ніде не/знаний, не/мовби, не/мало, а багато, не/можна, не/набагато, не/наголошений, не/під/силу, не/повага, не/привітний, не/раз, не/слід, не/хай, не/руш, не/що інше як, не/багата, а горда, не/гаразд, не/дарма, не/далеко, не/спроста.

Завдання 9. Напишіть НИ зі словами разом чи окремо. Поясніть правопис слів.

Ні/бито, ні/до/чого, ні/за/що, ні/звідки, ні/з/чим, ні/вроку, ні/на/йоту, ні/на/що, ні/ні, ні/один, ні/по/чім, ні/причому, ні/се/ні/те, ні/так/ні/сяк, ні/на/кому, ні/чим, ні/на/чийй, ні/як, ані/телень, ані/трохи, ані/скільки.

Завдання 10. Напишіть частку НЕ разом або окремо зі словами. Поясніть правопис.

А. Не/можливо, не/доведений, не/адекватний, не/дозрілий, не/порушно, не/додивитися, не/гайний, не/довіра, не/дочуваючи, не/притомнівши, не/абихто,

не/вперше, не/дужий, не/спокій, не/варто, не/жить, не/нависний, не/похитний, не/вимушено, не/швидко, не/порушний, не/впинно, не/дбалість, не/дорозвинений, не/квапитися, не/метал, не/суттєво, не/самовито, не/треба, не/злічений.

Б. Не/надійна особа, не/досягати результатів, не/подолати ворогів, не/хтуючи обов'язками, не/запальний процес, не/чуваний факт, не/передбачувана проблема, документ ще не/підписаний, завдання нерозв'язані мною, не/зараховано роботу.

Тестові завдання

1. З'ясуйте, у якому рядку всі слова з *НЕ* написано правильно:

- а) ненавидіти, незважаючи на, нечитаючи, не мій, не один;
- б) не турбувати, неабияк, невиконана вчасно робота, невесело (сумно), не та;
- в) не сьомий, недовіра, несамовито, нещодавно, не мовбито;
- г) нелегко, невтямки, не люблю, не проживши, неабиякий;
- д) неподалік, не десять, непрочитана книга, не мов, нехтуючи.

2. У кому рядку всі слова з *НЕ* пишуться окремо?

- а) не/добачати, не/вдаха, не/виконання, не/густо, не/співав;
- б) не/задовільно, не/помітно, не/терпеливий, не/покоїтися, не/ти;
- в) не/підготовлений, не/від/нас, не/зручно, не/порядок, не/роба;
- г) не/здалека, а зблизька, не/від/мене, не/ловлю, не/сім, не/прийшовши;
- д) не/вільний, не/воля, не/заважай, не/ходи, не/вдаха.

3. Вкажіть, у якому рядку всі слова з часткою *НЕ* пишуться разом:

- а) не/міч, не/читаючи, не/підготовлена робота, не/добачати, не/покоїтися (турбуватися);
- б) не/той, не/зчутися, не/хотя, не/жаль, не/весело;
- в) не/здужати, не/абияк, не/славити (ганьбити), не/абихто, не/втямки;
- г) не/повага, не/виконаний план, не/залишилося, не/співали, не/стямно;
- д) не/активний, не/повторна, не/зважай, не/відвідує, не/той.

4. Які частини мови належать до незмінних службових?

- а) прислівник, прийменник, сполучник, вигук;
- б) прислівник, прийменник, сполучник, частка;
- в) прийменник, сполучник, частка, вигук;
- г) прийменник, сполучник, частка;
- д) прийменник, сполучник, вигук.

5. У якому рядку всі слова написано правильно?

- а) коли-не-коли, ніколи, не стямно, не той, невесело;
- б) нещодавно, неначебно, нерідко, незабаром, не відповідаючи;
- в) ненароком, незволікаючи, ніяк, немовбито, не до ладу;

- г) нелегко, де не де, не чекаючи, невпинно, незважаючи на;
- д) не до вподоби, недосипати, неблизько, а далеко, ні для кого, нівроку.

6. У якому рядку всі слова з *НЕ* пишуться окремо.

- а) не/міг, не/мас, не/зчутися, не/щастя, не/один;
- б) не/веселий, не/мовля, не/мов, не/мовчати, не/можна;
- в) не/треба, не/той, не/читаючи, не/виправлена студентом помилка, не/кричав;
- г) не/дбалий, не/абияк, не/гайно, не/забудько, не/вірив;
- д) ледве/не, не/хай, трохи/не, не/досипати, не/наче.

7. Виберіть фразеологізми, до складу яких входять антоніми:

- а) ні в жодному разі;
- б) ні в зуб ногою;
- в) ні живий ні мертвий;
- г) не з доброго десятка;
- д) не той тепер Миргород.

8. У якому рядку всі слова з *НЕ* пишуться окремо?

- а) не/розв'язана учнем задача, не/добудована школа, не/зіграна ще роль;
- б) не/знайдена відповідь, не/сказані слова, не/куплені, а подаровані квіти;
- в) не/зламане вітром дерево, не/дописана вправа, ніколи не/пофарбована підлога;
- г) не/розглянуте питання, ніким не/розгадана таємниця, не/дописаний твір;
- д) ще не/випрасувана білизна, нічим не/зацікавлений студент, не/зварена вчасно каша.

9. Вкажіть, у якому рядку слова з *НЕ* пишуться разом:

- а) не/висушена трава, не/перекопана досі ділянка, не/зірваний бур'ян;
- б) ні до кого не/спрямована промова, не/закінчена розмова, нічим не/підтверджений факт;
- в) не/помічений човен, не/підписані документи, не/дописаний лист;
- г) не/продумана відповідь, не/написана повість, оті не/скошені поля;
- д) не/скошена трава, не/полита досі ділянка, не/бачена краса, не/скорений ніким народ.

10. У якому рядку всі слова з *НЕ* пишуться окремо?

- а) не/володіючи, не/погоджуючись, не/сказавши, не/запам'ятавши, не/зрадивши;
- б) не/обстеживши, не/завівши, не/розкривши, не/дописавши;
- в) не/заморозивши, не/відкидаючи, не/дописавши, не/дочитавши, не/зловивши;
- г) не/оглядаючись, не/моргнувши, не/добігши, не/здужаючи, не/пускаючи;
- д) не/обстеживши, не/завівши, не/скоївши, не/розкривши, не/дописавши.

Тема 13. ФОРМИ ПРИЙМЕННИКІВ У МЕДИЧНОМУ ТЕКСТІ

Завдання 1. Розподіліть вторинні прийменники за схемою: а) відприслівникові, б) відіменні, в) віддієслівні.

Включаючи, шляхом утворення, сидіти близько хати, сидів кінець стола, праворуч річки, глянула наперед себе, виключаючи, з метою, ціною крові, сиділи довкіл лампи, осторонь шляху, круг тебе ростуть, на підставі, зважаючи на, в умовах, на основі, на адресу, наприкінці концерту, напередодні свята, незважаючи на.

Завдання 2. Визначте прийменники за походженням і за морфологічним складом. Поясніть правопис.

До, на, з-за, з-під, понад, коло, при, поміж, між, під час, вздовж, через, всупереч, з-над, протягом, попід, впродовж, наприкінці, незважаючи на, опісля, задля, незалежно від, на протигагу, у розріз.

Завдання 3. Відредагуйте, якщо потрібно подані словосполучення.

При таких умовах, на протязі кварталу, прийти у справі, працювати по схемі, покласти в кишеню, по питаннях комерційної торгівлі, за дорученням, в дві години, після повернення, по всіх напрямках, будинок в три поверхи, по замовленню, курси по вивченню української мови, вступити в аспірантуру, залучити в роботу, один день в місяць, по власному бажанню, за вказівкою, надіслати по пошті, українець по походженню, науковий звід по практиці.

Завдання 4. Перекладіть словосполучення українською мовою.

Налить по кромку, стучать по стене, резьба по дереву, бить по врагу, ходити по дороге, разводить по квартирам, плывут по небу, по обе стороны, собирать по зернышку, кампания по выборам, работы по реконструкции площади, по всем направлениям, по истечении времени, по праву старшего, работа по специальности, речь по аграрному вопросу, по своей воле, по обе стороны улицы, по выходным дням, по великим праздникам, послать по почте, передать по телефону, измерить по длине, по сообщениям газет, пособие по физике, плыть по течению, жить по адресу, обратиться поделу, по предложению студентов, пршлось по вкусу, смотря по настроению, помере того как, переходит по наследству, родственник по материнской линии, добрый по характеру, выполнить по заказу.

Завдання 5. Випишіть приклади речень, у яких би прийменники: а) біля, близько, коло, перед, під виражали просторові і часові відношення; б) від, через, з — причинові й просторові; в) для, на, по, за — мети і просторові.

Завдання 6. Спишіть, розкриваючи дужки. Поясніть написання прийменників і прислівників.

(По)при всі негаразди, (що)до цієї справи, (під)час перерви, рости (в)гору, (по)між рядами, (з)поміж дерев, (с)початку вимішати, а потім вживати, (з)за тину, (по)над 10 відсотків, (з)посеред багатьох препаратів, (не)зважаючи на погане самопочуття, згідно (з)інструкцією, згребти (до)купи, (до)купи головних інгредієнтів додати інші, налити (на)половину, (за)для вас, з(по)між гілля, (на)прикінці відпустки, (з)перед носа, з(по)під воріт, (що)до цієї справи, (на)перекір знегодам, (в)продовж багатьох років.

Завдання 7. Перекладіть українською мовою, з'ясуйте особливості прийменникових словосполучень в обох мовах.

Перевести на родной язык, разговаривать на украинском языке, с общего согласия, изо дня в день, с утра до ночи, к началу года, встретиться в пять часов, к вашему сведению, на худой конец, среди дня, подарок ко дню рождения, на наличные деньги, платье к лицу, у вокзала, к вечеру, годный к употреблению, к началу года, ближе к делу, во главе войска, прочитать с первой по пятидесятую страницу, накануне праздника, посреди недели, вокруг дома, идти впереди колонны, достать из-под земли, ради мира на земле.

Завдання 8. Випишіть словосполучення слів у три колонки залежно від того, як пишуться прийменники: 1) разом; 2) через дефіс; 3) двома і більше словами.

(Із)за бічної лінії, (за) ради перемоги, (під)час бою, (по)серед гри, передача (з)за голови, (на)перекір незгодам, з(по) під воріт, (по)між гравцями, (по)під ногами, (за)для вас, з(по)між футболістів, (в)наслідок чвар, (на) прикінці матчу, у(напрямі) до суперника, (з)під контролю, (із)за меж майданчика.

Завдання 9. Складіть і запишіть речення з похідними прийменниками. Поясніть їх правопис.

Відповідно до, незважаючи на, в напрямі до, в інтересах, залежно від, в силу, згідно з, на шляху до, у відношенні до, у зв'язку з, в міру, на чолі, під кінець, поряд з.

Завдання 10. Побудуйте правильно речення, використовуючи необхідні прийменники та ставлячи іменники у потрібному відмінку. Поясніть ваш вибір.

1. (Всупереч, незважаючи на, хоча й) висловлено сумнів, наша поїздка видається можливою. 2. Його заступник одразу дав наказ звільнити всіх (від, з, (і)з-під — варта). 3. Збори відбудуться (за, протягом, упродовж — дві години). 4. Будівельники виконали роботу (з, по, відповідно до, згідно з, за — проект). 5. (Щодо, з приводу з — розглядуване питання) хочу висловити деякі міркування. 6. Рішення було прийнято (відповідно до, відповідно з, у відповідності до, згід-

но з — розпорядження міністерства). 6. (Внаслідок, у зв'язку, у силу — перегрітися на сонці) може з'явитися запаморочення. 7. Представництво не змогли відкрити (по причині, у зв'язку з, (і)з-за, за, через — відсутність належних приміщень). 8. (З метою, для, у зв'язку з — посилення спортивної роботи) необхідно провести медичний огляд учнів та скласти списки груп. 9. Третю свою модель авто концерн змушений був зняти з виробництва (у зв'язку з, (і)з-за, за, завдяки, в силу — його конструктивні недоліки).

Тестові завдання

1. Разом пишуться:

- а) прийменникові сполуки у/разі, під/час, під/кінець;
- б) складні прийменники, утворені сполученням одного або двох (іноді трьох) прийменників із будь-якою частиною мови;
- в) складні прийменники, утворені за допомогою початкових з-, із-;
- г) складні прийменники, утворені з двох простих прийменників.

2. У якому рядку всі прийменники пишуться разом:

- а) незалежно/від, на/перед, з/під, за/ради, з/за;
- б) по/між, згідно/з, під/час, в/продовж, з/поміж;
- в) в/наслідок, до/вкола, в/здовж, на/вколо, що/до;
- г) на/впроти, у/зв'язку/з, поруч/з, з/метою, з/посеред.

3. Зазначте два рядки, у яких усі прийменники пишуться окремо:

- а) відповідно/до, у/разі, незалежно/від, під/час, на/чолі;
- б) на/відміну, у/зв'язку/з, за/винятком, в/напрямі/до, незважаючи/на;
- г) згідно/з, в/наслідок, по/серед, з/поза, по/між.

4. У якому рядку в усіх словосполученнях прийменник разом з іменниковою формою вказує на місце дії?

- а) висіти над столом, розташуватися біля річки, сидіти при дорозі, співати біля хати;
- б) взяти зі столу, росли посеред лісу, охнув від жаху, покласти на парту;
- в) зупинитися близько лісу, жити під лісом, потемніла в річці, діяти згідно з законом;
- г) чекати з неба, розливати по землі, розмовляти з другом, закричати від болю.

5. Вкажіть рядок, у якому всі прийменники пишуться через дефіс:

- а) із/за, з/під, з/поміж, з/посеред, з/попід;
- б) за/для, з/посеред, по/при, з/поза, з/понад;
- в) по/серед, з/над, під/час, із/поміж, із/попід;
- г) одночасно/з, з/між, в/супереч, на/переріз, по/при.

6. Зазначте два рядки, у яких один прийменник пишеться окремо:

- а) на/зустріч, по/перек, в/слід, по/зад, до/вкола;
- б) в/наслідок, по/за, на/серед, по/при, на/впроти;
- в) під/кінець, за/ради, на/перекір, на/передодні, на/вкруги;
- г) за/для, під/час, в/здвж, по/серед, з/поміж.

7. Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

- а) під кінець, що ж до, за допомогою, посеред, відповідно до;
- б) опріч, вздовж, з метою, в напрямку до, за винятком;
- в) нарівні з, із-під, поряд, наприкінці, осторонь;
- г) у зв'язку з, з-поза, незалежно від, щодо, під час.

8. Визначіть, у яких двох реченнях прийменник пишеться окремо:

- а) І тут сніжинки, як пушинки, на/в/круг пускаються в танець.
- б) Нева тихесенько кудись несла тоненьку кригу по/під/ мостом.
- в) Під/час канікул ми відпочивали у Криму.
- г) Навіть безногий Ілько, який щодень з ранку до вечора сидів на своєму візочку при/вході на церковне подвір'я, нині сипав жартами.

9. Вкажіть, у яких двох рядках усі прийменники пишуться окремо:

- а) під/час, в/разі, залежно/від, з/огляду/на, в/напрямку;
- б) по/між, на/серед, по/зад, незважаючи/на, подібно/до;
- в) за/мість, по/при, відповідно/до, залежно/від, за/рахунок;
- г) за/винятком, під/кінець поруч/з, під/кінець, на/випадок.

10. Визначіть, у яких двох рядках усі прийменники пишуться разом:

- а) на/прикінці дня, на/зустріч делегації, за/рахунок батька, по/серед поля;
- б) у/середині атомів, з/боку отари, с/краю села, по/під вікнами;
- в) до/вкола цього питання, в/наслідок чвар, за/для вас, по/руч мене;
- г) на/знак згоди, в/ім'я миру, на/прикінці відпусток, на/передодні свят.

Тема 14. ПРАВОПИС ПРІЗВИЩ, ІМЕН, ПО БАТЬКОВІ

Завдання 1. Перекладіть подані прізвища українською мовою.

Лебедев, Калиновский, Каверин, Иванишин, Заварихин, Желеховская, Ермолова, Ерохин, Дедов, Григорьев, Ветров, Бондарев, Белый, Белкин, Белобров, Афанасьев, Тренёв, Ткачёв, Драчёв, Акимов, Малышев, Черномырдин, Ельцин, Кирьянов, Цветков, Зорькин, Стольпин, Васильев, Андрианов, Плужников, Миронов, Трифонов, Андреев, Куприянов, Лук'янов, Тихорецкий, Ефимович, Венедиктов, Черних, Корнеев, Панкратьев, Кирилов, Анисимов.

Завдання 2. Перекладіть подані прізвища українською мовою.

Лесников, Дмитриев, Фурьев, Моисеев, Коренев, Селедкин, Придорожкін, Вересаєв, Железнодорожкін, Зыкин, Денежний, Васильєв, Сидоров, Крикунов, Лимонов, Марьин, Ильин, Астафьев, Авдеев, Цыганов, Шишкин, Чичиков, Ивашкин, Пантелеев, Гагарин, Смелянов, Тургенев, Гуцин, Терезин, Журавлев, Воробьев, Муравьев, Пешков, Виноградов, Белов, Бельский, Лесков, Микитин, Елкін, Иволгин, Киселев, Пушкин, Лермонтов.

Завдання 3. Від поданих імен утворіть чоловічі імена по батькові.

Василь, Сергій, Аркадій, Микола, Анатоль, Григорій, Ігор, Роман, Інокентій, Єлисей, Валерій, Олекса, Назар, Кузьма, Андрій, Антін, Євген.

Завдання 4. Від поданих імен утворіть жіночі імена по батькові.

Сергій, Григорій, Арсен, Арсеній, Наум, Інокентій, Нестор, Микола, Олексій, Леонтій, Анатоль, Овсій, Олександр, Ілля, Сава, Яків, Валерій.

Завдання 5. Наведені прізвища запишіть українською мовою. Поясніть написання голосних *e* та *є* у суфіксах.

Андреев, Федосеев, Синев, Евсеев, Патрикеев, Веденеев, Матвеев, Лаптев, Медведев, Пахарев, Каменев, Гундарев, Жухарев, Малишев, Барышев, Зайцев, Мальцев, Мариничев, Онищев, Беляев, Плюшев, Колгуев, Лазарев, Плещеев, Нехорошев, Тургенев, Groшев, Рылеев, Фадеев, Тимофеев, Гареев, Евстигнеев, Михеев, Аникеев, Малишев, Баранцев, Костырев, Гачев, Голубев.

Завдання 6. Запишіть прізвища українською мовою. Поясніть правопис голосних *и*, *і* та *ї*.

Шижарова, Ильин, Цвельх, Марьин, Белкин, Шишкин, Никольский, Николаенко, Деникин, Исаев, Багиров, Воинов, Захарьин, Чичиков, Кожин, Рощин, Ципин, Ивков, Фирсов, Черныш, Цыганков, Григорьев, Ковалишин, Семешина, Филонов, Мельник, Козырь, Дмитриев, Порфирьев, Принцев, Сибирцев, Нажимов, Клинтон, Мусаилов.

Завдання 7. Від поданих імен та по батькові утворіть форми кличного відмінка.

Євген Ярославович, Марія Володимирівна, Едуард Петрович, Олена Григорівна, Ольга Геннадіївна, Лариса Віталіївна, Михайло Олексійович, Вадим Леонідович, Валентин Павлович, Іван Миколайович, Наталія Борисівна, Ігор Михайлович, Ілля Артурович.

Завдання 8. Перепишіть слова, на місці крапок поставте апостроф, м'який знак, буквосполучення ЙО, БО.

Авер...янов, Гур...єв, Мар...їн, Прокоф...єв, Агап...єв, Азар...єв, Лур...є, Мар...єв, Артем...єв, Аляб...єв, Лук...янов, Овксент...єв, Васил...єв, Де-

мент...єв, Євген...єв, Дехтяр...ов, Ал...ошин, Ахмед...янов, Анастас...єв, Леонт...єв, Марес...єв, Шинкар...в, Золотар...в, Парф...нов., П...ришкін, Леб...дкін, Мурав...йов, Солов...йов, В...яземский, В...л...цев, П...ясецький.

Завдання 9. Наведені російською мовою прізвища, імена та по батькові перекладіть українською мовою, запишіть у формі родового відмінка.

Ширмова Наталья Игнатъевна, Кондратьев Олександр Савович, Никитин Федор Филиппович, Белинский Виссарион Григорьевич, Андріанова Анна Прокофьевна, Плахотная Зинаида Ильинична, Костенко Уляна Демьяновна, Киселева Алла Яковлевна.

Завдання 10. Запишіть декілька неукраїнських прізвищ студентів, що навчаються з вами на одному курсі, або викладачів, що викладають у вас на факультеті. Поясніть правопис прізвищ.

Тестові завдання

1. Позначте рядок, у якому всі імена записано правильно:
  - а) Мирослава, Наталья, Ілля, Данило, Михайло, Валерій;
  - б) Володимир, Святослав, Тетяна, Генадій, Кирило, Михайло;
  - в) Інна, Жанна, Інеса, Катерина, Андрій, Євген;
  - г) Іванна, Агнесса, Любов, Вікторія, Василь, Белла;
2. Позначте рядок, у якому трапляються помилки у написанні прізвищ:
  - а) Вікторов, Артемов, Мирославов, Некрасов, Шумихін, Писарчук;
  - б) Ненашев, Павліхін, Степанов, Поленов, Дерев'янка, Синицин;
  - в) Ветров, Куліш, Гончар, Шийко, Куликов, Железниченко;
  - г) Третьяков, Медведєв, Єжов, Захар'єв, Алексєєв, Мухін.
3. Позначте рядок, у якому є порушення орфографічних норм у написанні форм по батькові:
  - а) Іванович, Львівна, Леонтійович, Кузьмінічна, Миколайович, Павлівна;
  - б) Федорівна, Карпович, Ілліч, Яківна, Дмитрович, Аркадійвна;
  - в) Віталійович, Анатоліївна, Луківна, Васильович, Євгенівна, Янович;
  - г) Тарасівна, Леонідович, Матвіївна, Єгорович, Ігорівна, Олегівна.
4. Вкажіть на рядок, в якому всі прізвища записані правильно:
  - а) Велічко, М'ягков, Дудніченко, Третьяков, Сиваченко;
  - б) Павлихін, Павліченко, Різниченко, Твердохлебов, Озеров;
  - в) Осадчий, Кушнір, Лебедєв, Гарєєв, Ніколаєв;
  - г) Рибаченко, Лазарєв, Корнійчук, Пушкін, Некрасов.

5. У якому рядку всі імена записано правильно:

- а) Артем, Віталій, Микола, Геннадій, Федот;
- б) Уляна, Тетяна, Ганна, Омелян, Євген;
- в) Інесса, Жанна, Івана, Алла, Маргарита;
- г) Наталья, Олена, Нонна, В'ячеслав, Федір.

6. Позначте рядок, у якому рядку всі прізвища записано правильно:

- а) Тютчев, Голубєв, Меньшов, Калінін, Журавльов, Кіров;
- б) Васнецов, Дубінін, Яковлев, Пуцин, Воїнов, Бугайов;
- в) Величко, Алфьоров, Семенов, Беліков, Сидоров, Лаптев;
- г) Пригорний, Румянцев, Лазарев, Галич, Бабій, Скалкін.

7. Позначте рядок, у якому відсутні порушення орфографічних норм у написанні форм по батькові:

- а) Павлівна, Геннадійович, Романівна, Миронівна, Григорович, Сидорович;
- б) Іванівна, Василійович, Михайлович, Григорівна, Андріївна, Вікторович;
- в) Євгенівна, Аркадійович, Іллівна, Веніамінівна, Яківна, Кузьмич;
- г) Вячеславович, Терентіївна, Данилович, Дмитрівна, Олегович, Петрович.

8. Вкажіть на рядок, в якому відсутні помилки у написанні форм по батькові:

- а) Денисович, Андрієвич, Якович, Олегівна, Ігорівна;
- б) Іванівна, Валерівна, Артемович, Георгійович, Миколайович;
- в) Захарович, Олексіївна, Васиіївна, Дмитрівна, Олександрович;
- г) Євгенівна, Кузьмівна, Ілліч, Мирославівна, Юрїївна.

9. Позначте рядок, у якому трапляються помилки у написанні кличного відмінка:

- а) Іване Петровичу, Анастасіє Павлівно, Сергію Олександровичу;
- б) Ілле Яковичу, Маргарито Андріївно, Якове Аркадійовичу;
- в) Віталіє Романовичу, Маріє Григорівно, Діано Романівно;
- г) Єгоре Денисовичу, Надіє Миколаївно, Василю Артуровичу.

10. Позначте рядок, у якому всі форми кличного відмінка записано правильно:

- а) Іване Івановичу, Олега Федоровичу, Лідіє Григорівно;
- б) Жанно Олександрівно, Артеме Геннадійовичу, Наталє Володимирівно;
- в) Вікторє Степановичу, Юріє Олександровиче, Зінаїдо Петрівно;
- г) Галино Іванівно, Тетяно Святославівно, Валерію Віталійовичу.

Тема 15. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Тестові завдання

1. Позначте рядок, у якому в усіх словах [o], [e] чергується з [i] при словозміні:

- а) плече, школа, боєць;
- б) вогонь, водовоз, горб;
- в) мед, попіл, лісок;
- г) береза, Львів, пень;
- д) ребро, зерно, річ.

2. Позначте рядок, у якому в усіх словах при словозміні відбувається чергування [o] — [a]:

- а) щока, повертати, проваджати;
- б) говорити, котити, ломити;
- в) скошувати, крокувати, скочити;
- г) гонити, допомога, ламати;
- д) солдат, хапати, скакати.

3. Позначте рядок, у якому у всіх словах відбувається чергування [e] — [i]:

- а) мета, термін, вітер;
- б) колесо, мести, пекти;
- в) ребро, камінь, річ;
- г) зерно, витесаний, зелений;
- д) цілувати, тесати, клекіт.

4. У якому рядку у всіх словах можливе чергування голосних звуків при словозміні чи словотворенні?

- а) гатити, водопій, сон, мох, шелест;
- б) особа, пшоно, череда, вовк, студент;
- в) голова, слово, осінь, Канів, день;
- г) стояти, сім, джерело, тінь, берег;
- д) вітер, женити, сторона, колгосп, рот.

5. Позначте рядок, у якому в усіх словах після шиплячих відбувається чергування [e] — [o]:

- а) книжечка, зачісує, шовк;
- б) копійчка, шелест, честь;
- в) мішок, чепурний, жезл;
- г) вечеря, чотири, шестиденка;
- д) свіжість, гонити, вечора.

6. Позначте рядок, у якому в усіх словах пишеться *i*:

- а) г..рчиця, щ..тка, ж..нка;

- б) к..слий, ч..стий, х..трий;
- в) х..тати, к..дати, щ..рий;
- г) заг..бель, к..піти, ч..пляти;
- д) б..р, св...чка, ч..мало.

7. Вкажіть рядок, у всіх словах якого неможливе чергування голосних:

- а) пролежень, клітина, шлунок, сік;
- б) якість, білок, родовід, ростомір;
- в) плід, зародок, згусток, блідість;
- г) молоко, слабкість, безпліддя, палець;
- д) апетит, стимуляція, секреція, кислий.

8. Вкажіть рядок, у всіх словах якого можливе чергування **є/и** в коренях дієслів:

- а) заберу, вистилати, вмирати, перемогти;
- б) вимерзати, зламати, котити, проводити;
- в) орендувати, кланятися, повертати, стихати;
- г) витерти, приборати, видирати, застелю;
- д) вибирати, роздерти, перетирати, розбирати.

9. У якому рядку на місці крапок в усіх словах слід писати літеру *е*?

- а) пр..міювати, п..рвинний, вин..сений, пр..наймні, пл..нарний;
- б) д..сятий, пр..людія, кл..котати, с..мінар, през..дент, в..р..дливий;
- в) л..йт..нант, еф..ктивність, пр..четний, пр..парат, справ..дливий;
- г) пр..мудрий, пр..азовський, зробл..ний, к..рувати, пр..рогатива;
- д) пр..ц..дент; пр..зирство, пр..феранс, пр..стиж, пр..амбула.

10. Позначте рядок, у якому у всіх словах на місці крапок слід писати літеру *а*:

- а) зл..мати, допом..гати, знем..гати;
- б) б..гатий, ..ренда, кл..нятися;
- в) г..рячий, ..таман, к..ркас;
- г) р..бота, к..зак, ф..брика;
- д) п..ром, пл..вець, сл..в'яни.

11. Позначте рядок, у якому в усіх словах під час вимови відбувається упо-дібнення приголосних:

- а) кузня, приклад, група;
- б) пісня, сумління, дошка;
- в) дівчинці, обличчя, голос;
- г) вогко, боротьба, берешся;
- д) обріж, водій, нігті.

12. Позначте рядок, у якому в усіх словах спрощення на письмі не відбувається:

- а) бряз..нути, корис..ливий, чес..но;
- б) хворос..няк, допус..ний, піс..ний;
- в) дириген..ський, хвас..нути, зап'яс..ний;
- г) аванпос..ний, блис..нути, виїз..ний;
- д) піс..ний, щас..ливий, кіс..лявий.

13. У якому рядку всі прикметники вжито у формі ступенів порівняння?

- а) менший, найвищий, щонайважчий, кращий від усіх, м'якенький;
- б) новенький, білуватий, мовчазніший, більш детальний, щонайсолодший;
- в) ліпший, якнайглибший, найменш вдалих, більш прогресивний, яскравіший від усіх;
- г) більш модний, жирнючий, предовгий, найменш впевнений, відважніший;
- д) багатший, задовгий, дуже повільний, помітніший, кисліший за усе.

14. У якому рядку розміщено тільки ті прикметники, ступені порівняння яких творяться від інших основ?

- а) великий, малий, поганий, гарний, добрий;
- б) прозорий, страшний, скромний, рішучий, вдалих;
- в) свіжий, молодий, дешевий, блідий, дерев'яний;
- г) щирий, високий, гіркий, сміливий, радісний;
- д) страшний, розумний, хитрий, кривий, холодний.

15. Вкажіть, у якому рядку в усіх словах можливе чергування звуків при словозміні чи словотворенні:

- а) садити, світити, вчити, дерти, вимірювати;
- б) мостити, пекти, ловити, любити, хотіти;
- в) дробити, оформлювати, стерегти, брати, везти;
- г) берегти, їздити, кликати, мести, жити;
- д) бігти, кришити, ломити, терти, упирати.

16. У якому рядку в усіх словах можливе чергування приголосних?

- а) допомога, морж, колодязь, друг, баржа;
- б) круча, дача, праця, морока, перець;
- в) спориш, миша, дух, кожух, вісь;
- г) важу, перечу, кажу, бачу, дружу;
- д) брести, просити, водити, садити, ростити.

17. У якому рядку всі слова записані неправильно.

- а) серцевина, тиснути, брязнути, якісно, чесно;
- б) хворосняк, букваліський, випускний, невістка, чесний;

- в) улесливість, виїзний, тижневий, шістсот, форпостний;
- г) пісний, якісний, корисний, пропускний, компостна;
- д) об'їзний, баластний, артистчин, пестливий.

18. Визначте, у якому рядку всі прикметники вжито у формі найвищого ступеня порівняння:

- а) привабливіший від усіх, якнайкоротший, найбільш зрозумілий, найменш бурхливий, предобрий;
- б) найнижчий, товщий від усіх, найбільш дієвий, якнайменший, щонайдужчий;
- в) щонайдорожчий, вужчий від усіх, найбільш привабливий, якнайгірший, незчислений;
- г) щонайблагодніший, найбільш корисний, світліший за всіх, більш категоричний, найвужчий;
- д) більш відомий, кращий за всіх, теплий-теплий, синющий, здоровенний.

19. Виберіть рядок, у якому в усіх прикметниках проста форма вищого ступеня порівняння твориться за допомогою суфікса *-и-*:

- а) солодкий, швидкий, легкий, дешевий, рідкий;
- б) короткий, довгий, модний, широкий, мудрий;
- в) чорний, солоний, гіркий, дотепний, багатий;
- г) сухий, вологий, жаркий, прохолодний, лагідний;
- д) злий, поганий, хитрий, підступний, кумедний.

20. У якому рядку всі слова записані правильно:

- а) тижневий, якісний, облесливий, серцевий, чесний;
- б) пестливий, гігантський, форпосний, тиждневий, пістний;
- в) корисний, якісний, пропускний, баласний, невісчин;
- г) туриський, перехресний, капосний, корисливий, хваснути;
- д) кістлявий, аванпосний, диригентський, нациський, тоскно.

21. Зазначте, у якому рядку допущено помилку при творенні вищого ступеня порівняння прикметників:

- а) тепліший, менш вдалий, вужчий, більш влучний;
- б) більш сумлінний, нижчий, більш здібний, важчий;
- в) гірший, менш вживані ший, більш сумлінний, кращий;
- г) дорожчий, більш ефективний, більш вимогливий, менш впертий;
- д) щонайближчий, гірший, менший, глибший.

22. У якому рядку всі прикметники вжито у формі вищого ступеня порівняння?

- а) дотепніший, мудріший, довший, більш звабливий, нездоланний;
- б) виважені ший, зрозуміліший, менш довірливий, цікавіший, надто вразливий;

- в) довший, вищий, легший, ліпший, крикливіший;
- г) молодший, галасливіший, більш впевнений, кращий, синій-синій;
- д) гірший, більш вимогливий, здоровіший, світло-синій, темно-голубий.

23. Вкажіть рядок, у якому правильно зазначено найпоширеніші випадки чергування приголосних в українській мові:

- а) к — ц — ч , х — с — ш, г — з — ж;
- б) з — р — х, к — м — н, ж — к — з;
- в) д — т — в, х — с — ш, к — ц — ч;
- г) х — с — ш, р — к — х, ц — ф — ш;
- д) г — з — ж, м — н — д, п — к — д.

24. У якому рядку всі слова записані правильно?

- а) хожу, шістдесят, агенство, вискнути;
- б) хворостняк, вищий, їжджу, баластний;
- в) кістлявий, аванпосний, диригентський, нациський;
- г) корисний, якісний, пропускний, баласний;
- д) пестливий, гігантський, форпосний, тижневий.

25. Визначте, у якому рядку в усіх словах відбулося спрощення приголосних:

- а) форпостний, корисний, щасливий, улесливий, звісно;
- б) ненависний, якісний, цілісний, месник, очисний;
- в) доблесний, усний, баластний, хвастливий, хворостняк;
- г) шістсот, провісник, вискнути, свиснути, гуснути;
- д) безвиїзний, власний, злісний, кістлявий, тижневий.

26. У якому рядку всі слова записані неправильно:

- а) серцевина, тиснути, брязнути, якісно, чесно;
- б) хворосняк, букваліський, випускний, невістка, чесний;
- в) улесливість, виїзний, тижневий, шістсот, форпостний;
- г) пісний, якісний, корисний, пропускний, компостна;
- д) об'їзний, баластний, артистчин, пестливий.

27. Позначте рядок, у якому в усіх словах спрощення на письмі не відбувається:

- а) сер..це, капос..ний, щас..ливий;
- б) плюс..нути, піс..ний, кіс..лявий;
- в) балас..ний, хвас..ливий, турис..ський;
- г) тиж..невий, перехрест..ний, облас..ний;
- д) чес..ний, корис..ний, виїз..ний.

28. Позначте рядок, у якому в усіх словах під час вимови відбувається уподібнення приголосних:

- а) кузня, приклад, група;
- б) пісня, сумління, дошка;
- в) дівчинці, обличчя, голос;
- г) вогко, боротьба, берешся;
- д) обріж, водій, нігті.

29. У якому рядку в усіх словах можливе чергування приголосних?

- а) допомога, морж, колодязь, друг, баржа;
- б) круча, дача, праця, морока, перець;
- в) спориш, миша, дух, кожух, вісь;
- г) важу, перечу, кажу, бачу, дружу;
- д) брести, просити, водити, садити, ростити.

30. Визначте, у якому рядку всі прикметники вжито у формі найвищого ступеня порівняння:

- а) привабливіший від усіх, якнайкоротший, найбільш зрозумілий, найменш бурхливий, предобрий;
- б) найнижчий, товщий від усіх, найбільш дієвий, якнайменший, щонайдужчий;
- в) щонайдорожчий, вужчий від усіх, найбільш привабливий, якнайгірший, незчислений;
- г) щонайблагодніший, найбільш корисний, світліший за всіх, більш категоричний, найвужчий;
- д) більш відомий, кращий за всіх, теплий-теплий, синющий, здоровенний.

31. Укажіть перед якими приголосними префікс з- переходить у с-:

- а) глухими;
- б) к, п, т, ф, х;
- в) с, ц, ч, ш, ж;
- г) б, п, в, м, ф;
- д) д, т, з, с, ц, л, н.

32. Зазначте, у якому випадку слід писати префікс зі-:

- а) перед голосними;
- б) перед сполученням приголосного й голосного;
- в) перед сполученням приголосних;
- г) перед шиплячими;
- д) перед шумними.

33. Оберіть рядок, у якому в усіх словах пишеться префікс з-:

- а) ..рівняти, ..цідити, ..жарити, ..сунути, ..бирати;

- б) ..чепити, ..сохнути, ..косити, ..носити, ..хибити;
- в) ..рівняти, ..чесати, ..шити, ..цілити, ..кривдити;
- г) ..творювати, ..бороти, ..щепити, ..руйнувати, ..вити;
- д) ..пнутися, ..звати, ..чистити, ..крутити, ..радник.

34. З'ясуйте, у якому рядку від усіх слів можна утворити нові за допомогою префікса *зі-*:

- а) гріти, йти, пхати, котити, шкребти;
- б) в'янути, тліти, щулитися, скочити, рвати;
- в) старіти, мліти, дрібний, жмакати, мазати;
- г) йти, брати, кривдити, грубнути, правити;
- д) пекти, крутити, палахнути, цілити, кропити.

35. Укажіть, у яких двох рядках всі слова написано правильно:

- а) стишити, зіткнення, зледащити, зотліти, зціпити;
- б) зиратися, зговір, зчісування, счищений, зідраний;
- в) з'їжджений, стьмарений, зхвалений, зізнання, збір;
- г) стягнення, зцупити, зістаритися, зчитувати, схаменутися;
- д) зфотографувати, зхибити, зрівняти, зірвати, зігріти.

36. Зазначте, який суфікс пишеться в іменниках середнього роду, що утворюються від дієслів із голосними основи *и* та *і*:

- а) -инн(я);
- б) -інн(я);
- в) -енн(я);
- г) -анн(я);
- д) -єнн(я).

37. З'ясуйте, які суфікси вживаються при творенні чоловічих та жіночих імен по батькові:

- а) -євич-, -євна-;
- б) -ович-, -івна-;
- в) -йович-, -євна-;
- г) -євич-, -ївна-;
- д) -йович-, -євна-.

38. Віднайдіть, у якому рядку допущено помилку в правописі чоловічих та жіночих імен по батькові:

- а) Сергіївна, Луківна, Кузьмич, Юрієвич, Савич;
- б) Іллівна, Анатоліївна, Ігорович, Олексійович, Антонович;
- в) Хомівна, Хомович, Василівна, Єлиферович, Якович;
- г) Андріївна, Григорович, Лукич, Миронівна, Овсійович;
- д) Олександрівна, Михайлівна, Ігорівна, Дмитрович.

39. Оберіть рядок, у якому в усіх словах у суфіксах пишеться літера *и*:

- а) начальн..к, прихильн..к, прапорщ..к, мел..во, садів..к;
- б) мед..к, механ..к, зар..во, постачальн..к, пал..во;
- в) помічн..к, газівн..к, добр..во, мар..во, каменщ..к;
- г) рятівн..к, мереж..во, барвн..к, зар..во, мороз..во;
- д) пломб..р, афор..зм, команд..р, провод..р, вамп..р.

40. З'ясуйте, у яких іменниках пишеться суфікс *-ив(о)*:

- а) що означають абстрактні поняття;
- б) що означають матеріал або продукт праці;
- в) іншомовного походження;
- г) прикметникового походження;
- д) в усіх випадках.

41. Позначте рядок, у якому всі медичні терміни є іншомовними, на позначення понять яких існують власне українські відповідники:

- а) коклюш, виразка, геморої, вакцина, мікстура, лімфоцит;
- б) кардіолог, шприц, дальтонізм, артерія, карієс, офтальмологія;
- в) анемія, симптом, гепатит, апатія, індикатор, генезис;
- г) діагностика, терапія, нежить, електрокардіограма, фактор, циркуляція;
- д) лікування, зіниця, сказ, куприк, правець, молоко.

42. Позначте рядок, у якому за будовою всі медичні терміни є простими:

- а) антивірусний, інсульт, діабет, півдози, ін'єкція, сітківка;
- б) симптом Шарко, інфаркт міокарда, хронічна пневмонія;
- в) анатомо-клінічний, резус-антитіло, сліпоглухонімиї, день-другий;
- г) медогляд, мазь Вишневського, нітрогліцерин, монокристал;
- д) око, лікар, жовчнокам'яний, зір, мускул.

43. Позначте рядок, у якому за будовою всі медичні терміни є складеними:

- а) антивірусний, інсульт, діабет, півдози, ін'єкція, сітківка;
- б) анатомо-клінічний, резус-антитіло, сліпоглухонімиї, день-другий;
- в) медогляд, мазь Вишневського, нітрогліцерин, монокристал;
- г) око, лікар, більш-менш, зір, мускул;
- д) симптом Шарко, інфаркт міокарда, хронічна пневмонія;

44. Знайдіть рядок, в якому трапляються помилки у написанні складних слів:

- а) резус-антитіло, водолікування, хіміотерапія, біологічно активний;
- б) лікувально-профілактичний, електро-кардіограма, півдози, рентген-кабінет;
- в) ультрафіолетовий, мікроскоп, місцево анестезувальний, напіврідкий;
- г) серцево-судинний, жироподібний, міні-операція, жовтогарячий;
- д) противірусний, душ-масаж, гідротерапія, гірко-солоний.

45. Зазначте рядок, у якому в усіх словах є сполучний звук *o*:

- а) червон..деревний, пізн..цвіт, меч..носець, гвинт..моторний, кон..гін;
- б) доз..мір, складн..підрядний, такс..моторний, свіж..морожений, овоч..консервний;
- в) м'яч..подібний, зовнішн..політичний, криг..лам, сам..хідний, цар..дворець;
- г) лір..хвостий, куб..метровий, мал...водний, хвощ..подібний, грош..любовство.

46. З'ясуйте, у яких двох рядках всі слова написано правильно:

- а) промкомбінат, бульбоцибулина, чотиривалентний, мілівольт, стереоекран;
- б) Семипалатинськ, украгросервіс, контрудар, всюдисущий, псевдонаука;
- в) двох'ярусний, однопроцентний, ветслужба, суперагент, масмедія;
- г) трьохтисячний, автопортрет, заввідділом, термоізоляція, двоатомний.

47. Оберіть рядок, у якому допущено помилку в правописі складних слів:

- а) рута-м'ята, близько-близько, повік-віків, врешті-решт, на віки вічні;
- б) без кінця-краю, рано-вранці, більш-менш, одним єдине, день-другий;
- в) зроду-віку, раз за разом, честь-честю, сухо-насухо, сто-двісті;
- г) ледь-ледь, сяк-так, давним-давно, чин чином, срібло-золото.

48. Зазначте рядок, у якому допущено помилку в правописі складних слів:

- а) не сьогодні-завтра, повік-віки, ого-го, ст.-ст., з усіх-усюд;
- б) день-другий, часто-густо, батько-мати, П-подібний, По-о-лк, стій!;
- в) видимо-невидимо, 5–6 днів, ЯК-40, радий-радісінький, кінець кінцем;
- г) великий-превеликий, ходив-переходив, одним одна, вверх-вниз, мед-пиво.

49. З'ясуйте, у яких двох рядках всі складні іменники пишуться разом:

- а) оцад/книжка, машино/день, контр/агентство, лейб/медик;
- б) право /порядок, блок/сигнал, лінгво/стилістика, євшан/зілля;
- в) дерево /обробник, паро /генератор, радіо/турнір, авто/водо/цистерна;
- г) нафто/водо/газо/провід, борт/радист, лінгво/стилістика, трьохсот/річчя.

50. Оберіть рядок, у якому лише один складний іменник пишеться разом:

- а) теле/прес/конференція, хліб/сіть, мово/творець, напів/правда;
- б) норд/ост, виставка/продаж, гектова/година, Івасик/Телесик;

51. Виберіть рядок, у якому всі слова слід писати з апострофом:

- а) з..юрмитися, миш..як, верхів..я, п..єдестал, п..юре;
- б) Б..єлгород, Захар..їн, Монтеск..є, Руж..є, В..язьма;
- в) мавп..ячий, тьм..яний, з..ясувати, роз..яснити, пів..яблука;
- г) голуб..я, подвір..я, бур..ян, довір..я, дит..ясла;
- д) духм..яний, прислів..я, полум..я, зв..язковий, Р..ябко.

52. Знайдіть рядок, в якому трапляються порушення орфографічних норм:

- а) ін'єкція, рельєф, медальйон, лосьйон, кольє, інтер'єр;
- б) компанйон, ательє, Ньютон, Рив'єра, п'єса, вар'єте;
- в) об'єкт, віньетка, грав'юра, валюта, порт'єра, модельєр;
- г) кон'юнктивіт, бульйон, прем'єра, Мольєр, кур'єр, миш'як;
- д) бюджет, Омелян, рюкзак, сеньйор, адюльтер, місьє.

53. З'ясуйте, у якому випадку в рідномовних словах перед *я, ю, є, і* пишеться апостроф:

- а) після *б, п, в, м, ф*;
- б) після *д, т, з, с, л, н*;
- в) після *б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш*;
- г) після *б, п, в, м, ф, г, к, х*;
- д) після префіксів із кінцевим приголосним перед наступними *о, у*.

54. Укажіть два рядки, у яких у всіх словах пишеться апостроф:

- а) безхліб'я, м'ята, жаб'ячий, Лук'янець, в'ясень;
- б) солов'ї, духм'яний, слов'янський, зав'язка, безправ'я;
- в) хом'як, риба'чий, моркв'яний, кав'ярня, знічев'я;
- г) безхмар'я, м'якосердий, бур'ян, арф'яр, роз'яснити;
- д) цв'ях, сузір'я, вечір'я, св'ятковий, кур'йоз.

55. Оберіть рядок, у якому допущено помилку при написанні слова:

- а) дерев'яний, львів'янин, полум'яніти, порядок, затямити;
- б) зобов'язання, бруков'яний, присвячений, в'ється, реп'ях, в'ялий;
- в) морквяний, мавпячий, м'який, п'ятниця, тім'я;
- г) зап'ястний, зів'ялий, багряний, узгір'я, довір'я;
- д) м'язами, в'юн, медвяний, буря, фюрер.

56. Зазначте, у якому рядку лише одне слово пишеться з апострофом:

- а) любов'ю, м'ясо, Мар'яна, дев'ять, бур'ян;
- б) врятувати, В'ячеслав, пор'ядний, різьб'ярство, хутор'янин;
- в) верхів'я, м'язи, кам'яний, пам'ять, жираф'ячий;
- г) бур'ячиння, двох'ярусний, трав'яний, під'юдити, зор'яний;
- д) бур'як, р'ясно, р'ябий, ін'єкція, к'янті.

57. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з апострофом:

- а) міжгір'я, р'яст, бур'ян, Лук'янчук, перемир'я;
- б) бур'як, під'їзд, Глив'як, Мурав'йов, бруков'яний;
- в) п'янкий, бур'ян, риба'чий, сурм'яний, двох'ярусний;
- г) Дем'ян, голуб'ята, трав'яний, під'яремний, пов'язати;
- д) пів'ями, п'юре, різдв'яний, від'ємний, ад'ютант.

58. Знайдіть рядок з порушенням орфографічних норм:

- а) ад'ютант, рельєф, шампінйон, маляр, кольє, фокстер'єр;
- б) компанйон, ательє, Ньютон, В'єтнам, п'єдестал, вар'єте;
- в) пеньюар, Стефюк, Афанас'єв, морквяний, духмяний, цвях;
- г) об'єм, віньєтка, бюджет, валюта, порт'єра, модельєр;
- д) кон'юнктура, мільйон, прем'єра, Мольєр, кур'єр, миш'як.

59. Укажіть два рядки, у яких усі слова пишуться без апострофа:

- а) св'ятість, багр'янець, Зор'яна, бур'я, лижв'яр;
- б) рутв'яний, вар'яг, помор'янин, присв'ячений, тьм'януватий;
- в) зат'ямити, дріб'язковість, звір'ячий, перед'осінній, переджнив'я;
- г) забур'янений, круп'яний, Б'єлград, безвітр'яний, пор'ядок;
- д) риб'ячий, ін'єкція, св'ятість, р'ябий, об'єднати.

60. Зазначте рядок, у якому допущено помилку в написанні слова:

- а) львів'янин, присвята, варшав'янка, довір'я, сім'янин;
- б) бурячиння, зав'язка, лихослів'я, верф'яний, Валер'ян;
- в) Святослав, моркв'яний, прив'ялений, рам'я, мертвяк;
- г) плоскогір'я, полум'я, рум'янець, освячений, п'янкий;
- д) пів'ями, шюре, мюзикл, дит'ясла, курйоз.

61. Знайдіть рядок, в якому трапляються порушення орфографічних норм:

- а) олівець, шприц, тонший, уманський, женьшень, чотирма;
- б) бринчати, кузня, нянчин, на гілці, на черешенці, Гурєв, вознісся;
- в) у скриньці, Уманщина, секретар, вріжете, лікар, Дьяков;
- г) конференсьє, альбінос, Маньчжурія, Ньютон, миш'як, Рейк'явік;
- д) ін'єкція, перед'ювілейний, дит'ясла, пів'ядра, Рішельє, рельєф.

62. Знайдіть рядок, в якому усі слова записані правильно:

- а) викиньте, близький, різкий, вчителчин, на бруньці, кузня;
- б) тоньший, сьогодні, близькість, цілісність, Зорька, панщина;
- в) людський, цвях, Афанасьєв, кінці, сільський, Сибір';
- г) кров, п'ятсот, вибачте, Ульянов, кварц, Марусьчин;
- д) камінчик, на вишенці, кров, степ, Харків, сіль.

63. Зазначте, у яких випадках пишеться ь:

- а) після н перед ж, ч, ш, щ;
- б) після м'яких д, т, з, с, дз, ц, л, н у кінці слова і складу;
- в) після н перед суфіксом -ськ-;
- г) у буквосполученнях -льц-, -льч-, -ньц-, -ньч-, -сьц-, -сьч-, якщо вони походять від -льк-, -ньк-, -ськ-.

64. З'ясуйте, у яких випадках пишеться **ь**:

- а) після **р** у кінці складу або слова;
- б) перед **о** після м'яких приголосних у середині складу;
- в) у позиції між м'якими приголосними;
- г) у родовому відмінку множини іменників жіночого роду м'якої групи і відміни й середнього роду на **-нн(я), -ц(е)** II відміни.

65. Укажіть, у яких двох рядках усі слова пишуться з **ь**:

- а) витяз..., багат..ма, літ...ні, джерел...це, гедз...;
- б) брен...кіт, різ...бяр, брун...ка, борот...ба, пис.мо;
- в) буз...ки, хвац...кий, тіл...це, чудотворец..., посол...ський;
- г) прияз...н..., тес.ляр, радіст..., сім...сот, вчител...ка.

66. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з **ь**:

- а) л...онар, т...опнути, с.орбати, д...огтярня, ц...омкати;
- б) сл...озинка, л...ох, завтрашн...ому, чотир...ох, сіт...овий;
- в) мал...ований, с...омга, дз...об, з...омка, бад...орий;
- г) втр...ох, с.огосвітній, л...одяник, сер...ознішати, т...охкати.

67. Знайдіть рядок, в якому усі слова записано правильно:

- а) кров, шістсот, узбіч, Омельян, кварц, Вальчин, Марусчин;
- б) пронісся, близький, різкий, рибалчин, на бруньці, лазня, підносься;
- в) Харків, Донченко, людськість, Касян, Горький, різба;
- г) Карпюк, кузня, Дем'янов, кінці, стільці, волинський;
- д) вріжте, вибачте, чотирьма, панцир, сидиш, дивиться.

68. Знайдіть рядок, в якому усі слова записані правильно:

- а) винісся, Улянов, дерзкий, рибалчин, на бруньці, лазня;
- б) міхур, Донченко, близькість, Омелян, Горький, бринчати;
- в) морський, кузня, Дем'янов, кінці, стільці, волинський;
- г) голуб, вісімсот, розносься, Тетяна, кварц, Наталчин;
- д) порт'єра, мадьяр, ніч, смієшся, сядьте, їжте.

69. Оберіть два рядки, у яких усі слова пишуться з **ь**:

- а) поділ...с...кий, домен...щик, черешен...ці, гіл...ці, ковз...кий;
- б) грил...яж, ін...жир, зачіс...ці, Натал...чин, близ...ко;
- в) різ...бяр, брен...кати, пісен...ка, т...мяний, л...няний;
- г) гост...овий, трин...кати, брин...чати, т...мяний, Луц...к.

70. Укажіть два рядки, у яких усі слова пишуться без **ь**:

- а) двокол...ці, різ...ність, пун...шевий, рогачил...но, свят...ці;
- б) тон...ший, в тан...ці, Мирон...чук, бас...кий, весел...ці;
- в) япон...с...кий, лан...цюжок, пужал...це, бджіл...ці, Хар...ків;
- г) л...ле, з...омка, с.огодення, дев'ят...сот, камін...чик.

71. З'ясуйте, у якому випадку слід писати буквосполучення *-нн-*:
- а) у збільшувально-підсилювальному суфіксі;
  - б) у ненаголошених суфіксах;
  - в) у дієприкметниках та прикметниках з відповідних дієприкметників;
  - г) у прикметниках старослов'янського походження.

72. Укажіть, чим пояснюється подвоєння у прикметниках *священний, благословенний, блаженний, огненний*:

- а) лексичним значенням слова;
- б) походженням і наголосом;
- в) тільки наголосом;
- г) тільки походженням.

73. Поясніть, від чого залежить написання слів *здійснений (здійснений), нездоланий (нездоланий)*:

- а) від наголосу і лексичного значення слова;
- б) від походження і наголосу;
- в) від лексичного значення і походження слова;
- г) від наголосу.

74. Оберіть рядок, у якому в усіх словах подвоюється літера *н*:

- а) неказан...ий, здоровен...ий, непримирен...ий, числен...ий, незрівнян...ий;
- б) жадан...ий, незбагнен...ий, хрещен...ий, скублен...ий, несплачен...ий;
- в) подрібнен...ий, шален...ий, довгождан...ий, широчен...ий, зроблен...ий;
- г) збентежен...ий, вироблен...ий, неоцінен...ий, природжен...ий, сформульован...ий.

75. Укажіть, у якому рядку допущено помилку при подвоєнні приголосних:

- а) первозданний, невтоптаний, розвантажений, окаянный, напружений;
- б) зрівняний, невтоленний, розірваний, навантажений, продуманий;
- в) нужденний, згуртований, довгоочікуваний, виконаний, розколений;
- г) виготовлений, зігнаний, налічуваний, явлений, ошпарений.

76. Зазначте два рядки, у яких у всіх словах подвоєння відсутнє:

- а) засмажен...ий, виконан...ий, невшиван...ий, скоєн...ий, відредагован...ий;
- б) варен...ий, печен...ий, вивершен...ий, написан...ий, побілен...ий;
- в) безупин...ий, ідеалізован...ий, вихован...ий, обгорнен...ий, сказан...ий;
- г) здавлен...ий, впорядкован...ий, невин...ий, скопійован...ий, розроблен...ий.

77. З'ясуйте, у якому рядку подвоєння відбувається в усіх словах:

- а) с.авці, Ган...ин, вис.адити, спечен...ий, загублен...ий;

- б) Сав...а, бов...аніти, вис.ати, зроблен...ий, скомпрометован...ий;
- в) бов...ан, Ган...а, л...яний, ов...а, с.ати;
- г) відлун...я, безсмерт...я, Над...ністриянина, курін...ий, павуч...я.

78. Укажіть, у якому рядку в усіх словах відбувається подвоєння приголосних:

а) бе(з/зз)аборо(н/нн)ий, (в/вв)ічливий, ро(з/зз)олоче(н/нн)ий, віко(н/нн)иця, ро(з/зз)'єднатися;

б) війсь(к/кк)ор, розібра(н/нн)ий, бе(з/зз)астережний, насті(н/нн)ий, ро(з/зз)броїти;

в) бе(з/зз)ако(н/нн)ий, (з/зз)ивати, ві(д/дд)іле(н/нн)я, о(б/бб)ризкати, во(з/зз)величе(н/нн)я;

г) засипа(н/нн)ий, курі(н/нн)я, обдарова(н/нн)я, щоде(н/нн)о, погірше(н/нн)я.

79. Зазначте рядок, у якому в усіх словах на місці крапок слід писати *-нн-*:

а) антен...ий, левин...ий, камін...ий, олов'ян...ий, лавин...ий;

б) блажен...ий, незрівнян...ий, захлан...ий, безперестан...ий, незчислен...ий;

в) вивершен...ий, незлагоджен...ий, мерзен...ий, освітлен...ий, свячен...ий;

г) наджарен...ий, засушен...ий, поранен...ий, чотиригран...ий, схвален...ий.

80. Оберіть рядок, у якому в усіх словах відбувається подовження приголосних звуків:

а) ві(т/тт)я, прибу(т/тт)я, ку(т/гг)я, лата(т/тт)я, узви(ш/шш)я;

б) вжи(т/тт)я, гі(л/лл)ячка, здобу(т/тт)я, ста(т/тт)ей, прова(л/лл)я;

в) бади(л/лл)я, відкри(т/тт)я, су(д/дд)івство, обі(л/лл)ятися, узбі(ч/чч)я;

г) зуси(л/лл)я, бага(т/тт)я, поро(с/сс)я, кло(ч/чч)я, породі(л/лл)я.

81. Зазначте, як відмінюються порядкові числівники, крім числівника *третій*:

а) як прикметники твердої групи;

б) як прикметники м'якої групи;

в) як прикметники мішаної групи;

г) залежно від родової форми.

82. Укажіть, як відмінюється числівник *третій*:

а) як прикметник твердої групи;

б) як прикметник м'якої групи;

в) як прикметник мішаної групи;

г) залежно від родової форми.

83. З'ясуйте, що відмінюється в складених порядкових числівниках:

а) перша частина;

б) остання частина;

в) кожне слово.

84. Оберіть два рядки, у яких правильно зазначено 70-річчю відмінювання дробових числівників:

- а) чисельник відмінюється як кількісний числівник, знаменник відмінюється як прикметник;
- б) відмінюються як складені порядкові числівники;
- в) відмінюються як складені кількісні числівники;
- г) відмінюється чисельник і знаменник.

85. З'ясуйте, які особливості відмінювання мають числівники *півтора, півтори, півтораста*:

- а) відмінюються як інші дробові числівники;
- б) відмінюються як складені кількісні числівники;
- в) не відмінюються;
- г) відмінюється числівник, що сполучається з іменниками жіночого роду.

86. Укажіть, у якому рядку подано форму давального відмінка числівника *двісті тридцять шостий*:

- а) двісті тридцять шостому;
- б) двомстам тридцяти шести;
- в) двомстам тридцяти шістьом;
- г) двомстам тридцять шостому.

87. Зазначте, у якому рядку подано форму родового відмінка числівників *три п'ятих, дві третіх, одна сьома*:

- а) на трьох п'ятих, на двох третіх, однієї сьомої;
- б) трьома п'ятими, двома третіми, однією сьомою;
- в) трьом п'ятим, двом третім, одній сьомій;
- г) трьох п'ятих, двох третіх, однієї сьомої.

88. Оберіть рядок, у якому правильно записано числівники *півтора, півтори*, що сполучаються з іменниками:

- а) півтора відра, півтори години, півтора зошита, півтора гривні;
- б) півтора відра, півтори години, півтора зошита, півтори гривні;
- в) півтора відра, півтори години, півтори зошита, півтори гривні;
- г) півтора відра, півтора години, півтора зошита, півтори гривні.

89. З'ясуйте, у якому рядку допущено помилку в правописі складних та складених кількісних і порядкових числівників:

- а) кільканадцять, двомстам, п'ятдесят'ю трьом, сімдесятитисячний, тисяча вісімсот сорок перший;
- б) чотири з половиною мільйонна армія, кількадесятьма, п'ятисотий, сто сорок дев'ятий, багатотисячний;
- в) восьми-сотий, двадцятип'ятитисячний, семистам, триста сім, вісімдесятьох;

г) ста двадцяти п'яти, п'ятьмастами, кількасот, трьомстам сімдесяти, тридцять сьомий.

90. Віднайдіть два рядки, у яких усі числівники пишуться разом:

а) сім/надцятий, дев'яно/сто, шіст/десяти/п'яти/мільйонний, тисяча/п'ят/сот, вісім/десят;

б) восьми/сотим, сім/десятьма, багато/тисячний, п'ят/десятий, трьох/сот/двадцяти/тисячний;

в) дев'яти/сотий, чотири/з/половиною/мільйонний, кілька/тисячний, шістьма/стами, вісім/надцятий;

г) кілька/мільйонний, семи/тисячний, трьох/сотий, двох/сот/п'ят/десяти/мільйонний, шіст/десяти.

91. З'ясуйте, коли пишеться літера *i* в іншомовних загальних назвах:

а) після *б, п, в, м, ф, г, к, х, л, н* перед наступним приголосним (крім слів, що давно засвоєні українською мовою);

б) у словах церковного вжитку;

в) у словах запозичених зі східних мов, переважно тюркських;

г) ніколи не пишеться.

92. Вкажіть, у якому рядку на місці пропущеної літери слід писати *и*:

а) р...нг, експер...мент, д...сципліна, д...спут, Браз...лія;

б) Д...зель, к...ргиз, ж...лет, ж...раф, б...лет;

в) в...траж, к...парис, ф...ніш, т...тан, Ч...каго;

г) рад...ус, к...сет, к...нджал, к...но, граф...к.

93. Укажіть, у яких двох рядках у всіх загальних назвах іншомовного походження слід писати літеру *i*:

а) з...гзаг, с...луєт, ц...клон, к...лограм, д...алог;

б) к...шлак, к...беретика, г...мн, н...котин, сп...рт;

в) х...рург, л...тера, академ...я, мерс..., к...парис;

г) бургом...стр, г...пербола, матер...ал, лог...ка, тр...умф.

94. Оберіть рядки, у яких у всіх словах слід писати літеру *ї*:

а) кл...єнт, кол...брі, ф...нанси, логар...тм;

б) арха...зм, Ене...да, его...зм, кофе...н, За...р;

в) моза...ка, А...да, флю...ди, старо...ндійський, альту...зм;

г) беду...н, ате...ст, Адела...да, Ізма...л, ру...на.

95. У якому рядку відсутні орфографічні помилки?

а) джигіт, Алжир, Скандинавія, Пакистан, динаміт;

б) гільза, калмик, дезинтеграція, Братислава, Вавілон;

в) інструкція, спірт, шифр, Чилі, Дідро, тріумф;

г) генетика, артерия, Грімм, хірург, Сардинія.

96. Знайдіть рядок з порушенням орфографічних норм:
а) металургія, Галілей, флегматик, інновація, артеріальний;
б) магістраль, аудієнція, силует, цистерна, кісет, сюїта;
в) староіндійський, харакірі, диякон, лиман, Серафим;
г) Мадрид, Сіменс, теїн, Чикаго, вітраж, фіксаж.

97. Позначте рядок, у якому всі слова записані правильно:
а) диригент, Австрія, вимпел, аритмія, скіпідар;
б) диплом, мельхіор, нотаріус, бинт, гіпотонія;
в) Мексика, дискурс, інфекція, міома, мієліт;
г) спирт, цистит, ремісія, синдром, флебіт, ерозія.

98. Позначте рядки, у яких допущено орфографічні помилки:
а) бацили, алергія, хлорофіліпт, апендицит, єхідна, християнство;
б) гігієна, дісахариди, Архимед, архів, діаспора, Міссісіпі;
в) архів, Флорида, ритуал, місія, ідилія, дикція, діорама;
г) мікроінфаркт, поліетилен, Рив'єра, прогресія, полімери.

99. З'ясуйте, у якому рядку на місці пропущеної літери слід писати *и*:
а) з...гзаг, с...луєт, ц...клон, к...лограм, д...алог;
б) ш...фер, ц...стерна, к...парис, к...моно, ф...рма;
в) д...зель, с...мпатія, к...ргиз, ж...лет, ж...раф, Ч...каго;
г) ц...клон, ід...лія, т...тан, ф...ніш, реж...м, сп...рт.

100. Укажіть, у якому рядку у всіх словах слід писати букву *і*:
а) аморти...зація, антиб...отик, бук...ніст, субстант...вація;
б) ате...зм, ...єрогліф, альтру...зм, альб...нос, реж...сер;
в) аж...отаж, д...адема, дип...гментація, дифуз...я, б...летристика;
г) кум...с, А...да, алегор...я, жур..., абор...ген, д...фузія.

101. У якому рядку всі словосполучення містять прислівники:
а) зібрати до/купи, вивчити на/пам'ять, за/багато відпочиваєш, за/багато років;
б) сидіти по/руч, поводитись по/доброму, побачити в/друге, видно з/верху;
в) поводитись по/доброму звичаю, піти в/друге село, вийшло по/твоєму, зал на/багато місць;
г) по/твоєму дворі, з/верху гори, кинути до/купи сміття, жити по/новому.

102. У якому рядку допущено помилку в правописі прислівників?
а) день у день, без кінця-краю, віч-на-віч, не до вподоби, казна-де;
б) на зло, зозла, час від часу, без упину, безперестанку;
в) у стократ, по-друге, як-небудь, рік у рік, навиворіт;
г) по-моєму, по-зимовому, хтозна-коли, будь-де, рік-у-рік.

103. Укажіть випадки написання складних прислівників окремо:

- а) словосполучення, що мають значення прислівників і складаються з двох іменників та одного або двох прийменників;
- б) складні прислівники, утворені повторенням слова або основи без службових слів або зі службовими словами;
- в) складні прислівники, утворені сполученням прийменника з коротким прикметником;
- г) складні прислівники, утворені сполученням прийменника з прислівником.

104. Зазначте, як пишуться прислівники один/в/один, раз/за/разом, день/від дня:

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс.

105. Укажіть рядок, у якому всі складні прислівники пишуться окремо:

- а) на/яву, зо/зла, на/віки, на/випуск;
- б) до/речі, на/жаль, уві/сні, тим/часом;
- в) у/купі, за/очі, хитро/мудро, голі/руч;
- г) лице/в/лице, в/обріз, по/п'ятеро, по/п'яте.

106. У якому рядку допущено помилку в правописі прислівників?

- а) казна-як, з боку на бік, один в один, хоч-не-хоч, як-не-як;
- б) будь-коли, в обмін, десь-то, рік у рік, десь-інде;
- в) раз по раз, день у день, давним-давно, по-друге;
- де-не-де, раз у раз, доречі, до вподоби, деінде.

107. Оберіть рядок, у якому всі складні прислівники пишуться разом:

- а) з/зусібч, поза/вчора, по/одинці, ані/телень;
- б) з/роду/віку, стрім/голов, в/ні/чию, до/пізна;
- в) от/от, за/дня, на/біс, по/віце/президентськи;
- г) час/від/часу, з/переляку, не/слід, після/завтра.

108. Зазначте, у яких двох рядках усі складні прислівники пишуться окремо:

- а) один/за/одним, до/побачення, на/поруки, на/швидкуруч, по/півночі;
- б) з/боку/на/бік, по/під/віконню, на/весну, раз/по/раз, по/письменному;
- в) в/основному, тим/разом, день/при/дні, в/цілому, по/семеро;
- г) плече/в/плече, за/світла, ні/на/гріш, один/в/один, до/речі.

109. Вкажіть, у якому рядку всі прислівники пишуться через дефіс:

- а) по/перше, будь/що/будь, коли/не/коли, раз/у/раз, на/дворі;
- б) часто/густо, пліч/о/пліч, по/українськи, по/латині, на/сміх;

- в) на/радість, по/нашому, кінець/кінцем, аби/де, на/бік;
- г) по/німецьки, любо/дорого, де/не/де, коли/небудь, по/третє.

110. З'ясуйте, у якому рядку в правописі складних прислівників допущено орфографічну помилку:

- а) віч-на-віч, віднині, на-гора, внаслідок;
- б) навесні, за світла, анітрохи, водносталь;
- в) більш-менш, попідручки, до обіду, щоразу;
- г) наголову, потихеньку, щонеділі, поки-що.

111. Закінчення -а/-я пишеться в іменниках чоловічого роду, що позначають:

- а) назви осіб, власні імена та прізвища; назви тварин і дерев; назви машин і їх деталей; назви населених пунктів;
- б) назви будівель, споруд, приміщень та їх частин; речовину, масу, матеріал; збірні поняття; назви ігор і танців;
- в) назви річок, озер, гір, островів, півостровів, країн, областей, терміни іншомовного походження, що означають фізичні або хімічні процеси, частину площі; більшість складних безсуфіксних слів (крім назв істот); назви почуттів;
- г) назви кущових і трав'янистих рослин; назви сортів плодових дерев; споруд, приміщень та їх частин; назви установ, закладів, організацій.

112. Вкажіть, у яких двох рядках усі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення -а/-я:

- а) ведмідь, студент, ніж, явір, день;
- б) Афганістан, Буг, азот, біль, грам;
- в) тиждень, Париж, луг, Зелений Гай, коридор;
- г) вербняк, дирижабль, віртуоз, компонент, іміджмейкер.

113. З'ясуйте у яких двох рядках усі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення -у/-ю:

- а) плацдарм, Донбас, крик, приїзд, Париж;
- б) ліс, Далекий Схід, заклик, сміх, відмінок;
- в) сад, Буг, свист, гепатит, караван;
- г) гемоглобін, захист, бетон, газогін, контрудар.

114. Оберіть рядок, у якому допущено помилку при відмінюванні:

- а) іконостаса, еквівалента, штабс-капітана, бельєтажа;
- б) желатину, гвалту, буддизму, брифінгу, п'єдесталу;
- в) ювілею, чебрецю, фейлетону, Таджикистану, симпозіума;
- г) фільтра, дефіса, дитсадка, дифтонга, дзен-буддизму.

115. Зазначте, у якому рядку допущено помилку при відмінюванні:

- а) цинізму, даху, життепису, квасу, недоліку;
- б) гарбуза, скутера, спиртометра, сувеніра, юнната;
- в) акомпанементу, вінегрету, ґрунту, імпічменту, платану;
- г) декору, держфонду, ворсу, волейболу, військкомату.

116. З'ясуйте, у якому рядку всі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення -а/-я:

- а) абонемент, барельєф, Перун, Таллінн, сепаратизм;
- б) феєрверк, хамелеон, Чингізхан, кипарис, меч;
- в) дельтаплан, композит, стенд, верни дуб, вернісаж;
- г) бюлетень, В'ячеслав, диригент, дирижабль, Чумацький Шлях.

117. Вкажіть, у якому рядку всі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення -у/-ю:

- а) інцидент, йогурт, консенсус, крохмаль, монсеньйор;
- б) рок-н-рол, нонсенс, міськком, менеджмент, експорт;
- в) велосипед, артилерист, Аполлон, кондиціонер, рельєф;
- г) дивіденд, ефект, мажор, еклектизм, демагог.

118. Зазначте, у яких двох рядках всі іменники у родовому відмінку однини мають паралельні закінчення -а/-я й -у/-ю:

- а) ячмінь, чин, феномен, сардонікс, пролісок;
- б) орден, бал, Балхаш, агрегат, колос;
- в) непотріб, неврит, знак, житняк, Лейпциг;
- г) чавун, прейскурант, вал, нефрит, ністатин.

119. Оберіть рядок, у якому допущено помилку при відмінюванні:

- а) шезлонга, тонометра, бракон'єра, тризуба, Поліщука;
- б) гудзика, беркута, ювіляра, фарфора, гріха, экс-президента;
- в) претендента, компонента, двигуна, минтая, вольта;
- г) індивідуума, халата, плаката, вареника, меланхоліка.

120. Зазначте рядок, у якому подано правильні форми родового відмінка:

- а) декрету, дефіциту, гонора, апокаліпсису, кварталу;
- б) ацтека, штемпеля, вояжу, інтер'єру, десерту;
- в) множника, життєлюба, нашатирия, монотеїзму, підкоп.

121. Разом пишуться:

- а) прийменникові сполуки у/разі, під/час, під/кінець;
- б) складні прийменники, утворені сполученням одного або двох (іноді трьох) прийменників із будь-якою частиною мови;
- в) складні прийменники, утворені за допомогою початкових з-, із-;
- г) складні прийменники, утворені з двох простих прийменників.

122. У якому рядку всі прийменники пишуться разом:

- а) незалежно/від, на/перед, з/під, за/ради, з/за;
- б) по/між, згідно/з, під/час, в/продовж, з/поміж;
- в) в/наслідок, до/вкола, в/здовж, на/вкола, що/до;
- г) на/впроти, у/зв'язку/з, поруч/з, з/метою, з/посеред.

123. Зазначте два рядки, у яких усі прийменники пишуться окремо:

- а) відповідно/до, у/разі, незалежно/від, під/час, на/чолі;
- б) на/відміну, у/зв'язку/з, за/винятком, в/напрямі/до, незважаючи/на;
- в) згідно/з, в/наслідок, по/серед, з/поза, по/між.

124. У якому рядку в усіх словосполученнях прийменник разом з іменниковою формою вказує на місце дії?

- а) висіти над столом, розташуватися біля річки, сидіти при дорозі, співати біля хати;
- б) взяти зі столу, росли посеред лісу, охнув від жаху, покласти на парту;
- в) зупинитися близько лісу, жит під лісом, потемніла в річці, діяти згідно з законом;
- г) чекати з неба, розливати по землі, розмовляти з другом, закричати від болю.

125. Вкажіть рядок, у якому всі прийменники пишуться через дефіс:

- а) із/за, з/під, з/поміж, з/посеред, з/попід;
- б) за/для, з/посеред, по/при, з/поза, з/понад;
- в) по/серед, з/над, під/час, із/поміж, із/попід;
- г) одночасно/з, з/між, в/супереч, на/переріз, по/при.

126. Зазначте два рядки, у яких один прийменник пишеться окремо:

- а) на/зустріч, по/перек, в/слід, по/зад, до/вкола;
- б) в/наслідок, по/за, на/серед, по/при, на/впроти;
- в) під/кінець, за/ради, на/перекір, на/передодні, на/вкруги;
- г) за/для, під/час, в/здовж, по/серед, з/поміж.

127. Вкажіть рядок, у якому допущено орфографічну помилку:

- а) під кінець, що ж до, за допомогою, посеред, відповідно до;
- б) опріч, вздовж, з метою, в напрямку до, за винятком;
- в) нарівні з, із-під, поряд, наприкінці, осторонь;
- г) у зв'язку з, з-поза, незалежно від, щодо, під час.

128. Визначіть, у яких двох реченнях прийменник пишеться окремо:

- а) І тут сніжинки, як пушинки, на/в/круг пускаються в танець.
- б) Нева тихесенько кудись несла тоненьку кригу по/під/ мостом.
- в) Під/час канікул ми відпочивали у Криму.

г) Навіть безногий Ілько, який щодень з ранку до вечора сидів на своєму візочку при/вході на церковне подвір'я, нині сипав жартами.

129. Вкажіть, у яких двох рядках усі прийменники пишуться окремо:

- а) під/час, в/разі, залежно/від, з/огляду/на, в/напрямку;
- б) по/між, на/серед, по/зад, незважаючи/на, подібно/до;
- в) за/мість, по/при, відповідно/до, залежно/від, за/рахунок;
- г) за/винятком, під/кінець поруч/з, під/кінець, на/випадок.

130. Визначіть, у яких двох рядках усі прийменники пишуться разом:

- а) на/прикінці дня, на/зустріч делегації, за/рахунок батька, по/серед поля;
- б) у/середині атомів, з/боку отари, с/краю села, по/під вікнами;
- в) до/вкола цього питання, в/наслідок чвар, за/для вас, по/руч мене;
- г) на/знак згоди, в/ім'я миру, на/прикінці відпусток, на/передодні свят.

131. Знайдіть рядок з неправильним написанням імен:

- а) Вікторія, Микола, Надія, Іларіон, Марина;
- б) Жанна, Стелла, Інеса, Лілія, Зоя;
- в) Інна, Катерина, Алла, Агнеса, Раїса;
- г) Василь, Євген, Геннадій, Михайло, Вільям.

132. Знайдіть рядок, у якому всі імена записано правильно:

- а) Матвій, Михайло, Роман, Савва, Олексій;
- б) Максим, Агнеса, Белла, Олена, Світлана;
- в) Федір, Валер'ян, Мирон, Ігнат, Маріана;
- г) Дмитро, Веніамін, Віолетта, Карина, Іларіон.

133. Знайдіть рядок, у якому трапляються помилки у написанні кличної форми:

- а) Миколо Івановичу, Сергію Олександровичу, Олено Михайлівно;
- б) Вікторе Петровичу, Валерію Миколайовичу, Євгене Едуардовичу;
- в) Маріє Василівно, Андріє Павловичу, Любові Олексіївно;
- г) Ольго Олегівно, Олеже Максимовичу, Вадиме Гнатовичу.

134. У якому рядку всі форми імен по батькові написано правильно:

- а) Олегівна, Іванович, Григорійович, Романович, Павлівна;
- б) Олексіївна, Андрійович, Ільч, Миколайович, Яківна;
- в) Анатоліївна, Євгенівна, Кузьмич, Луківна, Василівна;
- г) Давидівна, Яківівна, Георгійович, Ігорович, Карпович.

135. Позначте рядок, у якому трапляються порушення орфографічних норм:

- а) Анатоль, Надія, Вячеслав, Жанна, Наталія, Віта;

- б) Зінаїда, Інна, Агнеса, Гафія, Дарія, Мар'яна;
- в) Лілія, Данило, Кирило, Сава, Іларіон, Лука;
- г) Микола, Юрій, Віссаріон, Мирон, Сергій, Віталій.

136. Позначте рядок, у якому усі прізвища записані правильно:

- а) Пресняков, Лаврентьєв, Ананьїн, Кадочников, Нетудихата, Третяк;
- б) Третьяков, Мальцев, Капитошкін, Резников, Убий вовк, па рубець;
- в) Озеров, Машкін, Уляненко, Близнюков, Меншиков, Чичиков;
- г) Рассальський, Порфир'єв, М'ясников, Кисельов, Субботін.

137. У якому рядку неправильно вжито іменники у кличному відмінку?

- а) Колего Ігорю Євгеновиче, Анастасіє, Сергіє;
- б) Сестро Надіє, Ольго Іванівно, батьку, добродію;
- в) Синку, Даріє Семенівно, радосте, Капітане Сороко;
- г) Бійцю Багалію, ректоре, Києве, перемого, доле.

138. У якому рядку допущено помилки в написанні прізвищ?

- а) Кудрявцев, Васильєв, Тютчев, Лазарєв;
- б) Сидоров, Твердохлебов, Зинов'єв, Каменєв;
- в) Грибоєдов, Аракчєєв, Рєпін, Храпачьов;
- г) Бестужев, П'єскою, Панкратьєв, Ульянов.

139. Позначте рядок, у якому відсутні помилки у написанні форм по батькові:

- а) Валерійович, Євгенівна, Василіївна, Луківна;
- б) Георгійовна, Гордійович, Сергієвна, Хомич;
- в) Степанович, Миколаївна, Денисівна, Матвіївна;
- г) Анатолієвич, Савівна, Теодорівна, Юр'ївна.

140. Позначте рядок, у якому відсутні порушення орфографічних норм у написанні прізвищ:

- а) Зайцев, Успенський, Достоевський, Петров;
- б) Берьозкін, Дорожін, Дворніков, Пушкін;
- в) Іноземцев, Покришкін, Братчіков, Серьогін;
- г) Григорьєв, Муравйов, Мацеєв, Некрасов.

141. У якому реченні неправильно поставлено розділові знаки при однорідних членах речення?

- а) Злим людям не заздри, не бажай їх товариства.
- б) Хоч у лісі, хоч у полі шукатиму долі.
- в) Любов не має ні кінця, ні краю.
- г) Благородні олені оселяються як у гірських лісових масивах, так і в хвойних рівнинних лісах.

142. Знайдіть речення, в якому наявна прикладка.

- а) Життя — не прогулянка, не забава, а важка праця.
- б) Підростає людина, вимовляє перше чарівне слово «мама», робить перші кроки в житті.
- в) Ми — народ! Шлях наш повен дерзаннями.
- г) Між тернищами густими пасма кіс перебирала Мавка — лісу господиня і русалчина сестра.

143. У якому реченні не ставиться тире?

- а) Плід людини її милосердя.
- б) Я не кобзар і не співець.
- в) Сиротою жити сльози лити.
- г) А книги то святе причастя.

144. У якому реченні правильно поставлено розділові знаки?

- а) Вік прожити, не ниву пройти гомінливу.
- б) Ластівка повертається до свого гнізда, людина — додому.
- в) З другої хати доносилися сумна журлива пісня.
- г) Київський князь Володимир заклав фортеці на річках: Десні, Острі, Сулі, Стугні.

145. Перед виділеним сполучником треба ставити кому:

- а) Ще ні світ *ні* зоря а вже ходить гомін від двору до двору.
- б) То буде переміна *або* злам.
- в) Розмовляли мало ми *однак* прощались боляче.
- г) Умитий місяць-молодик займеться жовтнем *а* чи квітнем.

146. Перед однорідними членами треба поставити двокрапку:

- а) На жаль, не всім відомі байки Бориса Грінченка «Чабан та Вівці», «Учений Ведмідь».
- б) А ще було зготовлено руками пані радникової крученики волинські, січеники полтавські, курчата в сметані.
- в) Колись над центром височіли церкви Успенська, Спаська, Миколаївська.
- г) Вона не знала ні кіно, ні концертів, ні театру, ні опери жодних видовищ.

147. Поширене означення не треба відокремлювати:

- а) Виводить лісова стежинка до верб заснулих край села.
- б) Стоять налиті сонцем дні.
- в) Отак завжди чогось чекаю закоханий в красу життя.
- г) Лінивого дорога колюча немов устелена терням.

148. Правильно поставлені розділові знаки у реченні:

- а) Біля ставу тремтить поріділе золото верб а між ними дівочими стрічками ворущиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.

б) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними, дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.

в) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке осіннє павутиння.

г) Біля ставу тремтить поріділе золото верб, а між ними дівочими стрічками ворухиться просинь, і по ній снується легеньке, осіннє павутиння.

149. Між частинами складносурядного речення не треба ставити кому:

а) Чи вдарить смерть у серце співом чи упаду в безодню я?

б) Тікає ніч у нетрі таємничі і торжествує вранішня зоря.

в) За тополями сонце встає і зозуля кує правічна.

г) Маленька наша планета а підлість не має міри.

150. Між частинами безсполучникового складного речення треба поставити двокрапку:

а) Не бійтесь заглядати в словники це пишний яр, а не сумне провалля.

б) Листя обліта услід за вітром навесні зашелестить нове.

в) Прийде вечір вже ранка жду.

г) Мало прожити життя треба життя зрозуміти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Світлична Є.І. Фахова мова фармацевта : базовий підруч. для студентів вищ. фармац. навч. закл. (фармац. ф-тів.) IV рівня акредитації / Є. І. Світлична, А. А. Берестова, О. О. Тележкіна. — 2-ге вид., випр. та допов. — Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. — 312 с.

2. Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта : [навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та самостійної роботи зі студентами 1 курсу денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація»] / Т. А. Єщенко. — Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2017. — 123 с.

3. Луцак С. М., О. Д. Литвиненко, О. Д. Турган та ін. Українська мова (за професійним спрямуванням) : [підручник, за програмою МОН] / С.М. Луцак, Н. П. Литвиненко, О. Д. Турган та ін. — К. : ВСВ «Медицина», 2017. — 360 с.

4. Тележкіна О.О., Берестова А.А., Тимченко А.О. Фахова мова лікаря-лаборанта: Навчальний посібник. — Х. : Вид-во НФаУ, 2015. — 200 с.

Допоміжна

1. Світлична Є. І., Берестова А. А., Тележкіна О. О. та ін. Фахова мова фармацевта [підручник]/ Є.І. Світлична, А. А. Берестова, О. О. Тележкіна. — Х.: «Тім Пабліш Груп», 2012. — 260 с.

2. Українсько-російський тлумачний словник термінів з фармацевтичної технології / Укл. І. М. Перцев та ін. — Х., 1993. — 64 с.

3. Фармацевтична енциклопедія / Гол. ред. ради та автор передмови В. П. Черних; Національний фармацевтичний університет України. — К.: МОРІОН, 2010. — 1632 с.

4. Шутак Л.Б., Ткач А.В., Навчук Г.В. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання. — Чернівці, 2012. — 182 с.

Словники:

1. Бріцин В. М., Тараненко О. О. Українсько-російський і російсько-український словник: Сфера ділового і професійного спілкування. — К.: Вища школа, 2011 — 551 с.

2. Дорошенко Т. С. Сучасний український правопис / Т. С. Дорошенко, І. А. Череп. — Х.: Торсінг плюс, 2011. — 320 с.

3. Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Медицина в термінах і визначеннях. — К.: Книга плюс, 2013.

4. Новий український тлумачний словник: близько 20 000 слів і словосполучень / [уклад. : Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник]; за заг. ред. В. В. Дубічинського. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2010. — 608 с.

Інформаційні ресурси

1. Труднощі перекладу процесових понять [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [vhttp://yra.com/book_suchasne-ukrankske-dilove-movlennya_677/42_trudnoshhi-perekladu-procesovih-ponyat](http://yra.com/book_suchasne-ukrankske-dilove-movlennya_677/42_trudnoshhi-perekladu-procesovih-ponyat)

2. Академічний тлумачний словник української мови (в 11 т.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sum.in.ua/>

3. Орфографічний словник української мови [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.slovnuk.ua/>

4. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/319/farmaceutichna-terminologiya>

5. Латинсько — український словник до курсу фармацевтичної термінології [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://elearning.sumdu.edu.ua/>

free_content/lectured:35ac5a794f1edeeb6a17e1cd318ee30d99336f9e/latest/336594/index.html

6. Медичний портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://medterms.com.ua/>

7. Словник органічної хімії [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://posibnyku.vntu.edu.ua/ch_/glossary.html

8. Словник медичних термінів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pidruchniki.com/2015082666091/meditsina/slovník_medichnih_terminiv

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
<i>Тема 1. ЧЕРГУВАННЯ ГОЛОСНИХ. ЧЕРГУВАННЯ ПРИГОЛОСНИХ .....</i>	<i>3</i>
<i>Тема 2. ПРАВОПИС ПРЕФІКСІВ ТА СУФІКСІВ У СЛОВАХ — МЕДИЧНИХ ТЕРМІНАХ.....</i>	<i>7</i>
<i>Тема 3. ПОДВОЄННЯ ТА ПОДОВЖЕННЯ ПРИГОЛОСНИХ.....</i>	<i>10</i>
<i>Тема 4. ПРАВОПИС СКЛАДНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....</i>	<i>14</i>
<i>Тема 5. АПОСТРОФ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ .....</i>	<i>18</i>
<i>Тема 6. НАПИСАННЯ СЛІВ-ТЕРМІНІВ З М'ЯКИМ ЗНАКОМ .....</i>	<i>22</i>
<i>Тема 7. РОДОВИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ІІ ВІДМІНИ.....</i>	<i>25</i>
<i>Тема 8. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У ПРОСТОМУ І СКЛАДНОМУ РЕЧЕННЯХ .....</i>	<i>29</i>
<i>Тема 9. ВИКОРИСТАННЯ ЧИСЛІВНИКОВИХ ФОРМ У МЕДИЧНИХ ДОКУМЕНТАХ.....</i>	<i>33</i>
<i>Тема 10. НАПИСАННЯ И ТА І В ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛОВАХ .....</i>	<i>37</i>
<i>Тема 11. ПРАВОПИС ПРИСЛІВНИКІВ .....</i>	<i>41</i>
<i>Тема 12. НАПИСАННЯ НЕ ТА НІ З РІЗНИМИ ЧАСТИНАМИ МОВИ .....</i>	<i>44</i>
<i>Тема 13. ФОРМИ ПРИЙМЕННИКІВ У МЕДИЧНОМУ ТЕКСТІ.....</i>	<i>49</i>
<i>Тема 14. ПРАВОПИС ПРИЗВИЩ, ІМЕН, ПО БАТЬКОВІ.....</i>	<i>52</i>
<i>Тема 15. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....</i>	<i>56</i>

Навчальне видання

СІКОРСЬКА Ольга Олександрівна,
ШАНІНА Ольга Сергіївна

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Практикум

Для студентів I курсу
фармацевтичного факультету

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 4,83. Тираж 50. Зам. 2446.

Видано і надруковано Одеським національним медичним університетом.

65082, Одеса, Валіховський пров., 2.

Свідоцтво ДК № 668 від 13.11.2001

